

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/I/361146475402021380

EKONOMIKA A OBCHODNÁ POLITIKA MALDÍV
Diplomová práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

EKONOMIKA A OBCHODNÁ POLITIKA MALDÍV
Diplomová práca

Študijný program:	Manažment medzinárodného podnikania
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra medzinárodného obchodu
Vedúci záverečnej práce:	Doc. Ing. Paula Puškárová DiS. Art., PhD.

Bratislava 2024

Nina Straňáková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Nina Straňáková

Pod'akovanie

Touto cestou si dovoľujem prejavit' úprimnú vd'aku vedúcej bakalárskej práce, Doc. Ing. Paula Puškárová DiS. Art., PhD., najmä za jej čas a ochotu, ako aj odbornú pomoc pri písaní tejto diplomovej práce.

ABSTRAKT

STRAŇÁKOVÁ, Nina: *Ekonomika a obchodná politika Maldiv*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná Fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. – Vedúci záverečnej práce: Doc. Ing. Paula Puškárová DiS. Art., PhD., - Bratislava: OF EU, 2024, s. 95

Hlavným cieľom tejto záverečnej práce je analyzovať vývoj maldivskej ekonomiky a obchodnej politiky s dôrazom na reformy a zmeny súvisiace s dopadmi klimatických zmien a geopolitickej situácie po vypuknutí Rusko-Ukrajinského konfliktu. Je rozdelená na 3 kapitoly, pričom spolu obsahuje 14 grafov, 7 tabuliek a 2 obrázky. Teoretickú časť otvára všeobecná charakteristika rozvojových krajín a ďalej sa kapitola venuje politickému vývoju krajiny s prihliadnutím na obchodnú politiku, jej ekonomickej integrácii a členstve v medzinárodných organizáciách, ako aj ekonomickému vývoju so zreteľom na účinky pandémie COID-19 a Rusko-Ukrajinského konfliktu. Zahŕňa tiež klimatické zmeny a ich dopad na krajinu, vrátane problematiky migrácie a s nimi spätých iniciatív SDG. V druhej kapitole je určený hlavný cieľ a ciele vedľajšie, ako aj zvolená metodika a použité zdroje. Praktická časť analyzuje zahraničný obchod s tovarom a so službami spolu s investičnými tokmi krajiny. Ďalej opisuje čínsku prítomnosť na Maldivách v rámci iniciatívy BRI a príležitosti a riziká podpísanej FTA medzi týmito dvoma ekonomikami. Prácu uzatvára Iniciatíva 17-tich cieľov udržateľného rozvoja a ich relevancia pre Maldivy.

Kľúčové slová: Maldivy, Ekonomika a obchodná politika, Klimatické zmeny

ABSTRACT

STRAŇÁKOVÁ, Nina: *Economy and trade policy of the Maldives*. - University of Economics in Bratislava. Faculty of Business; Department of International Business. - Thesis supervisor: Doc. Ing. Paula Puškárová DiS. Art., PhD., – Bratislava OF EU, 2024, pp. 95

The main goal of this thesis is to analyze the development of the Maldivian economy and trade policy with an emphasis on reforms and changes related to the effects of climate change and the geopolitical situation after the outbreak of the Russo-Ukrainian conflict. It is divided into 3 chapters, with a total of 14 graphs, 7 tables and 2 images. The theoretical part starts with the general characteristics of developing countries, subsequently deals with the country's political development, discussing its trade policy, its economic integration and membership in international organizations, as well as economic development with regard to the effects of the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine conflict. Furthermore, climate change and its impact on the country are discussed, including the issue of climate migration and the related SDG initiative. In the second chapter, the main goal and secondary goals are determined, as well as the chosen methodology and used resources. The practical part analyzes foreign trade in goods and services as well as the country's investment flows. It further describes China's presence in the Maldives under the BRI initiative and the opportunities and risks of the signed FTA between the two economies. The work concludes with the 17 Sustainable Development Goals Initiative and its relevance to the Maldives.

Key words: Maldives, Economy and trade policy, Climate Change

Obsah

ÚVOD.....	8
1 SÚČASNÁ PROBLEMATIKA DOMA A V ZAHRANIČÍ.....	9
1.1 CHARAKTERISTIKA ROZVOJOVÝCH KRAJÍN	10
1.2 POSTAVENIE MALDÍV VO SVETOVOM HOSPODÁRSTVE	13
1.2.1 <i>Politický vývoj so zreteľom na hospodársku politiku krajiny</i>	15
1.2.2 <i>Ekonomická integrácia krajiny a členstvo v medzinárodných organizáciách</i>	19
1.2.2 <i>Ekonomický vývoj krajiny</i>	22
1.2.3.1 Vplyv pandémie COVID-19 na ekonomiku Maldív	26
1.2.3.2 Dopad Rusko-Ukrajinského konfliktu na hospodárstvo krajiny.....	28
3.1 KLIMATICKÉ HROZBY	30
3.1.1 <i>Politické riešenia</i>	33
3.1.2 <i>Migračné tendencie</i>	35
1.3.3 <i>Ciele udržateľného rozvoja</i>	37
2 CIEĽ PRÁCE, METODIKA PRÁCE A METÓDY SKÚMANIA	39
3 VÝSLEDKY PRÁCE.....	42
3. 1 ZAHRANIČNÝ OBCHOD A INVESTÍCIE	44
3.1.1 <i>Obchod s tovarom</i>	45
3.1.2 <i>Obchod so službami</i>	50
3.1.3 <i>Prehľad investičných tokov v rámci krajiny</i>	51
3.2 ČÍNSKA PRÍTOMNOSŤ A JEJ VPLYV NA HOSPODÁRSTVO KRAJINY	57
3.3 SDG V KONTEXTE HOSPODÁRSTVA MALDÍV	63
3.3.1 <i>Sociálny blahobyť</i>	63
3.3.2 <i>Ekonomické začlenenie a odolnosť</i>	70
3.3.3 <i>Životné prostredie a klimatické opatrenia</i>	73
3.3.4 <i>Mier, spravodlivosť, stabilita inštitúcií a partnerstvá pre splnenie cieľov</i>	78
DISKUSIA	80
ZÁVER.....	84
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	86

Úvod

Maldivy sú všetkým známe pod prívlastkom exkluzívna ostrovná destinácia, čoraz viac sú však skloňované v spojitosti s klimatickými zmenami. Nízka nadmorská výška a veľké územné rozptýlenie ich stavia do prvej línie klimatickej krízy a rovnako tak ohrozuje možnosť účinnej reakcie. Ako malý ostrovný štát s limitovanými zdrojmi a špecifickými demografickými črtami sa musia pasovať aj s mnohými sociálnymi a ekonomickými problémami. Úzka hospodárska základňa a ňou limitované obchodné operácie sú spolu s pretrvávajúcou politickou nestabilitou bezpochyby hlavnými z nich.

Aj napriek všetkému sa v spojitosti s touto krajinou hovorí o rýchlom a silnom hospodárskom raste, odstránení chudoby a veľkom pokroku v ľudskom rozvoji. Na základe toho sa preto nemožno čudovať, že OSN tento ostrovný štát vyradil z kategórie najmenej rozvinutých krajín. Pre mnohých nemusí byť prekvapením ani to, že Maldivy dnes zastávajú vedúcu hospodársku pozíciu v južnej Ázii. Stredné príjmy krajiny a relatívne vysoká životná úroveň sú výsledkom silného cestovného ruchu, a to od jeho zavedenia v 70-tych rokoch 20. storočia. Tento sektor sa zaslúžil o rozvoj exkluzívnych letovísk a explozívny rast hlavného mesta Male, i keď za účasti veľkej zahraničnej pomoci. V rámci zahraničného vplyvu treba spomenúť najmä ázijské krajiny, a síce Čínu a Indiu, pričom práve druhá menovaná zastáva prostredníctvom financovania maldivských kapacít skrz Iniciatívu Pásu a cesty v súčasnosti vedúcu pozíciu.

Hoci svoju budúcnosť Maldivy nemajú ani zďaleka len vo vlastných rukách, intenzívne sa aktivizujú v politike udržateľnosti, na čo apelujú aj mnohé globálne iniciatívy. V rámci SDG, projektu sledujúceho 17 cieľov udržateľného rozvoja, sa krajina sústreďuje na osobitné výzvy súvisiace najmä so zhoršovaním životného prostredia a potravinovej neistoty, ako aj pretrvávajúcich sociálnych nerovností, nespravodlivosti a slabých politických inštitúcií.

Táto práca priblíži vyššie spomínané skutočnosti a objasní jednotlivé súvislosti. Zamerala sa na vývoj maldivského hospodárstva, so zreteľom na obchod, investície a súvisiace zmeny v jeho obchodnej politike, pričom zohľadní súčasný stav krajiny formovaný udalosťami posledných rokov. Popri deštruktívnych účinkoch pandémie a negatívnych dopadoch prebiehajúceho Rusko-Ukrajinského konfliktu bude v centre pozornosti predovšetkým prevládajúca kríza klimatických zmien.

1 Súčasná problematika doma a v zahraničí

Pod pojmom národná ekonomika sa zjednodušene rozumie systém výroby, distribúcie a spotreby tovarov a služieb v rámci krajiny. Súhrn ekonomických aktivít jednotlivých štátov zastrešuje pojem svetová ekonomika.¹

O prudký rast svetového hospodárstva, zaznamenaného v posledných desaťročiach, sa pričínal exponenciálny nárast medzinárodného obchodu. Ten je výsledkom pôsobenia mnohých faktorov, spájaných s činnosťou globalizácie. Sú nimi predovšetkým technologický pokrok, rýchlejšia výmena informácií, silnejúci tlak na migráciu, rastúce kapitálové toky, ako aj zmena presadzovania obchodných politík.²

Obchodná politika definuje národný rámec zákonov, nariadení, rozhodnutí a praktík na reguláciu výmeny tovarov a služieb, ktoré sú súčasťou zahraničného obchodu. Spravidla poznáme dva hlavné smery presadzovania obchodnej politiky – protekcionizmus a liberalizmus.³ Práve éra liberalizácie (1980-2008), ktorá spočíva v odstraňovaní obchodných bariér naprieč národnými subjektami, vo výraznej miere zdynamizovala globálny hospodársky sektor a podporila hospodársku spoluprácu medzi krajinami.

Medzinárodná ekonomická integrácia prináša participujúcim krajinám množstvo benefitov. V značnej miere prispieva k ich ekonomickému rastu a vyspelosti, súčasne pomáha k zvyšovaniu ich životnej úrovne, či redukcii chudoby. V užšom ponímaní, ide o zvyšovanie hodnôt makroekonomických ukazovateľov, pričom za zmienku stojí najmä HDP, čo je základným parametrom ekonomickej prosperity a indikátorom jej budúceho vývoja.⁴

V závislosti od ekonomickej úrovne štátov rozoznávame dva základné typy ekonomík. Prvú skupinu reprezentujú rozvinuté trhové ekonomiky, vrátane dynamickej triády ekonomickej moci - USA, Číny a Európy. Tu sa zväčša hovorí o vysokej miere hospodárskej vyspelosti a snahe o upevňovanie si, či posilňovanie ekonomickej pozície. Druhú a zároveň najpočetnejšiu skupinu tvoria rozvojové krajiny, zastúpené štátmi Afriky, Latinskej Ameriky, časti Ázie a malého zlomku Európy. Ide o počiatočné budovanie si ekonomiky, respektíve hospodársku zaostalosť.

¹National Geographic. Economy. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-15-02]. Dostupné na: <https://education.nationalgeographic.org/resource/resource-library-economy/>

²World Bank and the Oxford University Press. Globalization, growth, and poverty. [online]. 2002 [cit. 2024-15-02]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/954071468778196576/pdf/multi0page.pdf>

³MOHAMMED, U. A Review of Turkey's Economic Progress in Sub-Saharan Africa. [online]. 2016, [s.a.]. [cit. 2024-15-02]. DOI: 10.4018/978-1-5225-0148-0.ch022. Dostupné na: <https://www.igi-global.com/dictionary/trade-policy/52533>

⁴LEBIEDZIK, M., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P.: Světová ekonomika. Brno: Computer Press, 2007. 280 s. ISBN978-80-251-1510-7.

Mnohé rozvojové krajiny otvorili svoje vlastné ekonomiky, aby mohli naplno využiť príležitosti na hospodársky rozvoj, no viaceré tak neurobili. Mnohé z nich totiž obmedzujú problémy s konkurencieschopnosťou, v celosvetovom meradle, a to z rozličných dôvodov.

Miera otvorenosti ekonomík je ovplyvnená mnohými činiteľmi. Za významný determinant možno určiť vplyv prostredia – geografického, demografického, politického, právneho či technologického. Je však z veľkej miery diktovaná svetovými udalosťami, spomedzi ktorých treba obzvlášť vypichnúť historický kolonializmus, svetové vojny spolu s národnými konfliktami, ako aj hospodárske krízy, či pandémie. Aktuálnymi príkladmi sú práve pandémie koronavírusu a vojnový konflikt medzi Ruskom a Ukrajinou.⁵

Pretrvávajúcim a čoraz väčším problémom, zasahujúcim do celého hospodárskeho sektora, je prevládajúca kríza klimatických zmien. Faktom je, že niektorých krajín sa týka o čosi viac ako iných. Práve Maldivy sú toho špecifickým príkladom. Navyše, túto rozvojovú súostrovnú krajinu ležiacu v Južnej Ázii sužuje aj hospodárska oklieštenosť, respektíve závislosť od terciárneho sektora, náchylného na zmeny vonkajšieho prostredia.

1.1 Charakteristika rozvojových krajín

Zaoberať sa širokým množstvom ekonomických, politických, sociálnych a iných problémov je pre rozvojové krajiny príznačné. Klasické definície ich opisujú ako krajiny nízkej životnej úrovne majúce nízky index ľudského rozvoja, s nedostatočnou mierou industrializácie a ekonomickej vyspelosti (prejavujúcou sa nízkym HDP), ktoré sú, mimo iného, závislé od finančnej, respektíve rozvojovej pomoci.⁶

Rozvojové ekonomiky majú spravidla isté spoločné znaky, medzi ktoré zaraďujeme: nízke príjmy na obyvateľa; vysoký podiel nezamestnaných; nevzdelanosť obyvateľstva; populačná explózia a ďalej aj: mnohosektorovosť ekonomiky; monokultúrna štruktúra ekonomiky; obmedzenosť primárnym sektorom a závislosť od exportu primárnych komodít; vedecko-technická zaostalosť; zaostalosť infraštruktúry (dopravnej, informačnej, sociálnej); nedostatok vlastných zdrojov ekonomického rastu a závislosť od tých vonkajších; vysoká zadlženosť voči zahraničiu, ...⁷

⁵BALÁŽ, Peter a kol. Medzinárodné podnikanie: Medzinárodný obchod a jeho úloha vo svetovom hospodárstve. 5. vydanie. Bratislava: Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5.

⁶ZUBALOVÁ, Ľ., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

⁷GAVALIOVÁ, V - BAUMGARTNER, B. 2014. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. 2. preprac. a dopl. vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 11-12 ISBN 978-80-225-3844-2.

Toto však v praxi nebýva vždy pravidlom. Na podloženie tohto tvrdenia možno ako jeden z najlepších príkladov uviesť Čínu. Je to krajina, ktorej patrí status druhej najväčšej ekonomiky sveta a svetovej výrobnéj veľmoci. V rámci jej aktivít vynakladá obrovské investície do infraštruktúry (vysokorýchlostných železníc) a technológií. Má tiež vysoko rozvinuté mestá ako Peking a Šanghaj. Dokonca sa mnohé rozvojové krajiny spoliehajú práve na Čínu, pokiaľ ide o rozvojovú pomoc a financovanie infraštruktúry. Vykazuje teda mnohé vlastnosti rozvinutej krajiny. Na druhej strane, patria jej aj viaceré tradičné atribúty rozvíjajúcej sa ekonomiky. Sú nimi hlavne obrovské rozdiely v príjmoch a pretrvávajúca chudoba v mnohých oblastiach krajiny. Peking sa vo WTO klasifikuje ako „rozvojová“ krajina. Svetová banka a Rozvojový program OSN však klasifikujú Čínu ako krajinu s „vyšším stredným príjmom“, zatiaľ čo MMF nazýva krajinu „rozvíjajúcou sa rozvinutou ekonomikou“. Tu možno poukázať na to, že stav rozvoja krajiny určujú rôzne medzinárodné organizácie rôznymi spôsobmi. Znamená to teda, že klasifikácia týchto krajín už nemusí zodpovedať ekonomickej realite.⁸

Jednou z najzákladnejších charakteristík rozvojových krajín sú nízke príjmy na obyvateľa. Na základe tohto ukazovateľa Svetová banka všeobecne klasifikuje ekonomiky do 4 skupín, pričom vychádza z ich priemerného ročného príjmu.⁹

Tabuľka 1 Klasifikácia krajín podľa výšky HDP/obyv. (v USD)

<i>Krajiny s nižšími príjmami</i>	<i>Krajiny s nižšími strednými príjmami</i>	<i>Krajiny s vyššími strednými príjmami</i>	<i>Krajiny s vysokými príjmami</i>
1,135 a menej	1,136 – 4,465	4,466 – 13 845	13 846 a viac

Zdroj: Svetová banka

Krajiny s nižšími príjmami a s nižšími strednými príjmami sú v tomto koncepte chápané ako rozvojové, zahŕňajúc 135 z nich, tvoriac až 84 % svetovej populácie. Toto označenie so sebou prináša výhody v podobe preferenčného colného zaobchádzania rozvinutých krajín, vďaka čomu je ich vývoz na medzinárodných trhoch konkurencieschopnejší. Napríklad spomínaná

⁸ VOA News. China News. Is China still a developing country?. [online]. 23.08.2023. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.voanews.com/a/is-china-still-a-developing-country/7244652.html#:~:text=%22China's%20status%20as%20the%20world's,in%20facts%20and%20international%20la>

⁹ World Bank Blogs. World Bank Group country classifications by income level for FY24 (July 1, 2023- June 30, 2024). [online]. 30.06.2023. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/new-world-bank-group-country-classifications-income-level-fy24>

Čína tiež využíva svoj rozvojový status na zdôvodnenie dotácií pre odvetvia, ako je rybolov a technológie, aj keď mnohé z nich sú v skutočnosti štátne a majú globálny vplyv.¹⁰

OSN ešte definuje tzv. „Najmenej rozvinuté krajiny“ (LCD) a v súčasnosti označuje takýmto pojmom 45 ekonomík. Veľkú väčšinu z nich tvoria štáty Afriky. Okrem iných ústupkov je im poskytovaný preferenčný prístup na trh, finančná pomoc vrátane odpustenia dlhu, špeciálna technická pomoc a iné formy podpory.¹¹

V tejto súvislosti sa často stretávame s pojmom „začarovaný kruh chudoby“. Je pomenovaním postupnosti javov, kedy nízke príjmy na obyvateľa sú príčinou nízkych úspor a tým aj nízkych investícií, tie sa premietnu do pomalej akumulácie kapitálu, obzvlášť potrebného na modernizáciu a vzdelávanie pracovníkov, ktoré majú zasa silný vplyv na produktivitu práce. Tá vedie opäť k nízkym dôchodkom.¹²

Chudobu možno opísať ako stav, počas ktorého sa dlhodobo nenapĺňajú základné materiálne alebo biologické potreby v dôsledku nízkych peňažných príjmov a úrovne spotreby. Sociálna deprivácia rozširuje tento pojem o riziko, zraniteľnosť, nedostatok autonómie a sebaúcty.¹³ Výška hranice chudoby sa medzi jednotlivými krajinami výrazne líši a to z toho dôvodu, aby ju zmerali spôsobom, ktorý je relevantný pre úroveň príjmov ich občanov. V globálnej mierke, extrémnu hranicu chudoby Svetová banka stanovila na príjem nižší ako 2,15USD na deň.¹⁴ Je viacrozmerým problémom, ktorý presahuje rámec ekonomiky, avšak ekonomický rast je kritickým faktorom ovplyvňujúcim chudobu, preto by mala byť makroekonomická stabilita kľúčovou zložkou akejkoľvek stratégie znižovania chudoby.¹⁵ Po niekoľkých desaťročiach nepretržitého globálneho znižovania chudoby viedlo obdobie významných kríz a otrasov k strate tohto pokroku. Zvrat v podobe pandémie koronavírusu

¹⁰VOA News. China News. Is China still a developing country?. [online]. 23.08.2023. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.voanews.com/a/is-china-still-a-developing-country/7244652.html#:~:text=%22China's%20status%20as%20the%20world's,in%20facts%20and%20international%20la>

¹¹UNCTAD. UN list of least developed countries. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-16-02].

Dostupné na: <https://unctad.org/topic/least-developed-countries/list#:~:text=There%20are%20currently%2045%20economies,on%20technology%20among%20other%20concessions>

¹²ZUBALOVÁ, L., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

¹³International Monetary Fund. Macroeconomic policy and poverty reduction. [online]. 2001. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/macropol/eng/>

¹⁴Our world in data. Poverty. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://ourworldindata.org/povert>

¹⁵International Monetary Fund. Macroeconomic policy and poverty reduction. [online]. 2001. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/macropol/eng/>

pravdepodobne zmaril šance postupne odstrániť chudobu do roku 2030, čo bolo cieľom prvého udržateľného rozvoja Agendy 2030 OSN.¹⁶

Rozvojové krajiny však čoraz viac zasahujú do ekonomického a politického diania. Jedna z ich najväčších výziev spočíva v snahe zbaviť sa ekonomickej závislosti od vyspelých štátov. V prípade mnohých krajín a regiónov je toto zakorenené už od čias kolonializmu, ktorý podnietil obrat osudu.¹⁷ Submisivita sa nepreukazuje len v hospodárskej, ale i sociálnej sfére. Pre túto skutočnosť sa mení charakter medzinárodného obchodu a celkové zapojenie rozvojových krajín do medzinárodnej deľby práce, s nemalým efektom na rozvoj výrobných kapacít, produktivitu práce, a, koniec koncov, ich ekonomický rast. Ekonomické impulzy prichádzajú zvonka, vzhľadom na potreby rozvinutých ekonomík. To má za následok zvyšovanie ekonomickej závislosti od rozvinutých trhových ekonomík a súčasne znižovanie významnosti politickej suverenity krajín rozvojových.¹⁸

1.2 Postavenie Maldív vo svetovom hospodárstve

Maldivská republika je jednou z rozvojových krajín Južnej Ázie, pozostávajúcich z takmer 1200 ostrovov rozptýlených v Tichom oceáne. Jej pol miliónové obyvateľstvo nerovnomerne obýva takmer 200 z nich a ďalších približne 130 ostrovov je v prevádzke turistických stredísk, s desiatkami ďalších v prebiehajúcej výstavbe.¹⁹ Niektoré zasa miestni využívajú výhradne za účelom priemyslu a poľnohospodárstva. Hlavné mesto, Male, je jednou z najhustejšie obývaných mestských oblastí na svete.²⁰

Geografia Maldív a ekonomika založená na enklávach historicky podporovali rast v regióne hlavného mesta, zatiaľ čo hospodársky rast na atoloch bol obmedzený. Tento priestorový model sa, okrem iného, odráža aj v miere chudoby, ktorá sa sústreďovala prevažne v atoloch.²¹ Začiatkom osemdesiatych rokov boli Maldívy jednou z 20 najchudobnejších krajín

¹⁶ZUBALOVÁ, L., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. *Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín*. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

¹⁷World bank blogs. Time to stop referring to the „developing world“. [online]. 23.01.2024. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/time-stop-referring-developing-world>

¹⁸GAVALOVÁ, V - BAUMGARTNER, B. 2014. *Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín*. 2. preprac. a dopl. vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 11-12 ISBN 978-80-225-3844-2.

¹⁹UN Office for Disaster Risk Reduction. *Disaster Risk Reduction in Republic of Maldives. Status Report 2019*. [online]. 2019, p.6 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: https://www.preventionweb.net/files/68254_682304maldivesdrmstatusreport.pdf

²⁰Invest Maldives. About Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://investmaldives.gov.mv/Home/AboutMaldives>

²¹World Bank documents. *Poverty and Inequality in Maldives – 2022*. [online]. 2022, p.16 [cit. 2024-15-03]. Dostupné na:

sveta s niečo vyše 150 000 obyvateľmi. Rýchlo sa z nich však stala krajina so strednými príjmami, opúšťajúc kategóriu najmenej rozvinutých krajín (LDC) dňa 1. januára 2011. Do minulého desaťročia už vstúpili ako najbohatšia ekonomika v regióne s dvojnásobným počtom obyvateľov.²²

Krajina dosiahla pôsobivé zlepšenia aj v kvalite života a sociálnych služieb, na čo poukazujú ukazovatele v oblasti zdravia a vzdelávania s priemernou dĺžkou života takmer 77 rokov a mierou gramotnosti blížiacou sa k 100 %. Aj vďaka tomu je dnes zaradená do vysokých priečok v indexe ľudského rozvoja (HDI).²³

Terciárny sektor, z ktorého najväčšiu časť tvorí cestovný ruch, a v menšej miere aj primárny sektor (rybolov), boli hlavnými hnacími silami hospodárskeho rastu. Príjmy z cestovného ruchu umožnili vláde financovať komplexné sociálne záchranné siete, ako aj veľký verejný sektor, ktorý bol historicky hlavným poskytovateľom pracovných miest. Celý tento proces uľahčili obozretné hospodárske a sociálne politiky.²⁴

Napriek úspešnému rozvojovému príbehu je však maldivské hospodárstvo naďalej mimoriadne zraniteľné. Vyplýva to najmä z ich špecifickej geografie polohy (t. j. malá rozloha väčšiny ostrovov a nedostatok pôdy, veľká vzdialenosť medzi atolmi), demografického charakteru (t. j. malé, široko rozptýlené skupiny obyvateľstva), a síce z úzkeho zamerania ich ekonomiky (silne závislej od dvoch sektorov, ktoré ho vystavujú riziku vonkajších cenových šokov). Veľkú úlohu v tomto zohrávajú aj politické faktory (v podobe slabých vládnych inštitúcií a regulačných problémov), rovnako tak aj tie environmentálne (najmä hrozba stúpajúcej hladiny morí).²⁵

Na túto skutočnosť nedávno poukázali globálne trhové zmeny a zdravotné krízy, akými boli pandémie koronavírusu a Rusko-Ukrajinský konflikt. Dlhotrvalé blokády, zákaz medzinárodného cestovania a ekonomické spomalenie na hlavných trhoch pre maldivský

<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>

²²The World Bank. The Maldives: A Development Success Story. [online]. 10.03.2013 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/10/maldives-development-success-story>

²³UN Office for Disaster Risk Reduction. Disaster Risk Reduction in Republic of Maldives . Status Report 2019. [online]. 2019, p.7 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: https://www.preventionweb.net/files/68254_682304maldivesdrmsstatusreport.pdf

²⁴World bank documents. Poverty and Inequality in Maldives – 2022. [online]. 2016, s.17 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>

²⁵Permanent mission of the Republic of Maldives to the United nations. Economy. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <http://www.maldivesmission.com/economy>

cestovný ruch znamenali, že rast krajiny bol najviac zasiahnutý spomedzi jej regionálnych rovesníkov.²⁶

Ekonomika v roku 2023 opätovne nabrala silnú dynamiku napredovania a znižovania chudoby v dôsledku stúpajúceho počtu turistov a očakáva sa, že v tomto trende bude pokračovať.²⁷ Aby sa však udržala na ceste rozvoja, potrebuje zahraničnú pomoc. Za týmto účelom sa zvýšil dopyt po zahraničných partnerstvách, predovšetkým na pomoc masívnym investíciám do rozvoja infraštruktúry.²⁸

1.2.1 Politický vývoj so zreteľom na hospodársku politiku krajiny

Ako v histórii väčšiny rozvojových krajín, aj Maldivy fungovali pod koloniálnou nadvládou a nezávislosť od Británie získali v roku 1965. Nasledujúcich 40 rokov riadil krajinu predovšetkým prezident Maumoon Abdul Gayoom, ktorý bol zvolený na šesť po sebe idúcich volebných období v referendách s jednou stranou. Demonštrácie v roku 2003 ho prinútili začať demokratický reformný proces, ktorý viedol k legalizácii politických strán v roku 2005, novej ústave v roku 2008 a prvým viacstranným prezidentským voľbám ešte v tom istom roku, prostredníctvom ktorých bol za prezidenta zvolený Mohamed Nasheed.

Ten v roku 2012 odstúpil za sporných okolností a funkčné obdobie jeho nasledovníka, Abdulla Yameena, bolo poznačené autoritárskym obratom a síce korupciou, systémovými obmedzeniami nezávislosti parlamentu a súdnictva a obmedzeniami slobody prejavu, tlače a združovania. Vyznačovalo sa aj zvýšeným spoliehaním sa na financovanie z ČĽR pri rozsiahlych infraštruktúrnych projektoch, o ktorých sa rozhodovalo prevažne za netransparentných okolností a postupov.²⁹ Išlo napríklad o výstavbu prvého mosta cez oceán, ktorý spájal hlavné mesto Malé, medzinárodné letisko a druhý najväčší obytný ostrov Hulhumalé. Ekonomická expanzia Číny na Maldivách však čelila veľkej kritike, pričom domáca politika mala potencionálne pripravovať cestu pre Čínu na zriadenie svojej vojenskej

²⁶World bank documents. Poverty and Inequality in Maldives – 2022. [online]. 2016, s.8 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>

²⁷The World Bank. The World Bank in Maldives. Overview. [online]. 04.10.2023. [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/country/maldives/overview#1>

²⁸EastAsiaForum. Balancing internal and external obligations in the Maldives' Foreign policy. [online]. 23.02.2024. [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://eastasiaforum.org/2024/02/23/balancing-internal-and-external-obligations-in-the-maldives-foreign-policy/>

²⁹U.S.Department of STATE. 2023 Investment Climate Statements: Maldives. Executive Summary. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-2]. Dostupné na: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/maldives/>

prítomnosti na Maldivách a súčasne tak podkopávať regionálnu úlohu Indie pri udržiavaní poriadku založeného na pravidlách. Zahraničný dlh počas jeho pôsobenia rýchlo rástol.³⁰

Ďalší nástupca, Ibrahim Mohamed Solih, vyhral svoju prezidentskú kampaň na platforme ekonomických a politických reforiem a transparentnosti. Jeho strana Maldivian Democratic Party „MDP“ navyše neskôr v parlamentných voľbách získala nadpolovičnú väčšinu kresiel.³¹ V rokoch 2018–2023 sa riadil politikou „India-First Policy“. Táto krajina poskytla prostriedky na odpustenie dlhu a pomohla mega projektom rozvoja infraštruktúry vrátane výstavby megamostu na spojenie Malé, Villimalé a dvoch ďalších ostrovov. Rozširujúca sa diplomatická prítomnosť Indie na Maldivách však nebola vo voľbách v roku 2023 verejnosťou prijatá dobre. Opozičná kampaň „India out“ získala verejnú podporu, keď vyjadrili pohoršenie nad vplyvom Indie na Solihovu vládu a prítomnosti malého indického vojenského kontingentu v krajine. Vo veľkej miere to prispelo k výhre súčasného prezidenta, Mohameda Muizzu, ktorý je naopak kategorizovaný ako pročínsky.

Politické prostredie Maldív ovplyvňuje ich medzinárodné vzťahy, pričom má prednosť pred zahraničným vplyvom v prospech nezávislých rozvojových stratégií, a to aj napriek tomu, že potrebujú medzinárodnú pomoc na riešenie ekonomických problémov.³²

Rozvojová agenda Maldív je ambiciózná, pracuje na upevňovaní novozriadených demokratických inštitúcií a prevzala vedúcu úlohu v medzinárodnom úsilí o zmenu klímy. Ciele obchodnej politiky Maldív ostávajú už dlho nezmenené.³³

Vzhľadom na úzku základňu zdrojov a malý domáci trh zostáva liberalizácia obchodu a investícií prirodzenou politickou voľbou pre tento štát. Od konca 80. rokov 20. storočia dosiahli maldivské orgány značný pokrok pri implementácii politických reforiem, ktoré boli založené na tomto presvedčení. Proces reformácie však nie je ani zďaleka ukončený. Vysoké dovozné clá, nedostatočná transparentnosť colných úľav a iných investičných stimulov, či neschopnosť začleniť environmentálne otázky ako súčasť národnej rozvojovej politiky patria

³⁰EastAsiaForum. Balancing internal and external obligations in the Maldives' Foreign policy. [online]. 23.02.2024. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://eastasiaforum.org/2024/02/23/balancing-internal-and-external-obligations-in-the-maldives-foreign-policy/>

³¹U.S.Department of STATE. 2023 Investment Climate Statements: Maldives. Executive Summary. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-2]. Dostupné na: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/maldives/>

³²EastAsiaForum. Balancing internal and external obligations in the Maldives' Foreign policy. [online]. 23.02.2024. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://eastasiaforum.org/2024/02/23/balancing-internal-and-external-obligations-in-the-maldives-foreign-policy/>

³³WORLD TRADE ORGANIZATION. Trade Policy Review: Maldives 2016. 1.vydanie. [s.a.], 2016. 109 s, p.25 ISBN: 978-92-87046-04-8. Dostupné na: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287046048/read>

medzi kľúčové body nedokončenej reformnej agendy. V centre pozornosti je aj nízke zapojenie súkromného sektora v zahraničnom obchode.³⁴

Verejný sektor pozostáva z vlády a štátnych podnikov (SOE), ktoré historicky zohrávali kľúčovú úlohu v ekonomike. Činnosti štátnych podnikov v priebehu rokov pokrývali širokú škálu aktivít vrátane bankových činností, leteckej a námornej dopravy, komunikácií a poskytovania elektriny, operácií v oblasti rybolovu, cestovného ruchu, či dovozu a distribúcie veľkého podielu základných potravín a ropných produktov. V posledných rokoch dochádza k náznakom posunu smerom k privatizácii a obmedzeniu poskytovania služieb štátnymi podnikmi, ktoré by mohol efektívnejšie vykonávať súkromný sektor. Fiškálne príjmy tvoria takmer polovicu percent daní a saldo je prevažne tvorené z transferov zisku z verejných podnikov. Keďže neexistujú žiadne dane z osobného príjmu, kapitálových ziskov, obchodných ziskov (okrem dane zo zisku banky), majetku alebo nehnuteľností, väčšinu daňových príjmov tvoria dovozné clá a turistická daň. Na strane výdavkov tvoria najväčšiu časť sociálne služby, zatiaľ čo platby za ekonomické služby predstavujú zhruba 15%.³⁵

Podstatne vysoké dovozné clá, udržiavané predovšetkým z príjmových dôvodov, a priame dovozné obmedzenia, ktoré uprednostňujú štátne obchodné korporácie, však naďalej zostávajú silnými črtami ekonomického prostredia krajiny, bez ohľadu na dôraz kladený na vonkajšiu stratégiu rastu vedenú súkromným sektorom. Vláda ich vo veľkej miere využíva ako súčasť vládnej politiky na podporu domácich a zahraničných investícií do exportne orientovanej výroby a cestovného ruchu. Podľa maldivských colných predpisov môže prezident udeliť bezcolnú dovoznú úľavu na akúkoľvek „ekonomicky produktívnu činnosť“ na obdobie až desiatich rokov. Môže tiež povoliť, aby sa položky dovážali bez cla za „zvláštnych okolností“, v prípade prospešnosti pre národ. Odvetvia rybolovu a cestovného ruchu boli hlavnými príjemcami úľav na dovozné clo. Okrem príslušných strát na príjmoch tieto úľavy vážne narúšajú transparentnosť tarifnej štruktúry.³⁶ Vyžaduje si to obozretnú vonkajšiu politiku, ktorá zabezpečí stabilný a konkurencieschopný dovoz do krajiny.

³⁴ATHUKORALA, P. Trade Policy Making in a Small Island Economy: The WTO Review of the Maldives. [online]. 2014, 1401-1419, p. 1418 [cit. 2024-28-02]. DOI: 10.1111/j.0378-5920.2004.00658.x. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/4921047_Trade_Policy_Making_in_a_Small_Island_Economy_The_WTO_Review_of_the_Maldives

³⁵High Commission of the Republic of Maldives. Economic Profile. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://www.maldiveshighcommission.uk/index.php/business/economic-profile>

³⁶ATHUKORALA, P. Trade Policy Making in a Small Island Economy: The WTO Review of the Maldives. [online]. 2014, 1401-1419, p. 1407 [cit. 2024-28-02]. DOI: 10.1111/j.0378-5920.2004.00658.x. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/4921047_Trade_Policy_Making_in_a_Small_Island_Economy_The_WTO_Review_of_the_Maldives

Maldivy zaviedli v septembri 2014 zákon o osobitných ekonomických zónach (zákon č.: 24/2014), ktorého hlavným cieľom je získať súkromný kapitál na realizáciu rozsiahlych investičných projektov, hospodársky významných pre krajinu. Investície SEZ tak majú nárok na špeciálne daňové a regulačné stimuly. Investície povolené v rámci SEZ sú relatívne veľké, presahujúce 150 miliónov USD. Tento zoznam a síce minimálne investičné prahy každoročne prehodnocuje prezident a aktualizuje ho na základe aktuálnych najdôležitejších strategických priorít vlády.³⁷

Za formulovanie, ako aj implementáciu hospodárskych politík je v konzultácii a koordinácii s ostatnými vládnymi zainteresovanými stranami zodpovedné Ministerstvo hospodárskeho rozvoja (MED). Tento orgán spolu s colnými službami Maldív (MCS) spoločne riadia všetky transakcie súvisiace s medzinárodným obchodom podľa zákona o dovoze a vývoze (zákon č. 31/79). Ministerstvo hospodárskeho rozvoja je ďalej orgánom, ktorý reguluje priame zahraničné investície (PZI) a implementuje právny režim pre oblasti týkajúce sa zahraničných pracovnoprávných vzťahov, spotrebiteľských práv a práv duševného vlastníctva. Rovnako tak zodpovedá za implementáciu zákonov a nariadení upravujúcich registráciu podnikateľských subjektov v krajine.³⁸

Ministerstvo zahraničných vecí je mu pomocou pri zahraničných rokovaniach, ktoré sa uskutočňujú najmä prostredníctvom zahraničných misií krajiny. Medzi ďalšie ministerstvá, ktoré sa aktívne podieľajú na spomenutých záležitostiach, patria ministerstvá financií, turizmu, rybného hospodárstva a poľnohospodárstva. V roku 2015 bol v rámci MED zriadený Výbor pre uľahčenie obchodu (NTFC), aby radil v otázkach týkajúcich sa uľahčenia obchodu a jednoduchosti podnikania v krajine. Zastupujú ho príslušné rezortné ministerstvá a štátne podniky a má zriadenú osobitnú pracovnú skupinu pre prípravu národných projektov. Poradenstvo v oblasti hospodárskej politiky naďalej poskytuje Maldivský menový úrad (MMA), ministerstvo financií a MED. Žiadny nezávislý orgán nehodnotí ani neradí vláde v obchodných a ekonomických záležitostiach.³⁹

³⁷High Commission of the Republic of Maldives. Economic Profile. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://www.maldiveshighcommission.uk/index.php/business/economic-profile>

³⁸Ministry of Economic Development. Doing Bussiness in Maldives. 2019. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://www.maldivesembassy.or.th/media/attachments/2019/08/23/doing-business-maldives-trade-min.pdf>

³⁹WORLD TRADE ORGANIZATION. Trade Policy Review: Maldives 2016. 1.vydanie. [s.a.], 2016. 109 s, p.25 ISBN: 978-92-87046-04-8. Dostupné na: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287046048/read>

1.2.2 Ekonomická integrácia krajiny a členstvo v medzinárodných organizáciách

Odkedy sa Maldivy zbavili štatútu britského protektorátu, získali členstvo vo viacerých multilaterálnych organizáciách a medzinárodných orgánoch. Hrdosť na moslimskú identitu však znamenal, že do určitej miery sa Maldivy vzdialili od idealizmu obdobia po nezávislosti k realizmu internacionalizácie prostredia a silných síl, ktoré ho formujú, prikláňajúc sa k silnejším politickým väzbám s arabským svetom.⁴⁰

Historicky boli zmeny v obchodnej politike regiónu Južnej Ázie poháňané jednostrannou liberalizáciou krajín, po naviazaní hlbších regionálnych vzťahoch v 90-tych rokoch však nastal rozmach aj v integrácii na bilaterálnej rovine.⁴¹

Multilaterálne vzťahy

V ekonomickom kontexte sa Maldivy pripojili k Medzinárodnému menovému Fondu (MMF) a Svetovej banke (WB) v roku 1978.⁴² Od oboch medzinárodných finančných inštitúcií sa im dodnes dostáva pomoc v širokom spektre oblastí, vrátane zlepšenia účinnosti riadenia verejných financií a tvorby politiky, posilnenia menových a finančných rámcov, posilnenia odolnosti voči zmene klímy a rôznym katastrofám, ako aj zvýšenie zamestnanosti a ekonomických príležitostí pre maldivský ľud.⁴³

Zároveň si zaistili členstvo v Medzinárodnom združení pre rozvoj (IDA), ktorý pod súčasným programom Svetovej banky na Maldivách financuje 10 megaprojektov. Okrem klasickej podpory ekonomických a sociálnych oblastí sú zamerané aj na obnoviteľnú energiu, digitálny rozvoj, či reakciu na COVID-19.⁴⁴ Rok 1978 sa ďalej zapísal ako začiatok ich členstva v Ázijskej rozvojovej banke (ADB), ktorá im doposiaľ poskytla desiatky rôznych pôžičiek,

⁴⁰ABDUL-SATTAR, S. Maldives: Trade, Economy and International Integration. [online]. Maldives Economic Review: Vol. 1, Issue 1, 2019, s.11 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.academia.edu/42888873/Maldives_Trade_Economy_and_International_Integration

⁴¹The Pangean. *Promoting Free Trade in South Asia: SAFTA and Beyond*. [online]. 08.10.2020 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://thepangean.com/Promoting-Free-Trade-in-South-Asia>

⁴²ABDUL-SATTAR, S. Maldives: Trade, Economy and International Integration. [online]. Maldives Economic Review: Vol. 1, Issue 1, 2019, s.11 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.academia.edu/42888873/Maldives_Trade_Economy_and_International_Integration

⁴³Ministry of Foreign Affairs. Republic of Maldives. *Governor Ali Hashim assumes role of Chair of the Boards of Governors of the International Monetary Fund and the World Bank Group*. [online]. 13.10.2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://mail.foreign.gov.mv/index.php/en/media-center/news/governor-ali-hashim-assumes-role-of-chair-of-the-boards-of-governors-of-the-international-monetary-fund-and-the-world-bank-group#:~:text=The%20Maldives%20joined%20the%20IMF,frameworks%2C%20strengthening%20resilience%20to%20climate>

⁴⁴The World Bank. *World Bank Vice President Visits Maldives, Offers Support for Urgent Fiscal Reforms*. [online]. 06.02..2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/06/world-bank-vice-president-visits-maldives-offers-support-for-urgent-fiscal-reforms>

grantov, ako aj technickú pomoc. Infraštruktúra a služby, riadenie verejného sektora a energia sú najviac financovanými oblasťami.⁴⁵ Sú tiež členskou krajinou Islamskej rozvojovej banky (IsDB) a zakladajúcim členom, nie tak dávno založenej, Ázijskej infraštruktúrnej investičnej banky (AIIB).⁴⁶

Čo sa týka obchodu, bývalým členstvom vo Všeobecnej dohode o clách a obchode (GATT) si Maldivy zabezpečili zmluvnú spoluprácu so Svetovou obchodnou organizáciou (WTO), momentom jej založenia. Priznávajú tak všetkým členom zaobchádzanie podľa doložky najvyšších výhod (DNV) a podľa pravidiel WTO majú nárok na „špeciálne a rozdielne zaobchádzanie“.

Strata sedem rokov trvajúceho štatútu LDC, dňa 1. januára 2011, však znamenala postupné ukončenie medzinárodnej podpory špecifickej pre najmenej rozvinuté krajiny. Obnášala preferenčný prístup na trh – v prípade Maldív išlo najmä o vývoz rýb na hlavné trhy akými sú napr. EÚ, Kanada a Čína, ďalej aj prioritu pri prideľovaní oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) a osobitnú oprávnenosť na technickú a finančnú pomoc, ako aj úpravu určitých záväzkov alebo výhod WTO (napr. aspekty práv duševného vlastníctva súvisiace s obchodom (TRIPS)).⁴⁷

Misia ďalej pravidelne spolupracuje s obchodnými organizáciami ako Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO), Konferencia OSN o obchode a rozvoji (UNCTAD), Medzinárodné obchodné centrum (ITC) a iné, pri riešení hospodárskych a rozvojových otázok.⁴⁸

Vzťahy na regionálnej úrovni

Maldivský minister zahraničných vecí, Abdulla Shahid, koncom roka 2023 uviedol, že Juhoázijské združenie pre regionálnu spoluprácu (SAARC) zostáva najvýznamnejšou medzivládnu platformou regiónu.⁴⁹ Táto ekonomická a politická organizácia krajín južnej Ázie si už od roku 1985 dáva za cieľ urýchliť proces hospodárskeho a sociálneho rozvoja vo svojich členských štátoch prostredníctvom zvýšenej vnútroregionálnej spolupráce. Počnúc

⁴⁵Asian Development Bank. *Maldives and ADB: ADB's work in Maldives*. [online]. 2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/where-we-work/maldives/overview>

⁴⁶ABDUL-SATTAR, S. Maldives: Trade, Economy and International Integration. [online]. Maldives Economic Review: Vol. 1, Issue 1, 2019, s.11 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.academia.edu/42888873/Maldives_Trade_Economy_and_International_Integration

⁴⁷WORLD TRADE ORGANIZATION. Trade Policy Review: Maldives 2016. 1.vydanie. [s.a.], 2016. 109 s, p.25 ISBN: 978-92-87046-04-8. Dostupné na: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287046048/read>

⁴⁸Permanent Mission of The Republic of Maldives. Global Trade Policy. . [online]. [s.a]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.maldivesmission.ch/index.php/home/what-we-do/global-trade-policy>

⁴⁹PSM NEWS. *Maldives says SAARC remains region's most significant platform*. [online]. 26.10.2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://psmnews.mv/en/127745>

Maldivami, je zoskupením štátov Afganistan, Bangladéš, Bhután, India, Nepál, Pakistan a Srí Lanka.⁵⁰

Myšlienka liberalizácie obchodu a investičných tokov medzi týmito krajinami (s výnimkou Afganistanu) viedla k podpisu preferenčnej obchodnej dohody SAPTA, v roku 1993. Produktové krytie však bolo v rámci nej obmedzené a využívanie colných úľav sa postupne znižovalo. Na základe toho bola o 11 rokov neskôr nahradená implementáciou juhoázijskej zóny voľného obchodu (SAFTA), ktorá vstúpila do platnosti 1. januára 2006.⁵¹ Hlavným cieľom bolo podporiť ekonomickú spoluprácu medzi všetkými siedmimi krajinami, zníženými clami a netarifnými prekážkami (NTB), ako aj zavedením vzájomnej transparentnosti a spravodlivosti. Faktom je, že realita bola značne odlišná od očakávaní a krajiny medzi sebou vo významnej miere neobchodovali. Zo začiatku tvoril 6 – 7 % exportu z juhoázijskej krajiny vnútroregionálny export, v posledných rokoch však tento podiel klesol na približne 5 %.⁵² Dodnes sa za hlavné problémy považujú najmä nedostatočné uvoľnenie colných a netarifných prekážok, PZI a domáce investície, nespolupráca a byrokratické správanie mocných členov. Pokiaľ nebude SAFTA plne funkčná bez akýchkoľvek prekážok, budúci pomysľaný prechod zo zóny voľného obchodu na colnú úniu je len utopickým nápadom.⁵³

Bilaterálne väzby

Najmä po vyššie spomínaných skutočnostiach sa Maldivy začali usilovať o bilaterálne obchodné dohody s niekoľkými krajinami. V decembri roku 2017 sa im podarilo uzavrieť historicky prvá a doteraz jediná Dohoda o voľnom obchode (FTA), s Čínou.⁵⁴ V januári 2024 dokonca povýšili svoje bilaterálne väzby na komplexné strategické partnerstvo a podpísali 20 dohôd na podporu a posilnenie spolupráce v sektoroch ako je cestovný ruch, modrá ekonomika, infraštruktúra či iniciatíva Belt and Road (BRI). Prezident Mohamed Muizzu zdôraznil jej význam pri podpore bilaterálneho obchodu a investícií, najmä pri zvyšovaní vývozu rybných

⁵⁰European Union External Action. South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC). [online]. 24.11.2021 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/south-asian-association-regional-cooperation-saarc_en#:~:text=What%20is%20SAARC%20%3F,Pakistan%20and%20Sri%2DLanka

⁵¹Department of Commerce - Sri Lanka. SAARC Preferential Trading Arrangement (SAPTA): Overview. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.doc.gov.lk/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=156&lang=en#

⁵²The Pangean. *Promoting Free Trade in South Asia: SAFTA and Beyond*. [online]. 08.10.2020 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://thepangean.com/Promoting-Free-Trade-in-South-Asia>

⁵³The Business Post. *Transition from Free Trade Area to Customs Union*. [online]. 28.09.2021 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://businesspostbd.com/opinion-todays-paper/transition-from-free-trade-area-to-customs-union-29702>

⁵⁴ABDUL-SATTAR, S. Maldives: Trade, Economy and International Integration. [online]. Maldives Economic Review: Vol. 1, Issue 1, 2019, s.11 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.academia.edu/42888873/Maldives_Trade_Economy_and_International_Integration

produktov z Maldív do Číny. Potenciál dohody znížiť skutočné ceny a podporiť čínsky dovoz by mohol mať krátkodobý vplyv na rozvíjajúci sa stavebný a výrobný sektor, podporením jeho expanzie a zamestnanosti. Napriek pozitívnym aspektom sa objavili obavy týkajúce sa závislosti na tomto vývozcovi spolu so zraniteľnosťou voči narušeniam dodávateľského reťazca. Geopolitický kontext vrátane napätých vzťahov s Indiou a repatriácie indických jednotiek pridáva do ekonomickej dynamiky ďalšiu vrstvu neistoty.⁵⁵

Vzťahy Malé s Naí Dillí sú hlboké. India bola medzi prvými, ktorí uznali Maldivy po ich nezávislosti v roku 1965 a nadviazali s krajinou diplomatické vzťahy.⁵⁶ Historicky si udržiavali silné ekonomické a bezpečnostné väzby a Maldivy ťažili z pomoci Indie pri viacerých situáciách vrátane tsunami v Indickom oceáne v roku 2004, vodnej krízy v roku 2014 a pandémie COVID-19. India je tiež najväčším prispievateľom do odvetvia cestovného ruchu na Maldivách. Naí Dillí zasa uprednostnilo spoluprácu s Maldivami v oblasti vojenskej a námornej bezpečnosti. Táto krajina má na Maldivách v súčasnosti popredné strategické postavenie. Prezident Muizzu sa však zameral na skoncovanie s prioritizovaním Indie, pričom uviedol vnímané hrozby pre maldivskú suverenitu.⁵⁷

Pri zvládaní týchto výziev čelia Maldivy chúlостivej úlohe vyvážiť svoje ekonomické závislosti, podporiť odolnosť a využiť príležitosti, ktoré ponúkajú medzinárodné partnerstvá.⁵⁸

1.2.2 Ekonomický vývoj krajiny

Hospodárstvo krajiny prešlo v rámci svojej éry samostatnosti chvályhodným hospodárskym a sociálnym rozvojom. Využitím svojho prírodného potenciálu, za účasti spoľahlivých makroekonomických a verejných investičných politík, sa Maldivy v priebehu posledných 4 desaťročí dokázali úspešne vymaniť z chudoby a postupne vypracovať na najsilnejšiu ekonomiku v regióne. Hlavným poháňačom (hlavným zdrojom HDP), hospodárskeho rastu bol sektor služieb, v rámci ktorého mal najväčší podiel cestovný ruch.

⁵⁵Observer Research Foundation. *Maldives' import-reliant economic landscape*. [online]. 29.02.2024 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/expert-speak/maldives-import-reliant-economic-landscap>

⁵⁶High Commission of India. *India-Maldives Bilateral Relations*. [online]. Mar. 2024 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://hci.gov.in/male/?pdf17555?000#:~:text=Maldives%20Bilateral%20Relations-,India%20and%20Maldives%20share%20ethnic%2C%20linguistic%2C%20cultural%2C%20religious%20and,diplomatic%20relations%20with%20the%20country.ñ>

⁵⁷The Diplomat. *What the China-Maldives-India Triangle Tells Us About 21st Century Balancing*. [online]. 24.01.2014 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2024/01/what-the-china-maldives-india-triangle-tells-us-about-21st-century-balancing/>

⁵⁸Observer Research Foundation. *Maldives' import-reliant economic landscape*. [online]. 29.02.2024 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/expert-speak/maldives-import-reliant-economic-landscap>

Výrazne tak predčil poľnohospodárstvo a rybolov, ako zložky tvoriace tradičnú základňu hospodárstva.⁵⁹

V roku 1980 prispieval primárny sektor 35%-tami HDP, zatiaľ čo príspevok cestovného ruchu bol iba 13 %. Skrz rýchleho procesu štrukturálnej transformácie dnes predstavuje primárny sektor už len 5%-ný podiel, pričom turizmus sa podieľa až štvrtinou HDP. Toto odvetvie je mimo iného aj najväčším zdrojom pracovných miest, devíz, vládnych príjmov a investícií. Treba však podotknúť, že zatiaľ čo príspevok rybného hospodárstva k HDP v priebehu času klesá, zostáva pre hospodárstvo naďalej životne dôležité, nakoľko je hlavným poskytovateľom obživy domáceho obyvateľstva a zásobárňou významných medzinárodných trhov, ako aj veľkým prispievateľom k zamestnanosti.⁶⁰

Maldivy dlhodobo fungujú s otvorenou ekonomikou, spočívajúcou v silnej závislosti od dovozu, ktorý je len sčasti kompenzovaný exportom rybích produktov, vzhľadom na ich úzku ekonomickú základňu. Ich výdavky tak financuje najmä turizmus, od ktorého je ekonomika silne závislá. Tieto skutočnosti, ako sa viackrát v minulosti a aj nedávno ukázalo, robia krajinu veľmi zraniteľnú voči makroekonomickým a externým šokom.⁶¹

Do roku 2000 bola ekonomická výkonnosť Maldív priaznivá, aj keď posledné roky daného obdobia vykazovala mierne klesajúci trend rastu HDP, najmä v dôsledku ázijskej finančnej krízy z roku 1997 a globálneho hospodárskeho spomalenia.

Vplyvom nepriaznivých udalostí, akými boli útok na medzinárodné letisko Srí Lanky v júli 2001 a Pád dvojčiek v USA v septembri toho istého roka, bol turistický priemysel na Maldivách negatívne ovplyvnený obavami o bezpečnosť cestovania. Bolo to prvýkrát v 30-ročnej histórii národa, kedy sektor zaznamenal nulový rast. Vzhľadom na prepojený charakter ekonomiky mal jeho úpadok dosah aj na výkonnosť iných odvetví, v dôsledku čoho pokleslo medziročné tempo rastu HDP o 3,9%.⁶²

Netrvalo dlho a po dynamickom oživení prišla v roku 2004 ďalšia, ešte silnejšia rana pre ekonomiku. Išlo o ázijské tsunami, ktoré úradovalo pozdĺž okolitých pobreží viacerých

⁵⁹World Bank documents. Poverty and Inequality in Maldives – 2022. [online]. 2022, s.8 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>

⁶⁰Asian Development Blog. Beyond Tourism: Diversifying the Maldivian Economy for a Sustainable Future. [online]. 17.11. 2023 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://blogs.adb.org/blog/beyond-tourism-diversifying-maldivian-economy-sustainable-future>

⁶¹The World Bank. The World Bank in Maldives. Overview. [online]. 04.10.2023. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/country/maldives/overview#1>

⁶²Asian Development Bank. Country Economic Review: The Maldives. [online]. Okt. 2002, s.1 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32586/cer-mld-2002_0.pdf

krajín Indického oceánu. Na Maldivách ním bola priamo zasiahnutá takmer jedna tretina obyvateľstva, či už skrz straty príjmov, príbytkov, alebo ujmy na zdraví.

Zanechalo po sebe viac ako 100 obetí a cez 1300 zranených, pričom 40 ostrovov bolo značne poškodených a štrnásť úplne zničených.⁶³ Situáciu ešte zhoršovala tzv. koncepcia „Jeden ostrov – jeden rezort“, vďaka ktorej sú všetky ostrovy letovísk sebestačné a teda izolované v prípade, že ich vlastné zdroje energie, vody kanalizačné systémy a podporné zariadenia sú zničené.⁶⁴

Zohľadňujúc ekonomické dôsledky, škody sa odhadovali na takmer pól miliardy dolárov (predstavujúc vyše 60% HDP krajiny), čo zapríčinilo medziročný pokles HDP o viac ako 11%. Podstatný nárast verejných výdavkov mal veľký vplyv na fiškálnu pozíciu, pričom deficit bežného účtu sa zdvojnásobil na 24% HDP a výrazne sa prehĺbil fiškálny deficit na hodnotu približne 12-tich % HDP. Zvyšovalo to aj vládny spolu s vonkajším dlhom.⁶⁵ Ekonomika sa aj napriek všetkému dokázala pozbierať a v roku 2006 zaznamenala až dvojcifernú mieru rastu.⁶⁶

Krátko na to prišiel ďalší šok, keď sa po globálnej finančnej kríze v roku 2008 zrútila svetová ekonomika. V nadchádzajúci rok sa hospodárstvo Maldív prepadlo o 3,6 % HDP v dôsledku poklesu príjmov z cestovného ruchu, ako aj poklesu vývozu a prílevu kapitálu. Rekordne vysoká eskalácia svetových cien ropy viedla k obrovskému nárastu dovozných nákladov palív, čo viedlo k výraznému deficitu platobnej bilancie. Prinútilo to vládu poskytnúť dotácie na ochranu spotrebiteľov, čo popri klesajúcich rezervách a s akútnym nedostatkom dolárov ešte viac oslabilo fiškálnu situáciu. Monetizácia fiškálneho deficitu po dlhej dobe prudko zdvihla infláciu, na hodnoty naposledy zaznamenané v polovici 90-tych rokov.⁶⁷

Zavedenie všeobecnej dane z tovarov a služieb (GGST) v októbri 2011, zvýšenie sadzieb v januári 2012, ako aj zvýšené ceny komodít udržiavali v týchto rokoch infláciu na vyšších hodnotách.⁶⁸

⁶³WORLD BANK - ASIAN DEVELOPMENT BANK - UN SYSTEM. Maldives Tsunami: Impact and Recovery. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/383991468052830716/text/37327.txt>

⁶⁴Permanent mission of the Republic of Maldives to the United nations. Economy. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <http://www.maldivesmission.com/economy>

⁶⁵World Bank Documents. Maldives Needs US\$304 Million For Tsunami Recovery And Reconstruction. [online]. 14.02.2005, s.1 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021104072235565/pdf/IDU08161491209d41043b20998f0ce82185cdab8.pdf>

⁶⁶Asian Development Bank. Asian Development Outlook 2007: Maldives. [online] 2017, s.181-182 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/27709/mld.pdf>

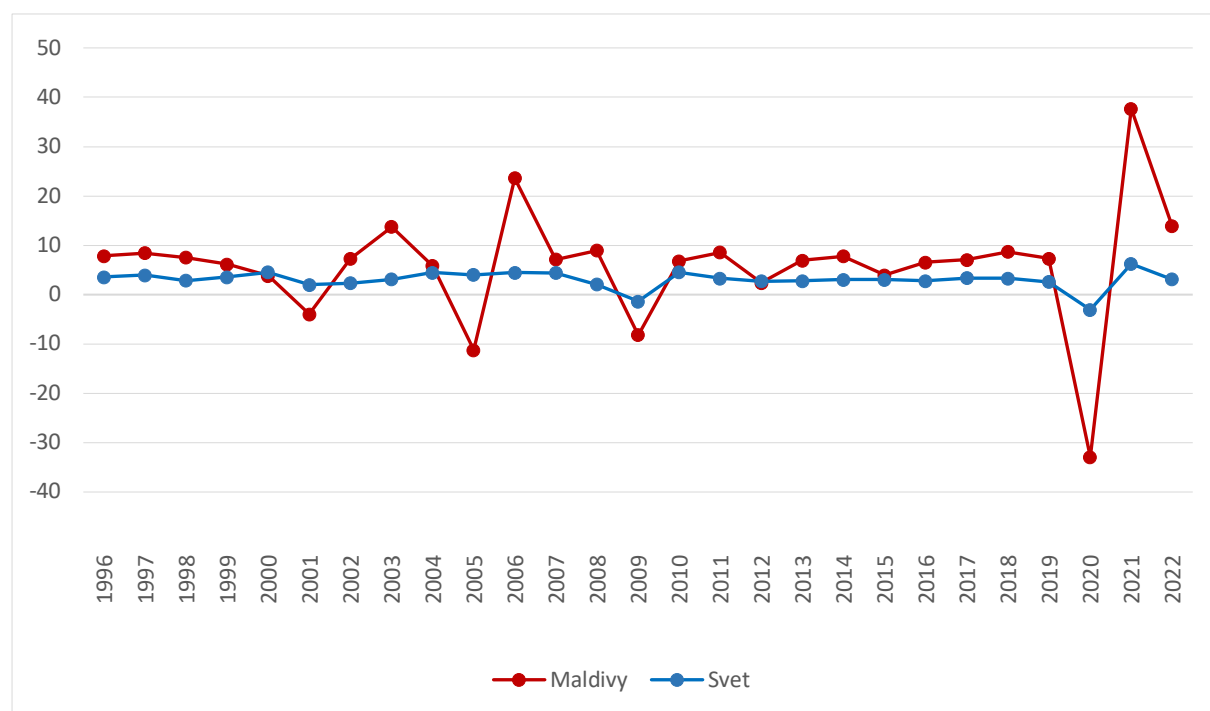
⁶⁷Asian Development Bank. MALDIVES OVERCOMING THE CHALLENGES OF A SMALL ISLAND STATE -COUNTRY DIAGNOSTIC STUDY. [online] 2015, s. 3-46 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/172704/maldives-overcoming-challenges-small-island-state.pdf>

⁶⁸International Monetary Fund. Maldives: 2012 ARTICLE IV CONSULTATION—PUBLIC INFORMATION NOTICE; STAFF REPORT; AND STATEMENT BY THE EXECUTIVE DIRECTOR FOR MALDIVES. IMF Country Report No. 19/283. [online]. Sept. 2019, s.2 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na:

Reakciou na chronické rozpočtové deficity v týchto rokoch bol posun fiškálnej politiky od znižovania výdavkov (na úkor dotácií a zamestnanosti v štátnej službe) smerom k zvyšovaniu príjmov. V dôsledku toho vláda zaviedla daň z tovarov a služieb (GST) v roku 2011, čo situáciu v tomto ohľade ustálilo.⁶⁹

Medzičasom, ekonomické oživenie v rokoch 2010 a 2011, opätovne poháňané oživením cestovného ruchu, bolo relatívne slabé, keďže neistota globálneho hospodárstva pretrvávala. Možno to vidieť aj na *grafe č. 1*.

Graf 1 Vývoj medziročného rastu HDP Maldív a celosvetového v rokoch 1995-2022 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Worldbank.org (2022)

Ekonomická výkonnosť sa udržiavala na pomerne stabilnej hladine, s priemerným 6%-ným medziročným rastom HDP. Mierny pokles zaznamenala v roku 2012, v dôsledku nízkeho rastu v sektore cestovného ruchu, ako dôsledok meniacej sa dynamiky trhov (pokračujúcej

https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2019/1MDVEA2019008.ashx&ved=2ahUKEwjUs_3dq6GFAxXggv0HHT_BBBIQFnoECBAQAQ&usg=AOvVaw27DbK-kd3OWAMi6f83J2F7

⁶⁹U.S. Department of State. 2013 Investment Climate Statement - Maldives [online]. Apr. 2013 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://20092017.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2013/204687.htm>

krehkosti Európy - najväčšieho trhu na Maldivách), a po šoku cien z komodít v rokoch 2014-2015.⁷⁰

1.2.3.1 Vplyv pandémie COVID-19 na ekonomiku Maldiv

Zatiaľ čo vyhladky pre krajinu predpovedali veľmi prosperujúci štart do nového desaťročia, ekonomická realita nabrala v prvom štvrťroku 2020 úplne iný smer. Po vypuknutí pandémie COVID-19 a následnej sérii pokusov zaviesť pozvoľnejšie opatrenia, krajina koncom marca uzavrela svoje hranice, a to v zotrvačnosti do polovice júla. Odvetvie cestovného ruchu sa zastavilo, majúc negatívne vedľajšie účinky na odvetvia priamo aj nepriamo s ním súvisiace.

Cestovný ruch a súvisiace služby sa priamo podieľajú na 60% ekonomiky, 80% exportu, polovici celkových tržieb a veľkej časti zamestnanosti. Preto nie je prekvapením, že pandémia pre krajinu predstavovala najväčší hospodársky vzostup v histórii, radiac sa medzi najviac postihnuté krajiny v ázijskom regióne, ak nie globálne.

Reálne HDP sa v roku 2020 znížilo o 33,5%, čím sa zhoršila už aj tak prevládajúca makroekonomická nerovnováha. Vláda zaznamenala značné straty na príjmoch, zatiaľ čo súkromné podniky čelili obrovským finančným problémom, ktoré prinútili znižovať mzdové náklady, či prepúšťať svojich zamestnancov, v horších scenároch dokonca zatvárať svoje prevádzky. To vyústilo do medziročného poklesu počtu pracovných miest o 8 % a zvýšenia miery chudoby z 3,9 % na takmer päťnásobok v roku 2020.⁷¹

Reakcia na pandémiu zároveň vytvorila obrovský tlak na verejné financie. Kombinácia externej nerovnováhy a už existujúcich finančných medzier viedla k poklesu devízových rezerv, nakoľko je cestovný ruch hlavným zdrojom cudzej meny, a tým k zhoršeniu platobnej bilancie a oslabeniu likvidity.⁷² Vytvorila tak veľké fiškálne deficity a nedoplatky vo výdavkoch. Najväčším podielom k rastu výdavkov prispievala verejná infraštruktúra, vrátane

⁷⁰International Monetary Fund. Asia and Pacific Debt. Maldives: 2012 Article IV Consultation—Public Information Notice; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Maldives. [online]. 03.09.2019, eISBN: 9781513512471, s.38. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2019/283/article-A001-en.xml>

⁷¹MALDIVES MONETARY AUTHORITY. RESEARCH AND POLICY NOTES RPN (2-21 OCTOBER 2021). COVID 19: Impact on the tourism sector and GDP of the Maldives. [online]. 2021 s. 4-5 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <http://www.mma.gov.mv/documents/Research%20and%20Policy%20Notes/2021/Impact%20on%20the%20tourism%20sector%20and%20GDP%20of%20the%20Maldives.pdf>

⁷²Asian Development Bank. ADB Briefs no. 281. Open for Business: How Maldives Overcame the COVID-19 Crisis. [online]. Dec 2023, s.2 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/930921/adb-brief-281-how-maldives-overcame-covid19-crisis.pdf>

bývania a zdravotníctva. Tento tlak navyše zosilnila vládna podpora nevýkonných štátnych podnikov (SOE), paušálne poskytovanie dotácií, pokračujúca vysoká úroveň kapitálových výdavkov a štedrý systém verejného zdravia.⁷³ Vláda musela siahnuť po pôžičkách a mobilizovať zdroje od svojich bilaterálnych, respektíve rozvojových partnerov. Celkový verejný dlh to tak posunulo na úrovne, ktoré ohrozujú jeho udržateľnosť. Takmer polovica dlhu je zahraničná, pričom veľká časť z toho pripadá Číne. Jeho hodnoty boli veľmi vysoké už pred pandémiou (79 % HDP v roku 2019), a to v dôsledku veľkých verejných investícií do infraštruktúry, čiastočne súvisiacich s čínskou iniciatívou Pás a cesta, ktorá vo veľkom odštartovala v roku 2016. Hoci tieto projekty zvýšili vyhliadky dlhodobého rastu, boli do veľkej miery financované z externých nezvýhodnených zdrojov a štátnych záruk. V roku 2020 predstavoval dlh už 154 % HDP. Po tom, čo krajina v rokoch 2021 a 2022 využila výhody G20 DSSI (Iniciatíva na pozastavenie dlhovej služby), svoj dlh znížila, ale naďalej čelí vysokému finančnému riziku.⁷⁴

Napriek všetkému zažili Maldivy vďaka účinným politickým opatreniam vlády pozoruhodné zotavenie. Využili svoj model „jeden ostrov, jedno letovisko“, diverzifikovali svoje trhy cestovného ruchu a rýchlo zaočkovali svoju populáciu.⁷⁵ S obnovením aktivít v oblasti cestovného ruchu sa rast reálneho HDP krajiny dožil masívnej expanzie o 37,7% v roku 2021⁷⁶ Po rekordne nízkom počte návštevníkov, ktorý po 18-tich rokoch dosiahol iba niečo cez 550 000 turistov (2020), predstavovali príchody v roku 2021 už 80% z úrovne pred pandémiou, a v roku 2023 až rekordných 1,8 miliónov. Postupom času sa to začalo odrážať aj na ekonomických a sociálnych ukazovateľoch.⁷⁷

Na jednej strane to poukázalo na vysokú odolnosť Maldivského hospodárstva, na strane druhej to zdôraznilo potrebu Maldív znížiť závislosť od cestovného ruchu a diverzifikovať svoje hospodárstvo.

⁷³World Bank. MALDIVES. [online]. 24.04.2023, s.2 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d1783db09a0e09d15bbcea8ef0cec0b-0500052021/related/mpo-mdv.pdf>

⁷⁴Credendo. MALDIVES: TOURISM IS BACK TO PRE-COVID LEVELS AND WILL HELP CUSHION THE ECONOMY AGAINST EXTERNAL HEADWINDS. [online]. 27.04.2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://credendo.com/en/knowledge-hub/maldives-tourism-back-pre-covid-levels-and-will-help-cushion-economy-against-external>

⁷⁵The World Bank. Maldives Public Expenditure Review: Charting a More Resilient and Prosperous Future.[online]. 09.08.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/08/03/charting-a-more-resilient-and-prosperous-future-for-maldives>

⁷⁶LLOYDS BANK. The economic context of the Maldives: Economic indicators. [online]. 2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/maldives/economical-context>

⁷⁷World Bank Blogs. Beyond Tourism: The evolving narrative of Maldives' growth. [online]. 31.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/endpovertyinsouthasia/beyond-tourism-evolving-narrative-maldives-growth#:~:text=After%20an%2018%2Dyear%20record,high%2Dperforming%20markets%20like%20China.>

1.2.3.2 Dopad Rusko-Ukrajinského konfliktu na hospodárstvo krajiny

Ruská invázia na Ukrajinu, datovaná dňom 24. februára 2022, prišla pre pandémiou poznačenú svetovú ekonomiku v ťažkej chvíli. Nepriaznivé účinky týchto udalostí sa rýchlo rozšírili do celého sveta a jednou z najzraniteľnejších krajín sa z pochopiteľných príčin stali Maldivy.

Prvá pramení z jej závislosti od cestovného ruchu. Prebiehajúca vojna nepriaznivo ovplyvňuje toto odvetvie, keďže turisti z Ruska a Ukrajiny ohrozujú takmer pätinu zdrojového trhu Maldiv. Podľa štatistík bolo Rusko pred vojnou trhom číslo jeden v rámci turizmu na Maldivách, s podielom takmer 17% z celkového počtu prichádzajúcich. Ukrajina zastávala ôsme miesto, s 3,1%-tami.⁷⁸ Väčšina leteckých spoločností so sídlom v Rusku už v priebehu prvých týždňov zastavila medzinárodné lety, vrátane ruskej národnej leteckej spoločnosti Aeroflot. Ukrajina uzavrela celú leteckú dopravu. Aj keď bezprostredné dopady nie sú v porovnaní s Ruskom také významné, ukrajinskí turisti cestujú na Maldivy v posledných rokoch v rastúcom počte. Navyše, vplyvom konfliktu a sankcií, hodnota ruskej meny (RUB) klesla na historické minimum. Ukrajinská hrivna (UAH) rovnako čelila poklesu hodnoty. Pre potenciálnych turistov sa tak cesta na Maldivy stala omnoho drahšou záležitosťou a môže to do budúcnosť znamenať, že ruskí a ukrajinskí turisti strednej triedy, ktorí zvykli navštevovať maldivské pobrežia, by si už takúto cestu nemohli dovoliť.⁷⁹

Pri druhej príčine vychádzame zo závislosti Maldiv od dovozu, a to takmer všetkého tovaru, vrátane fosílnych palív. Rusko sú spolu s Ukrajinou hlavnými globálnymi dodávateľmi komodít – potravín, energie a kovov.⁸⁰ Pre predstavu, v roku 2019 činili tieto dve krajiny 25% svetového exportu pšenice a 14% dodávok kukurice. Rusko je dokonca najväčším svetovým vývozcom ropy a plynu. V dôsledku toho je obchod hlavným prenosovým kanálom ekonomických dopadov vojny na globálnu ekonomiku.⁸¹

⁷⁸Maldives Financial Review. Russia-Ukraine conflict and the Maldives. [online]. 10.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://mfr.mv/travel-and-tourism/russia-ukraine-conflict-and-the-maldives>

⁷⁹Maldives Financial Review. War in Ukraine and the impact on Maldives tourism. [online]. 24.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://mfr.mv/travel-and-tourism/war-in-ukraine-and-the-impact-on-maldives-tourism>

⁸⁰ODI. The far-reaching economic effects of the Russian war in Ukraine – new analysis ranks the most economically vulnerable countries. [online] [s.a.]. [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://odi.org/en/press/the-far-reaching-economic-effects-of-the-russian-war-in-ukraine-new-analysis-ranks-the-most-economically-vulnerable-countries/>

⁸¹World Bank Blogs. How the war in Ukraine is reshaping world trade and investment. [online] 23.05.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/how-war-ukraine-reshaping-world-trade-and-investment>

Mnohé a prevažne západné mocnosti, akými sú USA, Kanada, EÚ a ďalšie, na situáciu reagovali uvalením ekonomických sankcií voči Rusku. Čo sa týka Maldív, boli jednou zo 141 krajín v OSN, ktoré odsúdili Rusko za jeho činy. Pokiaľ sa však jedná o opatrenia, konali bezmocne, nakoľko ich prioritou ostáva oživenie hospodárstva.⁸² Vojna a z nej vyplývajúce sankcie prerušili kľúčové dopravné spojenia medzi Ruskom, Ukrajinou a zvyškom sveta, čím narušili obchod v širšom rozsahu. Naštrbenie globálnych i regionálnych dodávateľských reťazcov zapríčinilo nedostatok vstupov a tým aj zvýšenie cien.⁸³ Vojna tak bola spúšťáčom najväčšieho cenového šoku od 70. rokov 20. storočia, pričom analytici predpovedajú, že hladina cien ostane vysoká aj po dobu niekoľkých nasledujúcich rokov. Aj keď sú Maldívy ekonomikou s vysokými strednými príjmami, sú závislé od dovozu, najmä pokiaľ ide o ropu a plyn, čím sú citlivé na výkyvy cien palív.⁸⁴

Nestálosť cien komodít vytvára tlak na vonkajšiu rovnováhu prostredníctvom nákladnejších dovozov a vyšších dotácií. Prudký nárast cien komodít spôsobil, že Maldívy budú musieť čeliť vyššiemu deficitu bežného účtu, inflačným tlakom a dodatočnej fiškálnej záťaži, vzhľadom na zvýšené financie do paliva a energie.⁸⁵ Náklady na palivo sú na Maldivách relatívne vysoké, nakoľko obmedzená kapacita skladovacích zariadení neumožňuje krajine dovážať vo veľkých množstvách pri nízkych cenách. Okrem toho je prístup ku komerčným zdrojom energie z geografických príčin náročný, pričom vonkajšie atoly sú vážne znevýhodnené. Spotrebitelia vo vonkajších atoloch tak znášajú dodatočné náklady vzniknuté relatívne neefektívnym systémom medziodrovej dopravy.⁸⁶

A napokon, rastúce ceny ropy majú vplyv aj na tých, ktorí si doteraz mohli dovoliť cestovať na Maldívy, čím opäť poškodzujú trh cestovného ruchu.

Situácií mierne pomáha skutočnosť, že Maldívy nemajú s Ruskom a Ukrajinou veľké obchodné väzby. Hlavným zdrojom ropy a plynu pre Maldivskú republiku je totiž India. Krajina

⁸²UOREGON. The Consequences of the Ukraine War on the Maldives: Stella Fetherston. [online] 09.10.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.uoregon.edu/engageglobal/2022/10/09/the-consequences-of-the-ukraine-war-on-the-maldives/>

⁸³World Bank Blogs. How the war in Ukraine is reshaping world trade and investment. [online] 23.05.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/how-war-ukraine-reshaping-world-trade-and-investment>

⁸⁴Friedrich Naumann Foundation. The War in Ukraine and its Impact: The Maldives Perspective Maldives' Poverty Rate Falls by 7% Within a Year. [online] 24.02.2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/south-asia/war-ukraine-and-its-impact-maldives-perspective>

⁸⁵Corporate Maldives. Maldives' Poverty Rate Falls by 7% Within a Year [online] 06.06.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://corporatemaldives.com/maldives-poverty-rate-falls-by-7-within-a-year/>

⁸⁶Asian Development Bank. MALDIVES OVERCOMING THE CHALLENGES OF A SMALL ISLAND STATE -COUNTRY DIAGNOSTIC STUDY. [online] 2015, s.45-46 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/172704/maldives-overcoming-challenges-small-island-state.pdf>

sa taktiež začala viac zameriavať na znižovanie neudržateľných zdrojov energie, keďže ich krajina je obzvlášť vystavená riziku v súvislosti so zmenou klímy a stúpajúcou hladinou morí.⁸⁷

3.1 Klimatické hrozby

Malé ostrovné rozvojové štáty (SIDS) sú v dôsledku rizík súvisiacich s klímou kategorizované ako „oblasti zmeny klímy“.⁸⁸ Vplyvom geografických, sociálnych, ako aj politických faktorov sa Maldivy považujú za vysoko zraniteľné voči klimatickým zmenám. Zvýšenie hladiny mora predstavuje osobitné riziko, nakoľko sú najnižšie položenou krajinou na svete, pričom väčšina z ostrovov leží menej ako jeden meter nad morom. Čelia tak existenčnej kríze. Popritom krajina bojuje s mnohými ďalšími klimatickými problémami, akými sú extrémne poveternostné javy (suchá, silné dažde, prílivové vlny, cyklóny a súvisiace záplavy), erózie pôdy a straty pláží, salinizácia vody a pôdy, či bielenie koralov. Vďaka svojej geografickej polohe totiž Maldivy zažívajú typické rovníkové monzúnové podnebie - teplo a vlhko počas celého roka, so sezónnymi výkyvmi teplôt a zrážok.⁸⁹ Ich citlivosť na zmenu klímy a súvisiace katastrofy je taktiež výrazne vyššia v dôsledku obmedzených ekologických, sociálno-ekonomických a technologických kapacít. Spolu s rastúcim tempom migrácie a urbanizáciou tieto skutočnosti zhoršujú existujúcu kultúrnu a sociálno-ekonomickú senzitivnosť. Negatívne účinky sa už prejavujú a vážne podkopávajú snahy o trvalo udržateľný rozvoj a ohrozujú prežitie a suverenitu tohto národa a ľudí.⁹⁰

SIDS patria medzi krajiny najmenej vybavené na to, aby reagovali a prispôbili sa takýmto okolnostiam. Ekonomika a spoločnosť krajiny sú obzvlášť citlivé na nadmernú prítomnosť vody, pretože veľká časť infraštruktúry hlavných sektorov, populačných a obytných štruktúr, ako aj kritickej infraštruktúry (vrátane komunikácií, 5 medzinárodných

⁸⁷UOREGON. The Consequences of the Ukraine War on the Maldives: Stella Fetherston. [online] 09.10.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.uoregon.edu/engageglobal/2022/10/09/the-consequences-of-the-ukraine-war-on-the-maldives/>

⁸⁸Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online] 05.05.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

⁸⁹Climate Change Knowledge Portal For Development Practitioners and Policy Makers. Climate Change Overview – Maldives. [online] 2021 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/maldives>

⁹⁰United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Maldives Climate Change Policy Framework. [online]. [s.a.], s.3-5 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: https://www.unisdr.org/preventionweb/files/39744_maldivesclimatechange policypolicyframework.pdf

letísk a viac ako 100 prístavov), sa nachádzajú predovšetkým v regiónoch, ktoré sú vzdialené do 100 metrov od pobrežia.⁹¹

Klimatické zmeny ovplyvňujú všetky sektory ekonomiky, vrátane cestovného ruchu, rybného hospodárstva a poľnohospodárstva. Vzhľadom na blízkosť pobrežia sú ich obchodné a dopravné infraštruktúry vystavené obrovskému riziku. Jej poškodenie má za následok stratu HDP a pracovných miest, ako aj vysoké náklady na rekonštrukciu. Straty a poškodenie úrody môžu mať vplyv na živobytie mnohých ľudí a ohrozovať potravinovú bezpečnosť. Podobne aj produkty z rýb, najmä tuniak, ktorý je pre Maldivy kritickým zdrojom devízových príjmov a suverénne najväčším vývozným artiklom, je vysoko citlivý na teplotné výkyvy. V tomto ohľade už Maldivy intenzívne zasahujú. Zaviedli pre rybolov politiku „žiadne siete, prúty alebo šnúry“ a obmedzili denné úlovky. Poľnohospodári využívajú ekologické poľnohospodárstvo vrátane organických hnojív, poľnohospodárstvo kŕmené dažďom a plodiny odolné voči klimatickým zmenám. Jednou z najväčších prekážok sú nízke znalosti a povedomie, ktoré obmedzujú adaptačnú schopnosť rybárov a poľnohospodárov. V súlade s tým sa komunity prispôbujú okružnej, dočasnej a sezónnej migrácii, čo ale nie je možné pre všetkých.

Zmena klímy tiež ohrozila predpokladané príjmy z veľkých projektov infraštruktúry financovaných zo zahraničia, ako je projekt Greater Malé Connectivity (GMCP), medzinárodné letisko Hanimaadhoo a rozvoj letoviska na ostrove Feydhoo Finolhu. Tie ohrozujú schopnosť krajiny splácať svoj dlh a ovplyvňujú budúce investície.⁹²

Rýchly rast hospodárstva a urbanizácia navyše podporujú hybné sily klimatických zmien. S budúcim očakávaným vzrastom dopytu po energii spolu so stratou, respektíve premiestňovaním výroby z ekonomicky silných pobrežných regiónov sa dá očakávať, že ekonomika príde v dôsledku zmeny klímy do roku 2050 o vyše 2% svojho ročného HDP. Životné podmienky ľudí by sa tak mohli prudko znížiť, čo pravdepodobne povedie k masovej migrácii a úniku mozgov.⁹³

Hoci SIDS najmenej prispievajú k negatívnym klimatickým zmenám, idú príkladom. Maldivy majú v súčasnosti nízky uhlíkový rast, environmentálne udržateľné a odolné

⁹¹World Bank Group and Asian Development Bank. Climate Risk Country Profile – Maldives. [online] 2021, s. 3 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/672361/climate-risk-country-profile-maldives.pdf>

⁹²Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online] 05.05.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

⁹³ZUBALOVÁ, L., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

inteligentné služby zdravotnej starostlivosti a jadrom ich rozvojovej politiky je riešenie faktorov ovplyvňujúcich environmentálne zdravie.⁹⁴

Prístup, ktorý vláda zvolila, je holistický. Budovanie odolnosti celého systému je preto nevyhnutné. Zmena spôsobu, akým sa nakladá s odpadom a vyrába energia, je z hľadiska prispôsobenia zásadná. Zaviedla sa politika čistej nuly, kedy si Maldivy stanovili za cieľ stať sa do roku 2030 uhlíkovo neutrálne, a to posunom ekonomiky z prevádzky na fosílnych palivách k slnečnému svetlu, ktorého je dostatok. Vláda si do stanoveného obdobia dala taktiež za cieľ chrániť 20% oceánskych zdrojov.⁹⁵

Čo sa týka udržateľných postupov nakladania s odpadom, nie sú možnosťou, ale nevyhnutnosťou. Pandémia a zvýšená generácia odpadu túto naliehavosť zdôraznila. Triedenie odpadu pri zdroji – teraz vyžadované zákonom – je v súvislosti so spomínaným najvyššou prioritou. Vláda sa nedávno rozhodla zaviesť decentralizovanejšie stratégie nakladania s odpadom, na úrovni atolu, za účelom koordinácie a efektívnosti na miestnej úrovni a zníženia spoliehania na centrálna zariadenia, čím sa tiež ušetrí náklady na dopravu. V roku 2022 sa taktiež zaviedlo postupné vyradovanie plastov na jedno použitie.⁹⁶

Zohľadňujúc vybavenie, takmer všetky obývané ostrovy majú prístavy a infraštruktúru na ochranu pobrežia, ktorá ich chráni pred prílivovými vlnami a eróziou pláží. Sú to náročné inžinierske riešenia, ktoré boli vyvinuté v priebehu posledných 20–25 rokov. Prvou bariérou v zmysle ochrany sú samozrejme koralové útesy, čo znamená stavať na ich odolnosti a ochrane zdravia.⁹⁷

Pokiaľ ide o formovanie budúcnosti národa, nie je nič dôležitejšie ako mládež, a to najmä na Maldivách, kde je viac ako 40 % populácie vo veku 18 – 34 rokov. Povedomie a zapojenie komunity je jedným z kľúčových aspektov strategického prístupu krajiny. Za tým účelom sa napríklad pomáhajú posilniť učebné osnovy súvisiace s touto problematikou, ako aj základné odborné zručnosti a školenia pre mladých ľudí, ktorí práve vstupujú na trh práce.⁹⁸

⁹⁴World Health Organization. Maldives: leading the way to sustainable environmental health. [online] 13.02.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.who.int/southeastasia/news/feature-stories/detail/sustainable-environmental-health-maldives>

⁹⁵International Monetary Fund. NO HIGHER GROUND. [online] Sep. 2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

⁹⁶The World Bank. Maldives Is Turning Waste to Wealth, Energizing Youth, to Safeguard its Future. [online] 27.07.2022 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/07/22/maldives-is-turning-waste-to-wealth-energizing-youth-to-safeguard-its-future#:~:text=Strengthen%20national%20policy%3A%20Starting%20June,group%20of%20single%20Duse%20plastics>

⁹⁷International Monetary Fund. NO HIGHER GROUND. [online] Sep. 2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

⁹⁸The World Bank. Maldives Is Turning Waste to Wealth, Energizing Youth, to Safeguard its Future. [online] 27.07.2022 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/07/22/maldives-is>

3.1.1 Politické riešenia

Zmena klímy je pre Maldivy najväčšou výzvou pre rozvoj a bezpečnosť 21. storočia. Z toho dôvodu sa riešenie environmentálneho zdravia a faktorov, ktoré ho ovplyvňujú, stali jadrom ich rozvojovej politiky. Proaktívne prijali opatrenia na posilnenie schopnosti zvládania a adaptácie a stali sa aktívnymi na medzinárodných platformách. Ústavne uznali ochranu životného prostredia ako ľudské právo a zaviazali sa k nízkoemisnému rozvoju spolu s energetickou bezpečnosťou a trvalo udržateľným rozvojom.⁹⁹

Medzi najväčšie nedostatky patrí obmedzená kapacita vládneho financovania a schopnosť získania medzinárodných financií, tlmená angažovanosť súkromného sektora a nedostatok konkrétnych politických nástrojov.¹⁰⁰

Maldivy ich môžu riešiť prostredníctvom integrovaného národného a medzinárodného prístupu na zlepšenie vplyvu adaptačných opatrení a pomôcť by mohlo vypracovanie komplexnej dlhodobej národnej stratégie. Vyžaduje si to spolufinancovanie zo strany priemyselného sektora a multilaterálnych inštitúcií, akými sú WB, MMF, WTO, Rozvojový program OSN (UNDP) a Globálny fond pre životné prostredie (GEF). Dôležité bude zmobilizovať granty a zvýhodnené pôžičky.

Pre krajiny v prvej línii je dôležité, aby mali jednoduchší prístup k finančným nástrojom a fondom. Maldivy majú málo takýchto projektov, pretože je k fondom ťažké získať prístup z dôvodu byrokracie pri vývoji projektov. Absentujú výskumné organizácie s údajmi starými 20-30 rokov, ktoré by podložili relevantnosť potrebných zdrojov. A to najmä v súvislosti so zmenou klímy a jej vplyvom na ľudskú mobilitu.¹⁰¹

Pandémia COVID-19 spomalila proces udržateľnosti, nakoľko muselo prísť k značnému prerozdeleniu zdrojov. Vyčlenené financie na tento účel, vrátane prostriedkov od rozvojových partnerov, boli totiž okamžite presmerované na zdravotnú starostlivosť a naliehavú ekonomickú pomoc a stimuly. V reakcii na danú problematiku oznámili Maldivy koncom roka 2020 svoj národne stanovený príspevok (NDC), v súlade s článkom 4 ods. 12

turning-waste-to-wealth-energizing-youth-to-safeguard-its-future#:~:text=Strengthen%20national%20policy%3A%20Starting%20June,group%20of%20single%20Duse%20plastics

⁹⁹UN Office for Disaster Risk Reduction. Disaster Risk Reduction in Republic of Maldives. Status Report 2019. [online]. 2019, s.7 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: https://www.preventionweb.net/files/68254_682304maldivesdrmstatusreport.pdf

¹⁰⁰Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online] 05.05.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

¹⁰¹International Monetary Fund. NO HIGHER GROUND. [online] Sep. 2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>

Parížskej dohody. NDC na Maldivách slúži ako plán na riešenie klimatických zmien a podporu trvalo udržateľného rozvoja. Politiky v oblasti klímy možno kategorizovať do dvoch hlavných typov: **zmierňovanie a prispôsobovanie**. *Zmierňovanie* sa zaoberá hlavnými príčinami zmeny klímy tým, že sa zameriava na znižovanie emisií a zvyšovanie záchyty skleníkových plynov. Stratégie v rámci NDC zahŕňajú najmä: prechod na obnoviteľnú energiu (solárnu, veternú a oceánsku), energetickú účinnosť (v sektoroch infraštruktúry, cestovného ruchu a transportu skrz účinných technológií a postupov) a trvalo udržateľnú dopravu (prostredníctvom elektronických vozidiel a vylepšených systémov verejnej dopravy – trajektovej a autobusovej). *Adaptácia* sa zasa zaoberá účinkami zmeny klímy a jej cieľom je vybudovať odolnosť voči nim. Je kľúčovým aspektom Maldív. Stratégie na prispôsobenie sa zmene klímy zahŕňajú: infraštruktúra odolnú voči klíme (rozvoj a modernizácia, ktorá zahŕňa výstavbu budov odolných voči zmene klímy, navrhovanie opatrení na ochranu pobrežia a zlepšovanie systémov vodného hospodárstva), integrovaný manažment pobrežných zón (riešenie erózie, ochrany pobreží a zachovanie kritických ekosystémov ako sú koralové útesy a mangrovníky) a manažment vodných zdrojov (zachytávanie dažďovej vody, čistenie odpadových vôd a technológie odsolovania).¹⁰²

Kľúčové opatrenia adaptácie, ktoré krajina doteraz prijala, sú zhrnuté v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 2: Adaptačné politiky, stratégie a plány Maldív

Politiky / stratégie / plány	Rok uzákonenia
Strategic Action Plan 2019-2023	2019
Updated Nationally Determined Contribution to Paris Climate Agreement (NDC)	2020
National Communications to the UNFCCC	2016
Maldives Climate Change Policy Framework (MCCPF)	2015
National Adaptation Program of Action (NAPA)	2006
Disaster Management Act	2007
Second National Environment Plan	1990
National Community Based Disaster Risk Reduction Framework	2014

¹⁰²United Nations, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) (2023). The role of social protection to address climate change in the Maldives. Social Development Policy Paper 2023/2. [online] 2023, s. 9-11 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.unescap.org/kp/2023/role-social-protection-address-climate-change-maldives>

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe informácií z Asian Development Bank.

Vláda už intenzívne rieši problémy týkajúce sa zmeny životného prostredia v krajine. Výkonné orgány a externé agentúry zvažujú rôzne adaptačné opatrenia vrátane morských múrov, rekultivácie pôdy, plážovej vegetácie, premiestnenia, varovných systémov a zmien nadmorskej výšky celého ostrova. Niektoré z týchto snáh sa už zrealizovali, ale pretrvávajú neistoty týkajúce sa budúcej zmeny klímy a vplyvov adaptačných opatrení. Niekedy nie je jasné, či sú navrhované opatrenia vhodné na dlhodobú adaptáciu, čo naznačuje, že sa musí o reakciách na zmenu klímy uvažovať strategickejšie. Strategickejší prístup sa vzťahuje aj na rozhodnutia súvisiace s migráciou, vrátane rozhodnutia, či sa presťahovať alebo nie.¹⁰³

3.1.2 Migračné tendencie

Klimatická migrácia je komplexným problémom zahŕňajúcim dobrovoľný alebo nútený pohyb osôb poháňaný náhlými alebo progresívnymi zmenami životného prostredia. Je predovšetkým fenoménom rozvojových krajín a v poslednej dobe získala značný význam, najmä u ľudí žijúcich na nízko položených ostrovoch.

Komunity migrujú buď vnútorne, alebo naprieč hranicami. Obidva vzory vysídľovania sú na Maldivách bežné.¹⁰⁴ Pri neschopnosti alebo nevôli nájsť si nové miesto na život vo vlastnej krajine, si migranti spravidla hľadajú útočisko na miestach geograficky blízkych, ako aj s existujúcimi kultúrnymi alebo etnickými väzbami.¹⁰⁵ Maldivčania, obyvatelia jednej z najohrozenejších krajín, majú pochopiteľne veľký potenciál odísť do iných krajín. Preferovanými destináciami by mohli byť susedné krajiny (Srí Lanka, India, Malajzia a Indonézia), rozvinuté krajiny v Tichomorí (Austrália a Nový Zéland), ako aj tie na západe (EÚ vrátane Spojeného Kráľovstva, USA).

Takýto proces však vôbec nie je jednoduchý.¹⁰⁶ Preto je uprednostňovaná skôr vnútorná migrácia. Migrovať medzi ostrovmi je historicky bežnou záležitosťou pri hľadaní lepších príležitostí, obchodu a nového domova. Ostrovy sú opustené, stanú sa neobývatelnými, a

¹⁰³Georgetown Journal of International Affairs. Climate Change and Migration in Maldives [online] 03.08.2017 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.stojanov.org/file/gjif-maldives.pdf>

¹⁰⁴United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 12-21 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf

¹⁰⁵ZUBAĽOVÁ, Ľ., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

¹⁰⁶United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 22 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf

nachádzajú sa nové. Plavba z jedného ostrova na druhý je pre Maldivčanov životným štýlom a je tomu tak už mnoho storočí.¹⁰⁷

Pohyb z vonkajších atolov do hlavného mesta je primárnou migračnou cestou, pretože práve tam Maldivčania nachádzajú najviac príležitostí na vzdelanie, prácu a sociálne služby.¹⁰⁸ Je však zaujímavé, že južné atoly prispievajú väčším podielom vnútornej migrácie z atolov do Malé, aj keď tamojšie komunity majú lepšiu životnú úroveň v porovnaní s inými časťami krajiny. Takéto migrácie sú zvyčajne trvalé. Hlavné mesto hostí skoro polovicu celkovej populácie krajiny a odhaduje sa, že sem z vonkajších ostrovov migruje niečo cez 2 000 obyvateľov ročne. A toto číslo bude v najbližších rokoch len narastať.

Zlepšená letecká konektivita spolu s nárastom počtu rozvojových projektov prilákali do krajiny aj množstvo migrujúcich pracovníkov, vo veľkej miere pochádzajúce z krajín južnej a juhovýchodnej Ázie. Avšak, veľa z nich bolo údajne obeťami obchodovania s ľuďmi a sietí nútenej práce. Nachádzajú často nešpecializovanú prácu v stavebníctve, cestovnom ruchu a iných odvetviach služieb. A to mnohokrát na úkor miestneho obyvateľstva. Nezdokumentovaný štatút týchto pracovníkov však sťažuje získanie ich presného počtu.¹⁰⁹

Rastúci počet migrantov poukazuje na obmedzené možnosti živobytia, pôdy, sociálne riziká a konflikty. Demografické zmeny sú často spojené so sociálnymi rozvratmi. Ako bolo pozorované pri premiestňovaní po cunami v roku 2004, príchod nových ľudí na ostrovy môže prehĺbiť existujúce politické, sociálne a ekonomické rozdiely, posunúť rovnováhu síl v komunitách, ako aj ovplyvniť úroveň tolerancie a sociálnej súdržnosti na ostrovoch. Rodové hľadisko tiež zohráva dôležitý faktor, nakoľko historické sa prispôbovanie patriarchálnym normám môže mať negatívne dôsledky, predovšetkým na ženy.¹¹⁰ Klimatické zmeny tak môžu pôsobiť ako impulz k zhoršovaniu existujúcich, či vyvolaniu nových konfliktov, ktoré následne povedú k opätovným presunom obyvateľstva.¹¹¹ Zvyšujúca sa migrácia z komunít sa nemusí nevyhnutne stať bezpečnostným problémom, ale nedostatok

¹⁰⁷National Geographic. The Maldives is being swallowed by the sea. Can it adapt? [online] 20.01. 2022 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://www.nationalgeographic.com/environment/article/the-maldives-is-being-swallowed-by-the-sea-can-it-adapt>

¹⁰⁸Georgetown Journal of International Affairs. Climate Change and Migration in Maldives [online] 03.08.2017 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://www.stojanov.org/file/gjif-maldives.pdf>

¹⁰⁹United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 12-21 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf

¹¹⁰United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 45 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf

¹¹¹ZUBALOVÁ, E., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.

politik a stratégií na integráciu komunit, nedostatok účinných decentralizačných opatrení a úsilia o budovanie sociálnej súdržnosti tomu môže byť oporou.¹¹²

Pri absencii náležitého plánovania a adaptačných opatrení v hostiteľskej lokalite je možné predpokladať, že tento proces bude mať aj významné environmentálne vplyvy. Jedným z mnohých dôsledkov, ktoré vyvolali vysoké objemy dobrovoľnej migrácie z atolov do mesta Malé, bolo zvýšenie úsilia o umelú rekultiváciu pôdy v okolí, čo spôsobilo nezvratné škody na prirodzených biotopoch na zemi, ako aj morskom prostredí. S väčším počtom obyvateľov sa zvyšuje aj spotreba, čo má za následok vyššiu mieru znečistenia a zmenšovanie zelených plôch. Koniec koncov, môže to priniesť aj zvýšené riziko katastrof, akými sú požiare či záplavy.¹¹³

Napriek súčasnému uvoľnenému postoju Maldivčanov k otázkam migrácie je nutné sa na túto problematiku pozerieť aj do budúcnosti a náležite ju riešiť. Jedným z vhodných spôsobov môžu byť napríklad investície do vývoja rôznych inovatívnych riešení, akými bol napríklad projekt holandského plávajúceho mesta Docklands so sídlom v Holandsku, ktorý Maldivám poskytol možnosti presídlenia ich obyvateľstva. Mala by sa taktiež podporovať environmentálna diplomacia prostredníctvom spolupráce Juh-Juh a Aliancie malých ostrovných štátov (AOSIS), aby sa zabezpečilo poistné krytie pre politiku krajiny kupovať nové domoviny pre jej obyvateľov v iných krajinách, a mohli tak riešiť otázky suverenity a práv utečencov svojich občanov.¹¹⁴

1.3.3 Ciele udržateľného rozvoja

Zohľadňujúc celý komplex problémov, ktoré krajinu sužujú a sice výziev, pred ktoré ju stavajú, sa Maldivy usilujú o vyváženú sociálnu, ekonomickú a environmentálnu udržateľnosť. V rámci Agendy 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj sa ostrovný štát stal súčasťou globálnej iniciatívy OSN, zahŕňajúcej 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja (SDG). Od roku 2015 sa prostredníctvom nej spoločne usilujú o odstraňovanie chudoby a iných deprivácií, idúc ruka v ruku so stratégiami, ktoré riešia celý rad sociálnych potrieb vrátane vzdelávania, zdravia,

¹¹²United Nations Development Programme. Assessing potential climate-related security risks in the Maldives: Exploring the future climate-induced migration. [online] vyd. č. 8/2020, s. 1 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/oslo_governance_centre/e247de65f0f7e35be0bb91e8f56e51eded0193b5e9536979913444a7876cd20f.pdf

¹¹³United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 46 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf

¹¹⁴Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online]. 05.05.2023. [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/expert-speak/climate-change-and-the-maldivian-economy>

sociálnej ochrany (odstránenie nerovností) a pracovných príležitostí, podnecujú priemysel, obchod a infraštruktúru, s dlhodobým výhľadom na hospodársky rast, mier a sociálnu prosperitu. To všetko pri riešení klimatických zmien a úsilí o zachovanie vodného, ako aj suchozemského ekosystému. A to za účasti silných politických inštitúcií a efektívnych partnerstiev.

Popri kľúčových dokumentoch ako *Voluntary National Review VNR* a *Integrated National Financing Framework INFF* je *SDG Roadmap* plánom, ktorý Maldivám v spolupráci s OSN pomáha začleniť ciele do procesov plánovania rozvoja na národnej, sektorovej a decentralizovanej úrovni. Identifikuje tiež východiskové body na urýchlenie pokroku a poskytuje rámec a odporúčania na urýchlenie realizácie cieľov, ktoré sú zakotvené v národných politikách a prioritách. Plán sa ďalej zaoberá politickými a inštitucionálnymi rámcami na podporu takéhoto úsilia a zahŕňa aj systém financovania. V neposlednom rade navrhuje stratégie zapojenia sa zainteresovaných strán do podpory jeho vykonávania a celospoločenského prístupu k takýmto cieľom.¹¹⁵

¹¹⁵United Nations Maldives. Maldives SDG Roadmap. [online]. 31.10.2022 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://maldives.un.org/en/231102-maldives-sdg-roadmap>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Primárnym cieľom tejto diplomovej práce bolo analyzovať ekonomiku a obchodnú politiku Maldív s prihliadnutím na jej dlhodobý vývoj a poukázať pritom na reformy a zmeny vzhľadom na dopady klimatických zmien ako aj geopolitickej situácie po vypuknutí Rusko-Ukrajinského konfliktu. Na dosiahnutie tohto cieľa bola potreba jeho rozšírenia o niekoľko parciálnych cieľov, ktoré sú naformulované nasledovne:

- Charakterizovať hospodársku politiku krajiny a opísať jej ekonomickú integráciu vrátane členstva v medzinárodných organizáciách
- Analyzovať jej ekonomický vývoj a zohľadniť vplyvy pandémie COVID-19 a Rusko-Ukrajinskej vojny na ekonomiku
- Definovať problematiku klimatických zmien v súvislosti s maldivským hospodárstvom
- Rozobrať maldivský obchod s tovarom, so službami a analyzovať toky zahraničných investícií
- Vymedziť vzájomný vzťah s Čínou a poukázať na čínsku angažovanosť v krajine prostredníctvom Iniciatívy BRI, ako aj vyjadriť potenciál ich spoločnej FTA
- Obsiahnuť a analyzovať komplexnú problematiku udržateľného vývoja Maldív v kontexte Iniciatívy SDG

Pri písaní diplomovej práce sme selektovali predovšetkým najaktuálnejšie informácie, a to z rôznych relevantných sekundárnych, v menšom aj primárnych zdrojov. Veľká časť použitého materiálu, vrátane štatistík, pochádza z oficiálnych stránok medzinárodných organizácií a vládnych inštitúcií. Opierali sme sa hlavne o elektronické dokumenty a internetové články, ďalej aj knižné publikácie. Pri tejto príležitosti sme využili aj služby poskytované Slovenskou ekonomickou knižnicou, vďaka čomu nám bol umožnený prístup k databázam licencovaných e-zdrojov. Vo všeobecnosti sa jednalo najmä o zahraničné resp. anglické zdroje, ale využili sme aj menej dostupnú slovenskú literatúru.

Zohľadňujúc obsah, práca je rozvrhnutá do troch kapitol. V prvej sme sa zaoberali jej teoretickým vymedzením, a to konkrétne v troch podkapitolách. Prvá poskytuje charakteristiku rozvojových krajín, ako skupiny, do ktorej sa Maldivy v dôsledku svojho zraniteľného hospodárstva zaraďujú. Zadefinovali sme si ich základné charakteristiky, rozdelenie a objasnili

si pojem chudoba. V druhej podkapitole sme sa venovali politickému vývoju, a to od ich prechodu na demokraciu s viacerými stranami v roku 2008, ako aj charakteristickým črtám ich obchodnej politiky – a síce liberálnym obchodným a investičným prostredím. Ďalej sme si zhrnuli ich multilaterálne, regionálne a bilaterálne väzby, vrátane strategických vzťahov s Čínou a Indiou. Následne sme si priblížili ich ekonomický vývoj, a to najmä prvú dekádu 21. storočia, v rámci ktorej bola krajina poznačená viacerými veľkými krízami, a taktiež aj aktuálne udalosti, a teda pandémiu COVID-19 a pretrvávajúci Rusko-Ukrajinský konflikt, ktoré poukázali na krehkosť ich nediverzifikovaného hospodárstva a úzkej ekonomickej základne zdrojov. Tretia podkapitola vysvetľuje ich extrémne riziko v spojitosti s klimatickými zmenami, ako rozptýlenému oceánskemu štátu ležiacemu len 1 meter nad strednou hladinou mora. Pokrýva aj problematiku potencionálnej klimatickej migrácie a oboznamuje nás s Iniciatívou Sustainable Development Goals, v rámci ktorej sa skrz 17 cieľov udržateľného rozvoja od roku 2015 mapuje aj úroveň Maldív. Tretia kapitola je postavená na praktickom základe, pričom opäť zahŕňa 3 podkapitoly. V prvej sa detailne rozoberá obchod s tovarom, úzko založenom na exporte rýb a importe všetkých ostatných komodít. Ďalej sa poskytuje rozbor služieb, kde dominuje silný cestovný ruch. Taktiež sa analyzujú zahraničné investície, a síce čisté prílevové toky pochádzajúce najmä z regiónu Indo-Pacifiku, smerované do cestovného ruchu a jemu príbuzných odvetví. Druhá podkapitola ponúka náhľad do zahraničných vzťahov s Čínou, založených na čínskych investičných pôžičkách krajine v rámci budovania ich iniciatívy Pásu a cesty, ako aj potencionálne rastúcich obchodných väzbách, prostredníctvom dávno podpísanej, no neimplementovanej Dohode o voľnom obchode, v rámci čoho sa zhodnotí jej potenciál. V záverečnej a zároveň najobsiahlejšej podkapitole sa sústreďujeme na spomínanú SDG iniciatívu. Vyššie spomenuté ciele sme si rozdelili do 4 kategórií: sociálny blahobyť; ekonomické začlenenie a odolnosť; životné prostredie a klimatické opatrenia; a mier, spravodlivosť, stabilita inštitúcií a partnerstvá pre splnenie cieľov. V rámci nich sa podrobnejšie venujeme už dosiahnutým míľnikom odstránenia chudoby a kvality vzdelania, ako aj naopak, stagnujúcim výzvam v podobe rôznych druhov klimatických otázok, rodovej nerovnosti a politickej nestability.

Za účelom naplnenia hlavného a vedľajších cieľov sme v záverečnej práci využili viaceré teoretické metódy skúmania. V podstate celá práca bola postavená na metódach analýzy. Od charakterizovania rozvojových krajín až po definovanie pozície Maldív v kontexte udržateľnosti sme tak mohli identifikovať podstatné časti a oddeliť ich od obrovského celku. V praktickej časti sme sa selekciou teoretických údajov a s nimi súvisiacich číselných ukazovateľov dopracovali k ešte jasnejšiemu pochopeniu problematiky. Či už v rámci

obchodných tokov, investícií, alebo jednotlivých oblastí v kontexte cieľov udržateľnosti. Metódou syntézy sme si zasa ucelili súbor informácií z jednotlivých zdrojov. Metódu dedukcie sme využili pri predpokladoch budúceho smerovania krajiny a možných scenárov jej budúceho hospodárskeho, ale aj sociálneho a environmentálneho vývoja. Využili sme to napríklad aj pri predpokladaní hodnôt budúcich tokov PZI smerom dovnútra krajiny vzhľadom na Rusko-Ukrajinské účinky na maldivskú ekonomiku. Taktiež sme prostredníctvom nej zhodnotili potenciál vzájomnej obchodnej dohody medzi Maldivami a Čínou. Metódu indukcie sme zasa potrebovali najmä pri práci s grafmi a tabuľkami a ich následným hodnotením a aplikovaním do teoretických záverov.

Treba čitateľov upovedomiť, že pri spracovávaní praktickej časti sme mali veľký problém s transparentnosťou, dostupnosťou a jednoznačnosťou niektorých dát. Maldivy vo všeobecnosti zaostávajú v kvalite IKT a úrovni digitalizácie, vrátane zberu, analýzy a spracovávaní štatistických kapacít. Vzhľadom na obmedzenú aktuálnosť údajov nám bolo preto sťažené poskytovanie širšieho záberu istých oblastí riešenej problematiky (Rusko-Ukrajinský konflikt, PZI). Treba v tomto ohľade počítať aj s väčšími odchýlkami od vykazovanej skutočnosti.

3 Výsledky práce

Integrácia krajín do svetovej ekonomiky sa ukázala byť silným prostriedkom pre podporu ich hospodárskeho rozvoja. Postupne vďaka nej dochádzalo ku globálnemu znižovaniu chudoby a súčasnému zvyšovaniu životnej úrovne. Obchod je poháňačom ekonomického rastu už od roku 1947 vďaka podpísaniu Všeobecnej dohody o clách a obchode (GATT). Jej cieľom bolo liberalizovať obchod s tovarom prostredníctvom zníženia ciel a odstránenia kvót medzi vtedajšími 23 členskými krajinami. Vyžadovalo sa od nich, aby si medzi sebou otvorili trhy v rovnakom rozsahu a za rovnakých podmienok a vyhli sa tak obchodnej diskriminácii. Tento proces sa doladľoval v ôsmich kolách rokovaní, ktoré napokon viedli k vytvoreniu Svetovej obchodnej organizácie (WTO).¹¹⁶ Jadrom tohto multilaterálneho obchodného systému sú dohody, na základe ktorých sa prevádzkuje globálny systém obchodných pravidiel a pomáha sa rozvojovým ekonomikám budovať ich obchodné kapacity.

Hodnoty svetového obchodu vzrástli oproti úrovniam z roku 1950 takmer 400-krát. Skupina rozvojových krajín sa v tejto oblasti stáva čoraz dôležitejšou. V súčasnosti už predstavuje približne jednu tretinu svetového obchodu, pričom za posledných 30 rokov takmer zdvojnásobila svoj podiel na svetovom exporte, z pôvodných 16-tich %.¹¹⁷ Miera obchodovania a napredovanie v rámci tejto skupiny je však veľmi nerovnomerné, pričom pokrok sa zaznamenal najmä u rozvojových krajín v Ázii.

Maldivy si cestu k stredným príjmom vybudovali skrz ekonomiku postavenú na exporte rybieh produktov a poskytovaní turistických služieb. Zavedenie cenovo dostupných penziónov zohralo kľúčovú úlohu pri zvyšovaní počtu turistov, zahŕňajúc aj tých, ktorí si dávajú pozor na rozpočet. V posledných rokoch sa však trend posunul smerom k väčšiemu luxusu a špičkovým službám, s rozvojom súkromných ostrovných rezortov a exkluzívnych víl. Pripisuje sa to rýchlo sa rozvíjajúcemu priemyslu, a to prakticky vo všetkých hlavných oblastiach, vrátane obrovského rozmachu v sektore stavebníctva a infraštruktúry.¹¹⁸

V spojitosti s tým však treba podotknúť, že bez finančnej podpory multilaterálnych a bilaterálnych partnerov by sa o takomto úspechu nehovorilo. Obzvlášť dôležitú, aj keď

¹¹⁶The World Bank. Trade Has Been a Powerful Driver of Economic Development and Poverty Reduction. [online]. 12.02.2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/topic/trade/brief/trade-has-been-a-powerful-driver-of-economic-development-and-poverty-reduction>

¹¹⁷The World Trade Organization. WTO in brief. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/inbrief_e/inbr_e.htm

¹¹⁸Asian Development Bank. Maldives. Economic update 2020. [online]. 2022, s.35 [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/674971/maldives-economic-update-2020.pdf>

kontroverznú pozíciu má spomedzi nich Čína, s ktorou v roku 2017 podpísali svoju prvú Dohodu o voľnom obchode a ako súčasný najväčší investor Maldív buduje kapacity pre rozvoj krajiny a jej participáciu v Novej hodvábnej ceste. So svojím liberálnym investičným prostredím priťahujú Maldív posledné roky čoraz viac zahraničného kapitálu, vrátane nevyhnutných súkromných tokov. Takéto investície majú dôležitú úlohu aj pri boji s klimatickými zmenami, podporou projektov, ktoré znižujú emisie CO₂, ako aj ekologických projektov, ktoré podporujú trvalo udržateľný rozvoj na Maldívach.¹¹⁹

Súčasný výzvy v oblasti rozvoja krajiny spočívajú práve z rizík vyplývajúcich zo zmeny klímy a environmentálnej udržateľnosti. Ako krajina s existenčnou hrozbou, ktorej až 80% územia leží menej ako 1 meter nad strednou hladinou mora a pravidelne je vystavovaná klimatickým katastrofám, ovplyvňujú tieto otázky každý aspekt spôsobu života a živobytia jej obyvateľov. V rámci OSN Agendy 2030 sa prostredníctvom iniciatívy Sustainable Development Goals (SDG) Maldív zapojili do komplexnejšieho riešenia udržateľnosti, zahŕňajúceho aj sociálnu a ekonomickú sféru. Všetkých 17 stanovených cieľov je vzájomne prepojených, a teda činnosť v jednej oblasti ovplyvní výsledky v iných. V tejto súvislosti práca poukáže na významný pokrok, ktorý krajina dosiahla v odstraňovaní chudoby, dosahovania kvalitnejšieho vzdelania, ďalej aj znižovania nerovností, zlepšenia úrovne zdravia a celkového blahobytu, vody a hygieny, energetiky, priemyslu a infraštruktúry, udržateľnosti miest a komunít, budovaní partnerstiev, či ochrany morských zdrojov. Zameria sa však skôr na oblasti, v ktorých je potreba vyvíjať podstatne väčšie úsilie a sú nimi problémy života na zemi, udržateľnej spotreby a výroby, klimatickej akcie, rodovej rovnosti, ako aj mieru, spravodlivosti a silných inštitúcií.

Nedávne udalosti súvisiace s vypuknutím Rusko-Ukrajinského konfliktu, ku ktorému došlo v čase, keď sa krajina ešte len spamätávala z následkov pandémie, zneistili chod krajiny v blízkej budúcnosti. Vojna totiž spôsobuje krízu životných nákladov, pričom rastúce ceny energií a potravín znižujú reálne príjmy a prehlbujú dlhový stres. Maldív sú v tomto ohľade obzvlášť zraniteľnou krajinou, nakoľko sú čistým dovozcom týchto komodít a taktiež stoja v obrovskej dlhovej tiesni. Neistota investorov spolu s averziou voči riziku by mohli rovnako tak vyvinúť veľký tlak na prísun potrebných zahraničných investícií. Je pravdepodobné, že by

¹¹⁹IMF. Global Trade Liberalization and the Developing Countries. [online]. 2001. [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2001/110801.htm#:~:text=As%20a%20group%2C%20developing%20countries,quarter%20in%20the%20early%201970s>.

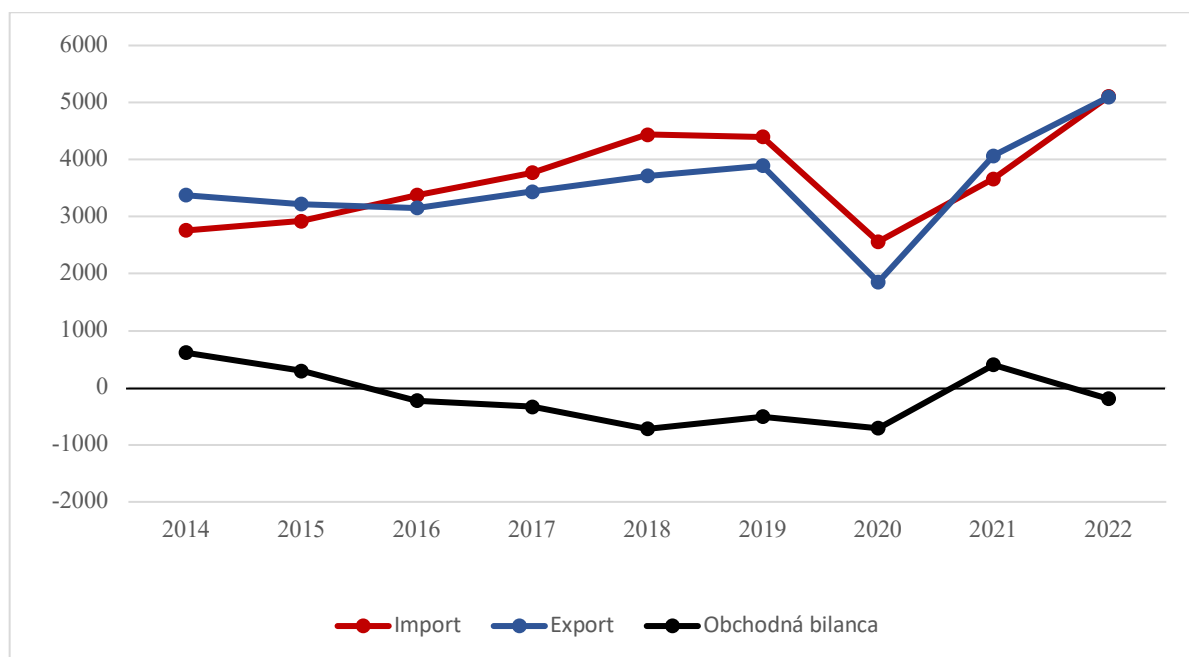
mohli byť ovplyvnené aj investície do hospodárskeho rozvoja a SDG, čo môže vo výraznej miere ovplyvniť kontinuitu programov a iniciatív.

3. 1 Zahraničný obchod a investície

Maldivy sú do veľkej miery závislé od zahraničného obchodu, ktorý predstavuje okolo 143% ich HDP (*Svetová banka*). Majú vysoký stupeň otvorenosti ekonomiky, a to kvôli potrebe dovážať skoro všetko okrem primárnych produktov (prevažne rýb), ako aj potrebe zarábať devízy z cestovného ruchu a vývozu rybích produktov na financovanie dovozu. Vláda kontroluje veľkú časť ekonomiky a 90% jej príjmov pochádza z turistickej dane a obchodných taríf. Štátny rozpočet sa opiera predovšetkým o príjmy z dovozných ciel, kvôli čomu sú clá relatívne vysoké (podľa *Svetovej banky* je priemerná uplatňovaná colná sadzba 11,7 %). Vláda však v rámci obchodnej politiky zrušila kvóty na väčšinu produktov a zjednodušila colné postupy, pričom získanie dovoznej licencie je takmer automatické. Rybie produkty tvoria takmer celý maldivský vývoz (96%), zatiaľ čo pri dovoze dominujú fosílna palivá (18 %), a stroje a elektrické stroje spolu s mechanickými a inými zariadeniami (19,1 %). Údaje boli spracované z *ITC Trade Map*.

Po turbulentnom desaťročí, v dôsledku ktorého sa vplyvom finančnej krízy výrazne spomalilo svetové hospodárstvo, sa obchod krajiny prepadol. Hoci sa toky začali v roku 2014 mierne zvyšovať, import začal rásť čoraz vyšším tempom. S príchodom pandémie v roku 2020 zaznamenal obchod historický úpadok. Export medziročne poklesol o 52% na hodnotu 1,85 mld. dolárov a import sa medziročne znížil o 42%, dosahujúc hodnotu 2,56. mld. USD. Taktiež sa prehĺbil obchodný deficit, 40%-ným nárastom na hodnotu 0,71 mld. USD. Rokom 2021 sa naplno obnovila prevádzka služieb vrátane cestovného ruchu a zdvihli sa medziročné hodnoty exportu o 120%, dosahujúc hodnotu viac ako 4 mld. USD. Importujúce položky predstavovali nárast o 40%, majú hodnotu 3,66 mld. USD. Po šiestich rokoch sa krajina opäť dostala do obchodného prebytku, dosahujúc sumu 0,41 mld. USD. Obrat sa v roku 2022 rekordne vyšplhal až do výšky 10,2 mld. USD, pričom import mierne prevážil export krajiny a vytvoril tak deficit platobnej bilancie v hodnote 0,19 mld. USD. Ako tomu je už dlhodobo, export bol poháňaný sektorom cestovného ruchu a import zasa dovozom palív. Možno to pozorovať na *grafe č. 2*.

Graf č. 2: Vývoj celkového obchodu Maldív v rokoch 2014-2022 (v mil. USD)

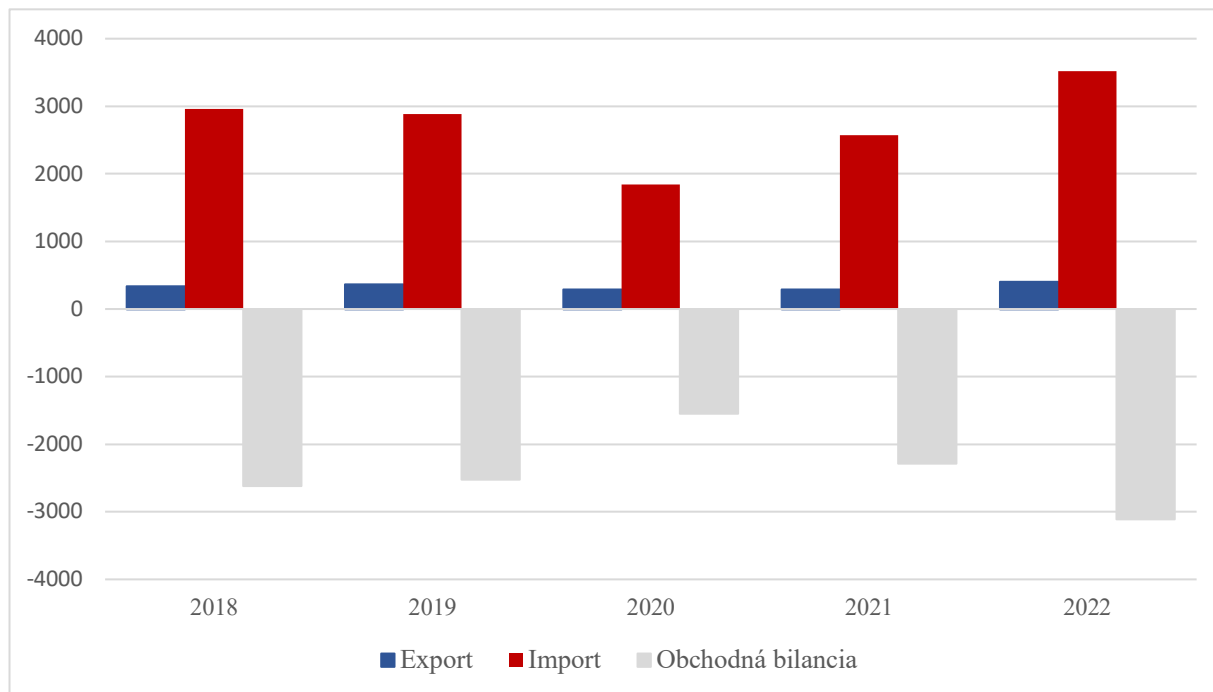
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z WTO.

3.1.1 Obchod s tovarom

Čo sa týka tovarových tokov, zaznamenali za posledný skúmaný rok 27%-ný rast a to za prehlbenia maldivského deficitu o vyše 809 mil. USD na hodnotu 2,9 mld. USD. Spôsobené to bolo predovšetkým zvýšením dovozu, čo bolo odzrkadlením rastúcich svetových cien komodít, ako aj zvýšením domácej aktivity po pandémii. Dovočné výdavky zaznamenali značný nárast vo všetkých hlavných kategóriách, s výnimkou dovozu lekárskeho, chirurgického materiálu, ako aj liečiv. Toto celé bolo do určitej miery kompenzované nárastom exportu - ktorý zahŕňa domáci vývoz (40 %) a reexport (60 %). Ten sa medziročne zvýšil o 40 %, čím dosiahol v roku 2022 takmer 400 mil. USD a prekonal tak predpandemické úrovne. Významnejšie bolo zvýšenie príjmov z reexportu, ktorý zahŕňal predovšetkým letecké palivá, vzhľadom na rastúcu intenzitu medzinárodných letov do krajiny, ako výsledok silného výkonu sektora cestovného ruchu po silnom zadržiavaní dopytu z kľúčových zdrojových trhov a uvoľnení cestovných obmedzení. Domáci export, zahŕňajúci predovšetkým export rýb (92 %), vzrástol o 5%, dosahujúc hodnotu 159,0 mil. USD. Jeho celkový nárast pramenil hlavne zo zvýšených príjmov z vývozu mrazeného tuniaka pruhovaného, narastajúcich o 20 % (13,5 mil. USD), čo bolo však sčasti kompenzované znížením príjmov z vývozu mrazeného a čerstvého alebo chladeného tuniaka žltoplutvého o 21 % (3,4 mil. USD) a 15 % (2,9 mil. USD). Vysvetľuje sa to poklesom ich kúpy lokálnymi spoločnosťami na spracovanie rýb, z dôvodu menších úlovkov pri

vyčerpávaní zásob v oceáne. Tieto skutočnosti odrážajú údaje, ktoré možno vidieť na *grafe č. 3*.

Graf č. 3: Vývoj maldivského obchodu s tovarom v období rokov 2018-2022 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z WTO.

Hlavným exportným komoditným trhom Maldív bola v roku 2022 Ázia, s podielom vyše 60-tich %. V rámci nej smerovalo aj naďalej najviac vývozných tokov do Thajska, na ktoré pripadala takmer polovica celkového vývozu. Druhým najväčším ázijským trhom bola India, ktorej 14%-ný podiel na exporte zostal nezmenený. Nasledoval európsky trh so zastúpením 30%, čo predstavovalo niečo cez 3%-ný medziročný pokles. Spomedzi neho bolo najväčším importérom maldivského tovaru Nemecko, s podielom 9,5%, hoci vývozné príjmy z tejto krajiny klesli o 13%. Spojené kráľovstvo si upevnilo pozíciu druhej najväčšej európskej importérskej krajiny (8,5%), kým Francúzsko zostalo tretou (4%).

Rozvíjajúcim sa vývozným trhom bol Maurícius – najväčší Afrike – do ktorého sa podarilo zdvojnásobiť export na 6 %, dosiahnutím celkovej hodnoty 8,8 milióna USD. Odzrkadľovalo to výrazné zvýšenie príjmov z mrazeného skipjack tuniaka a mrazeného tuniaka žltoplutvého.

Pokiaľ ide o importné trhy, suverénne najväčší podiel pochádza z Ázie (83%). Najväčším vývozcom pre krajinu je Omán (18%), ktorého import medziročne vzrástol až o 85% (287,8 milióna USD), najmä vďaka dodávkam ropných produktov. Nasledovala ho India so 14-timi %-tami, s taktiež významným nárastom o 56 % (178,4 mil. USD) skrz výdavkov na položky stavebníctva, elektrických a elektronických strojov, ako aj potravinové položky. Relatívne

vysoký podiel sa zachytil aj u Spojených arabských emirátov (12%), ktorých dovoz vzrástol o 25% (82,8 milióna USD), opäť zásluhou potravín. V tesnej nadväznosti za ním je Čína (11%) s medziročným rastom o 18 % (59,9 mil. USD), čo sa odôvodňuje importom elektrických a elektronických strojov, nábytku a príslušenstva, ako aj strojov a mechanických zariadení. Európsky región, ktorý predstavoval 10% celkového dovozu, zaznamenal v priebehu roka nárast o 28 % (76,4 mil. USD), pričom hlavnými dodávateľmi boli Francúzsko, Nemecko, Taliansko a Holandsko. Výdavky smerovali do dopravných zariadení, strojov a mechanických zariadení, potravín, či lekárskech a chirurgickými potreb. Väčší prehľad nám poskytuje *tabuľka č. 3*.

Tabuľka č. 3: TOP 10 najväčších partnerov Maldiv pre dovoz a vývoz, 2022 (v mil. USD)

<i>OBCHODNÍ PARTNERI</i>	<i>IMPORT (MIL. USD)</i>	<i>% PODIEL DANÉHO ŠTÁTU NA IMPORTE</i>	<i>OBCHODNÍ PARTNERI</i>	<i>EXPORT (MIL. USD)</i>	<i>% PODIEL DANÉHO ŠTÁTU NA EXPORTE</i>
OMÁN	641	18,2	THAJSKO	77,8	49
ČÍNA	561	15,9	NEMECKO	15	9,5
INDIA	485	13,7	VEĽKÁ BRITÁNIA	13,5	8,5
MALAJZIA	233	6,6	MAURÍCIUS	8,6	5,4
SAE	199	5,7	INDIA	6,4	4,1
SINGAPUR	140	4	FRANCÚZKO	5,8	3,7
USA	136	3,9	BANGLADÉŠ	3,9	2,4
SRI LANKA	125	3,6	ŠVAJČIARSKO	3,5	2,2
THAJSKO	118	3,4	TALIANSKO	3,4	2,1
FRANCÚZSKO	88	2,5	HOLANDSKO	3,1	1,9

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC TRADE MAP.

Za účelom identifikácie komoditnej štruktúry sa používa medzinárodne uznávaný Harmonizovaný systém opisu a kódovania tovaru (HS), v rámci ktorého je usporiadaných približne 5000 kategórií komodít do hierarchickej štruktúry podľa: oddielov, kapitol (2-miestny

kód), nadpisov (4) a podnadpisov (6).¹²⁰ Využil sa aj v prípade komoditného rozboru Maldiv v tabuľke č. 4.

Tabuľka č. 4: TOP 5 najväčších komoditných skupín maldivského dovozu a vývozu, 2022 (v mil. USD)

<i>KOMODITNÁ SKUPINA</i>	<i>IMPORT (mil. USD)</i>	<i>% PODIEL KOMODIT. SKUP. NA IMPORTE</i>	<i>KOMODITNÁ SKUPINA</i>	<i>EXPORT (mil. USD)</i>	<i>% PODIEL KOMODIT. SKUP. NA IMPORTE</i>
27 - Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálne vosky	835	23	03 – Ryby a kôrovce, mäkkýše a iné vodné bezstavovce	114	72
84 – Jadrové reaktory, kotly, stroje a mechanické zariadenia; ich časti	313	8,9	16 - Prípravky z mäsa, rýb alebo kôrovcov, mäkkýšov alebo iných vodných bezstavovcov	33	20
85 - Elektrické stroje a zariadenia a ich časti; prístroje na záznam a reprodukciiu zvuku, prístroje na záznam a reprodukciiu televízneho obrazu a zvuku a časti, súčasti a príslušenstvo týchto výrobkov	285	8,1	72 – Železo a oceľ	4,91	3,1
88 – Lietadlá, kozmetické lode a ich časti	111	3,2	23 – Zvyšky a odpad z potravinárskeho priemyslu; pripravené krmivo pre zvieratá	3,84	2,43
25 – Soľ; síra; zeminy a kameň; omietkové	108	3,1	74 – Med’ a výrobky z nej	0,65	0,4

¹²⁰Európska komisia. Access2Markets. Harmonised system. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-03-04]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/harmonised-system-0>

materiály, vápno a cement				
---------------------------	--	--	--	--

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC TRADE MAP.

Maldivy majú veľmi chudobnú surovinovú základňu a vo veľkej miere sa spoliehajú na dovážanú ropu a hotové výrobky. Ako možno vidieť aj v *tabuľke č. 4*, najväčšou dovoznou položkou (s 23%-ným podielom) v roku 2022 boli „**27 - Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálne vosky**“, čo predstavovalo rekordný sumár vo výške 834 mil. USD. Toto číslo medziročne vzrástlo až o 83% (380 mil. USD), čo sa pripisuje vysokým globálnym cenám ropy ako negatívnemu efektu inflácie a vojny na Ukrajine. Najväčšou podkategóriou bola „*2710 – Ropné oleje a oleje z bitúmenových nerastov, nie surové; prípravky i. n. obsahujúce 70 % hmotnosti alebo viac ropných olejov alebo olejov z bitúmenových nerastov; tieto sú základnými zložkami prípravkov; odpadové oleje*“ s 97%-ným podielom. Medzi hlavných, relatívne novších a rýchlo rastúcich dodávateľov patrí Omán (74%), Singapur (9%) a Malajzia (8%). SAE a Saudská Arábia sú na vyšších priečkach už dlhodobejšie (cez 5%). Maldivy taktiež dosahujú vysoko negatívny čistý export v kategóriách strojov a zariadení, vrátane priemyselných strojov a elektrických, resp. telekomunikačných zariadení.

Naopak, Maldivy sú krajinou bohatou na morské zdroje a preto takmer všetok ich príjem pochádza z vývozu rýb a iných morských produktov (93%). Nie je teda prekvapením, že najväčšou exportnou kategóriou bola „**03 – Ryby a kôrovce, mäkkýše a iné vodné bezstavovce**“ generujúca 114 mil. USD. Ďalej to bola kategória „**16 - Prípravky z mäsa, rýb alebo kôrovcov, mäkkýšov alebo iných vodných bezstavovcov**“, ktorá vygenerovala 33 mil. USD. Podľa štatistík *Maldivského Menového úradu* sa v roku 2022 vyviezlo až 76 100 ton rýb. Vyviezlo sa historicky najväčšie množstvo mrazených rýb - 65 576 – pričom až 85% tvoril mrazený tuniak pruhovaný a 14,2% mrazený tuniak žltoplutvý. Okrem toho sa zvýšil aj vývoz rybích konzerv, ktorý činil 8 440 ton (11%). Najväčšími odberateľmi sú Hong Kong, Sri Lanka, USA, Veľká Británia, ale aj mnohé iné európske krajiny.

3.1.2 Obchod so službami

Tabuľka č. 5: TOP 5 najväčších importovaných a exportovaných služieb Maldív, 2022 (v mil. USD)

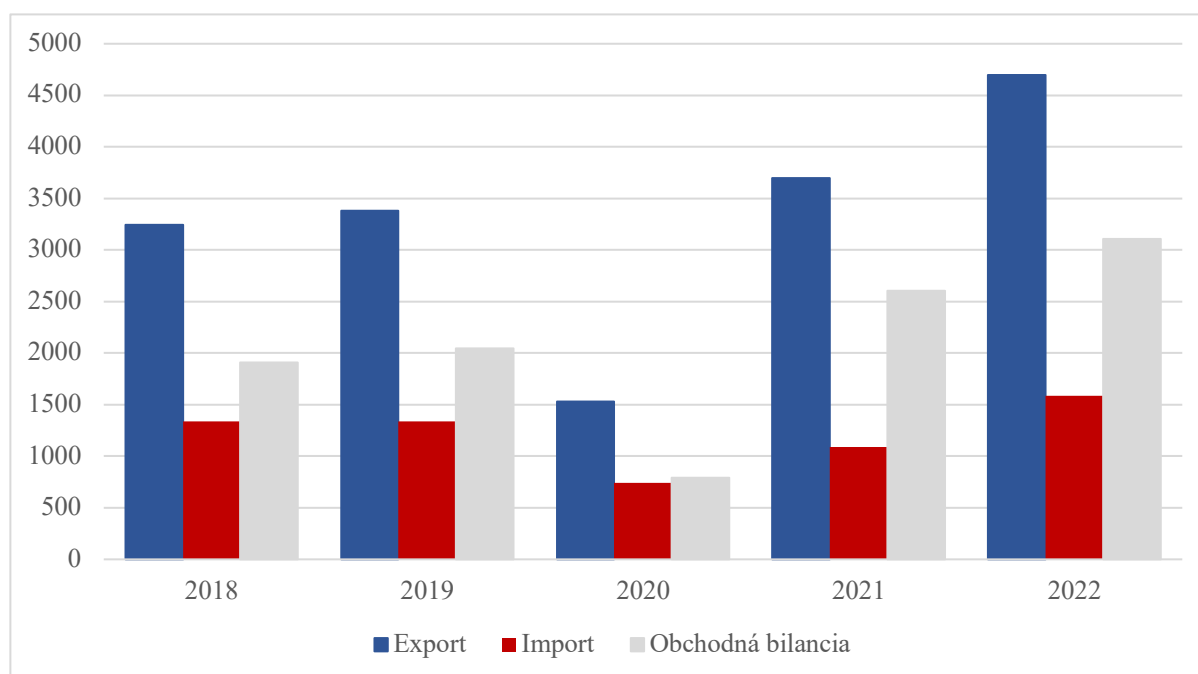
<i>SKUPINA SLUŽIEB</i>	<i>EXPORT (mil. USD)</i>	<i>% PODIEL SLUŽBY NA IMPORTE</i>	<i>SKUP. SLUŽIEB</i>	<i>IMPORT (mil. USD)</i>	<i>% PODIEL SKUP. SLUŽIEB NA IMPORTE</i>
Cestovanie (osobné a iné)	4 498	95,8	Ostatné obchodné služby (rôzne obchodné, odborné a technické služby)	547	34,4
Doprava (vzdušná, námorná)	133	2,8	Doprava (vzdušná, námorná)	468	29,5
Komunikačné služby (telekomunikačné, poštové a kuriérske)	39	0,84	Cestovanie (výdavky súvisiace so zdravím, výdavky súvisiace so vzdelávaním, služobné, iné)	308	19,4
Stavebné služby (výstavby v montážnej ekonomike)	14,6	0,31	Poist'ovacie služby (Pripoistenie)	97	6,1
Štátne služby	10,3	0,22	Autorské a licenčné poplatky(franšízy a podobné práva)	63	4

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z ITC TRADE MAP.

Komerčné služby produkujú až vyše 90% celkových tržieb exportu. Čo sa týka celkových príjmov z tohto sektora, vzrástli v roku 2022 na 4,7 mld. USD, čo predstavuje výrazný ročný nárast o 997 mil. USD. Prebytok na ich účte, čo je charakteristickou črtou bežného účtu maldivskej ekonomiky založenej na cestovnom ruchu, vzrástol v roku 2022 o takmer pól miliardy a dosiahol 3,1 mld. USD. Bolo to v súlade so silnou výkonnosťou tohto odvetvia a pri vyššom globálnom dopyte po ňom. Odvetvie cestovného ruchu pokrývalo až 96% všetkých príjmov v rámci služieb. V roku 2022 sa zaevidoval ich medziročný nárast o približne 28% pri dosiahnutí hodnoty 4,5 mld. USD. Zároveň to bol nárast o 42% v porovnaní s obdobím pred pandémiou. Tržby z dopravných služieb však priniesli mierny pokles (2,2 mil. USD) v dôsledku menších príjmov z osobnej dopravy a prístavných služieb.

Na strane platieb došlo k zreteľnému nárastu celkových výdavkov na služby vo výške 497 mil. USD, pričom v roku 2022 dosiahli 1,6 mld. USD. Zdrojom tohto nárastu boli cestovné náklady vynaložené Maldivčanmi v rámci medzinárodného cestovania po uvoľnení obmedzení súvisiacich s pandemiou. Tie sa v priebehu roka zvýšili o 155 mil. USD. Zvýšenie výdavkov o 126 mil. USD sa postrehlo aj za služby medzinárodnej dopravy, v súlade s nárastom prepravných nákladov pri zvýšenom dovoze, ako aj zvýšených poplatkov za dopravu vyplývajúcich z narušenia celosvetového dodávateľského reťazca. Štruktúra dovozu aj vývozu služieb za datovaný rok je znázornená v *tabuľke č. 5* a na celkový vývoj obchodu so službami poukazuje *graf č. 4*.

Graf č. 4: Vývoj maldivského obchodu so službami v období rokov 2018-2022 (v mil. USD).

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z WTO.

3.1.3 Prehľad investičných tokov v rámci krajiny

Maldivy majú otvorené investičné prostredie. Zahraničné investície sú povolené vo väčšine odvetví hospodárstva, s výnimkou niekoľkých špecifických činností, akými sú okrem iného maloobchod, potraviny a nápoje, pozemná doprava či poštové a logistické služby.

Od roku 2015 je zahraničným spoločnostiam umožnené aj vlastníctvo pôdy, avšak len v prípade, že sú spojené s veľkými projektami s investíciou vo výške najmenej 1 mld USD. Vysoký prah spolu s nejasnými zákonmi o zahraničných investíciách však často odrádzajú

investorov. Navyše, vlastnícke práva sú v krajine zvyčajne slabé, pričom väčšinu pôdy vlastní vláda, ktorá ju následne prenájima súkromným vlastníkom, prípadne developerom.¹²¹

Maldivská vláda však zahraničiu ponúka rôzne stimuly, vrátane bezplatnej repatriácie ziskov a kapitálových výnosov, žiadnych obmedzení výmenných kurzov, uľahčeného vstupu získaním obchodných víz alebo víz rezidentných spoločností, ako aj rôzne daňové výhody. Investíciám spadajúcim pod špeciálne ekonomické zóny sú poskytované aj osobitné stimuly, ktoré zahŕňajú oslobodenie od dane zo zisku z podnikania, dane z tovarov a služieb, zrážkových daní, flexibilných postupov pri zamestnávaní cudzincov a oslobodenia od daní z predaja a nákupu pôdy.¹²² Aj vďaka tomu sa na Maldivách investične usadili rôzne renomované medzinárodné značky, predovšetkým hotelové reťazce, akými sú Hilton, Four Seasons, One & Only, Marriott a mnohé ďalšie. Známi globálni poskytovatelia poistenia, akými sú Hong Kong Shanghai Banking Corporation (HSBC), Ernst and Young (EY), či KPMG si taktiež v krajine založili svoje prevádzky.¹²³

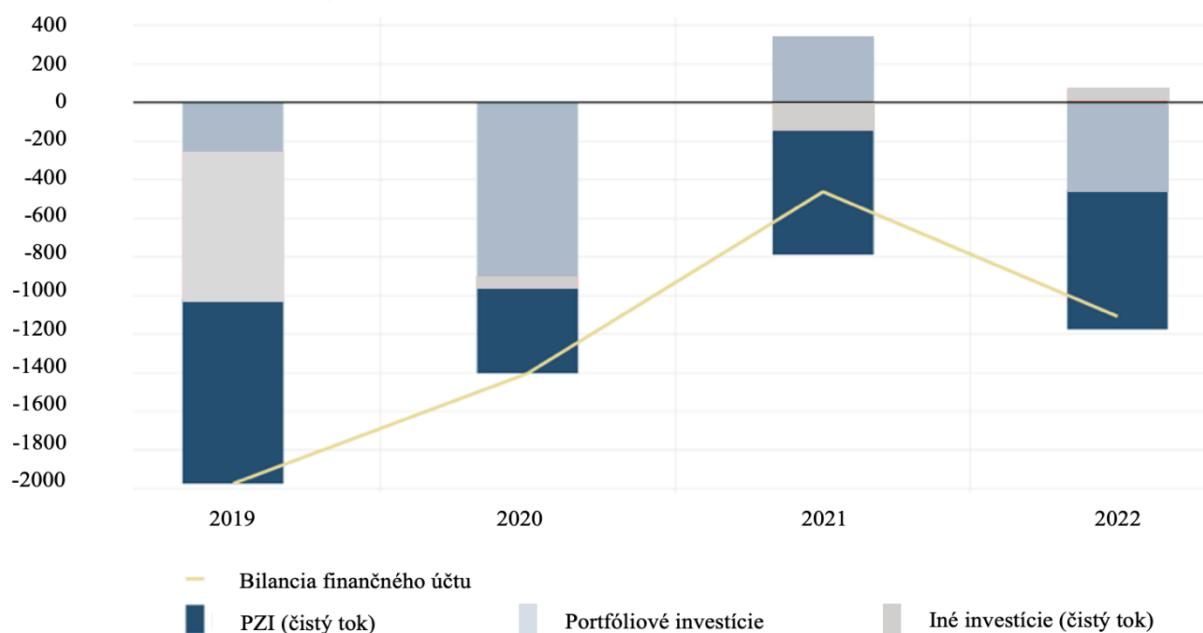
Finančný účet Maldív v roku 2022 dosiahol čistý prílev 1,1 mld. USD, čo je pozoruhodný nárast z predošlého roka, dosahujúci hodnotu 463 mil. USD. Z *grafu č. 5* možno vyčítať, že väčšina zahraničných finančných prílevov na Maldivy tvorili počas roka čisté prílevy priamych zahraničných investícií (PZI). Išlo predovšetkým o nové kapitálové toky zo strany zahraničných investorov, najmä v sektore cestovného ruchu. Taktiež ale vzrástli aj reinvestície zisku investorov zo zahraničia o 23,4 mil. USD. Hľadiac na portfóliové investície, zahŕňajúce cezhraničné finančné transakcie vo forme majetkových a dlhových cenných papierov, zaznamenali v roku 2022 čistý odlev vo výške 67,3 mil. USD, a to po čistom príleve 146 mil. USD v roku predchádzajúcom. Tento odlev odrážal najmä čiastočné splatenie inauguračného štátneho dlhopisu vydaného vládou na medzinárodnom trhu v roku 2017. Pri ostatných investíciách sa zaregistroval čistý prílev vo výške 454 mil. USD, a teda išlo o podstatný nárast v porovnaní s odlevom 326 mil. USD z roku 2021. Hlavným prispievateľom boli čisté pôžičky v podobe úverov od vlády a súkromného sektora. (*MMA*)

¹²¹Stanbic Bank. Maldives: Investing in Maldives. [online]. 2023 [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://www.tradecub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/maldives/investment>

¹²²Invest Maldives. Why invest in Maldives? [online]. [s.a.] [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://investmaldives.gov.mv/WhyMaldives>

¹²³Permanent Mission of The Republic of Maldives. Invest in Maldives. [online]. [s.a.] [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://maldivesmission.ch/index.php/economy-trade/invest-in-the-maldives#:~:text=Maldives%20has%20enjoyed%20strong%20economic,the%20country's%20infrastructure%20and%20connectivity.>

Graf č. 5: Finančný účet Maldív v rokoch 2019-2022 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Maldívského Menového Úradu.

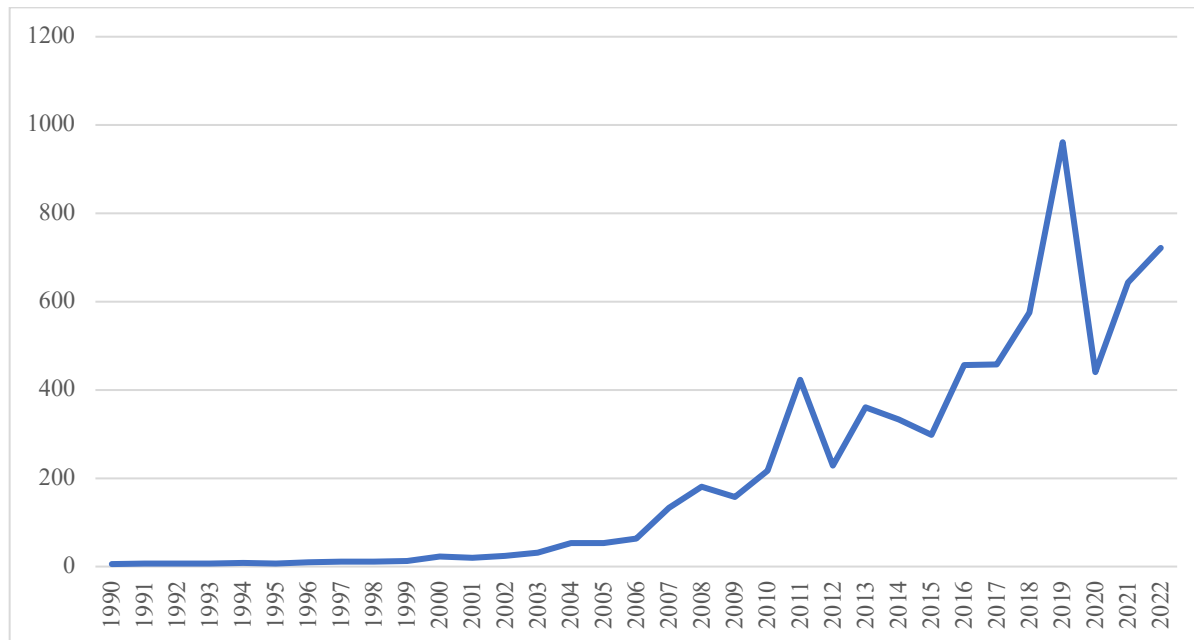
Priame zahraničné investície majú veľmi významnú úlohu v hospodárskom rozvoji Maldív, pričom sú jednou z 5-tich najväčších hostiteľských ekonomík spomedzi krajín SIDS (39). Štatistiky ukazujú, že v súčasnosti tvorí čistý prílev PZI 11,7% HDP. *Graf č. 6* znázorňuje ich históriu. Koncom 70. rokov 20. stor. Maldívy ťažili z PZI v oblasti rybolovu a telekomunikácií, v 80-tych až 90-tych rokoch to bol zasa odevný priemysel, keď bolo niekoľkým zahraničným firmám umožnené založiť výrobné zariadenia v krajine.¹²⁴ Toky dovnútra krajiny mali prudko zvyšujúci sa trend od prelomu tisícročí. Negatívny rast PZI bol zaznamenaný jedine v rokoch 2009 (-13%; globálna finančná kríza), 2012 (-46%; politická nestabilita), 2014 a 2015 (-7,6% a -10,6%; politické neistoty), ako aj 2020 (-54,1%; pandémie COVID-19). Nedávny rozmach PZI možno pripísať investíciám do odvetvia cestovného ruchu. Investície začali prudko narastať počas vlády bývalého prezidenta Abdulla Yameena v rokoch 2013-2018, nakoľko práve v tomto období boli na Maldívach prvýkrát predstavené podniky rýchleho občerstvenia a franšízy. Minulé desaťročie dosahovali v priemere 0,5 mld. USD, pričom historické minimum dosiahli s hodnotou 228 mil. USD v roku 2012 a historické maximum 961 mil. USD v roku 2019. Po poklese na 440 mil. vplyvom pandémie a síce

¹²⁴NAJEEB, F. Foreign direct investment: How has Maldives fared? Maldives Economic Review, vol. 2, Issue 2, 2020. [online]. December 2020, s. 22-24 [cit. 2024-05-04]. DOI:10.2139/ssrn.3776702. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3776702

globálneho spomalenia investorskej aktivity, sa v roku 2022 dostali na hodnotu takmer 722 mil. USD.

Zatiaľ čo maldivská ekonomika vrátane PZI ukazujú známky oživenia, Rusko-Ukrajinský konflikt spôsobil nové šoky. Pokračujúca neistota investorov a averzia voči riziku by mohli vyvinúť výrazný tlak na zníženie globálnych priamych zahraničných investícií. Hoci Maldivy nebudú postihnuté priamymi účinkami, nakoľko s dotknutými krajinami nemajú silné investičné väzby, ich vplyv bude skôr nepriamy a bude závisieť od pokračujúcej miery vystavenia trojitej krízy – v potravinách, palivách a financiách – spôsobenej konfliktom a ich následná ekonomická a politická stabilita, ako kľúčové determinanty medzinárodných súkromných investícií. Hoci nám štatistiky ukazujú nárast hodnôt, je to do veľkej miery spôsobené oživovaním po pandémie, čo skresľuje situáciu a sťažuje odhady na skutočný vplyv. Ak je však minulosť náznakom, naposledy, kedy boli ceny komodít také vysoké – počas finančnej krízy v rokoch 2007–2008, tok zahraničného kapitálu smerom dovnútra sa počas roka znížil. Pre Maldivy to tak môže znamenať, že prílev PZI spolu s investíciami na zelenej lúke budú v nasledujúcich rokoch neistejšie a refinancovanie dlhu nákladnejšie.

Graf č. 6: Prílev PZI na Maldivy v rokoch 1990-2022 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Svetovej banky.

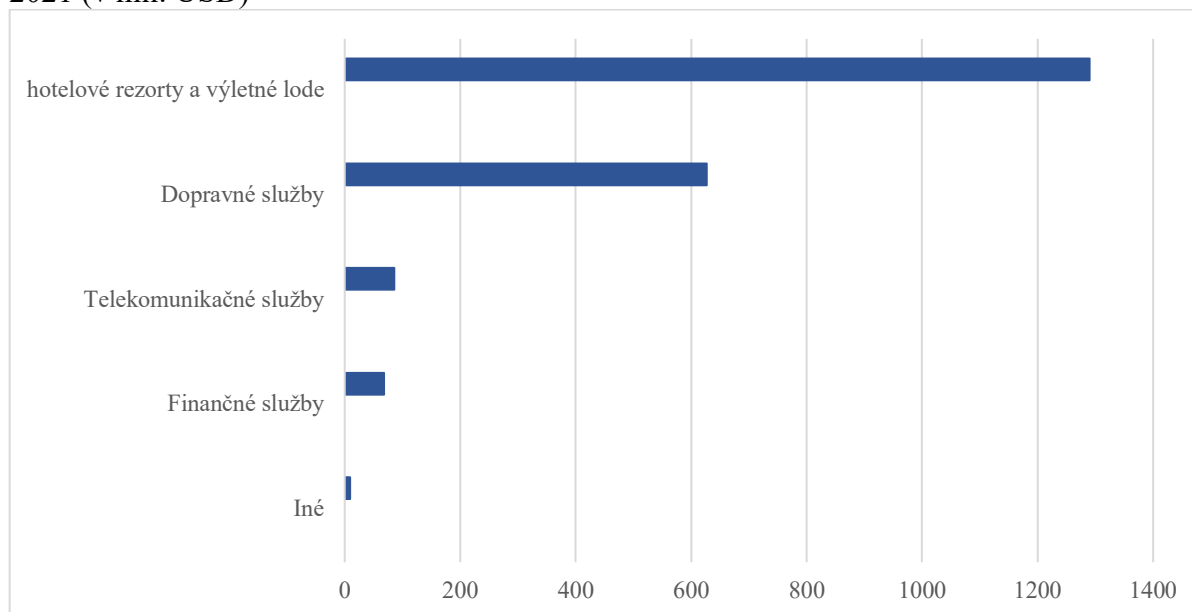
Súkromné kapitálové toky sa stávajú čoraz významnejším zdrojom investícií v rozvojových krajinách, vrátane Maldiv. Zriadenie osobitných ekonomických zón v roku 2014 bolo prelomovým krokom pre podporu takýchto tokov na prilákanie veľkých projektov do

prioritných oblastí. Avšak, Maldivy majú na národnej úrovni veľmi obmedzené mechanizmy na spracovávanie podrobných údajov o súkromnom kapitáli. Za týmto účelom sa preto v tejto práci analyzuje vzorka 58 transakcií PZI v hodnote takmer 2 miliárd USD z Maldív v období rokov 1995-2021, poskytnutých *S&P Capital IQ*, ako platformou na celosvetový prieskum trhu. A to za pomoci dodatočných informácií z *UNDP*.

Údaje zachytené na *grafe č. 7* odrážajú preferencie investorov úzko vyprofilovaných na skupinu sektorov s väzbami na sektor cestovného ruchu. Je to prirodzené, vzhľadom na to, že ide o prémiovú turistickú destináciu. Možno pozorovať, že investori najviac financujú cestovný ruch, pričom 65% všetkých obchodov (1,3 mld. USD) predstavujú fúzie a akvizície rezortov, hotelov a podobných aktív. Sektor dopravných služieb ďalej pokrýva 27% transakcií (0,5 mld. USD), najmä v oblasti vlastníctva leteckých spoločností, letísk a riešení námornej dopravy. Transakcie v sektore finančných služieb (účtovníctvo, bankovníctvo, poisťovníctvo) a telekomunikácií predstavujú niekoľko prerušovaných obchodov vrátane miestnych počiatočných verejných ponúk (IPO) a nevyskytujú sa pravidelne. Zvyšné transakcie, predstavujúce len 0,5% obchodov, väčšinou pochádzali z nedostatočne obsluhovaných sektorov, akými sú služby informačných a komunikačných technológií (ICT), verejné služby alebo časti výroby, často ako jednorazové transakcie indikujúce problémy, ktorým krajina čelí pri získavaní investícií.

Vyzerá to tak, že investori sa sústreďujú hlavne na sektory s potenciálom pre úspory z rozsahu, pri možnosti obslúžiť zvyšujúci sa počet prevažujúcich majetných zahraničných turistov a zároveň profitovať z cudzej meny na zmiernenie rizík. Mnohé z investícií majú taktiež limitovanú väzbu na miestnu ekonomiku, pričom investície do sektorov orientovaných na domáci trh pokrývajú menej ako 4% obchodov. Odvetvia typu rybné hospodárstvo, poľnohospodárstvo, zdravotníctvo a iné základné služby, čeliace typickým problémom na strane ponuky pri dosahovaní úspor z rozsahu, majú veľmi nízky potenciál prilákať PZI do celého radu oblastí súvisiacich s oceánskym hospodárstvom. Tieto faktory sú ale rozhodujúce pre udržanie turistickej a domácej ekonomiky.

Graf č. 7: Skúmaná vzorka transakcií prílevu PZI na Maldivy podľa sektoru v rokoch 1995-2021 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z UNDP.

Analyzujúc profil investorov, vyobrazený na *grafe č. 8*, najviac transakcií pochádza z ázijsko-pacifického regiónu so 72%-ným zastúpením. Ostatní investori jednotlivo zastrešujú 10% a menej obchodov. Analýza konkrétnejšieho zloženia ukazuje, že 54% týchto investorov má sídlo len v štyroch krajinách (Singapur, Japonsko, Thajsko a Srí Lanka), čo ďalej poukazuje na slabú rôznorodosť investorskej základne.

Dôležitou stratégiou budúcich politik a plánov na expanziu investícií by preto mala byť stimulácia globálnych investorov mimo ázijsko-pacifickej oblasti. Problémov pri prilákavaní súkromného kapitálu je však viacero. Sú nimi vytlačanie súkromných investícií z prítomnosti verejného sektora, spomínané úspory z rozsahu, ako aj problémy pri repatriácii ziskov vyplývajúcich z problémov s menovou konvertibilitou. Makroekonomické problémy vrátane obmedzeného fiškálneho priestoru a rastúcej úrovne dlhu atraktivitu krajiny len znižujú. Otázka taktiež znie, či ostanú Maldivy aj naďalej atraktívnou destináciou pre takéto investície, vzhľadom na potrebu a náklady na prispôsobovanie infraštruktúry cestovného ruchu zmene klímy. Do budúca by sa mala krajina sústrediť aj na diverzifikáciu oblastí záujmu, s cieľom lepšieho prepojenia s prioritami trvalo udržateľného rozvoja. Zahŕňajú napríklad oceánske hospodárstvo, poľnohospodárstvo, obnoviteľnú energiu a iné.

Graf č. 8: Skúmaná vzorka investorov na Maldivách v rokoch 1995-2021 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z UNDP.

3.2 Čínska prítomnosť a jej vplyv na hospodárstvo krajiny

Potreba bilaterálneho komerčného financovania prišla po tom, čo začiatkom druhej dekády Maldivy prišli o štatút najmenej rozvinutej krajiny a muselo sa upustiť od medzinárodnej pomoci. Hoci Čína v krajine už istú dobu investovala, zaviazaním sa maldivskej vlády k Belt and Road Initiative (BRI) v roku 2013 sa jej investičné aktivity výrazne rozšírili. Poskytovanie obrovských pôžičiek na infraštruktúrne projekty a hospodársky rozvoj dnes robia Čínu najväčším bilaterálnym kreditorom Maldiv. Postupne sa tak stala všadeprítomnou súčasťou maldivskej infraštruktúry, obchodu a energetiky.

3.2.1 Účasť Maldiv v BRI a súvisiace čínske aktivity v krajine

Iniciatíva Pásu a cesty je projekt, ktorého cieľom je vybudovať globálnu obchodnú a infraštruktúrnú sieť. Z geostrategického hľadiska sú Maldivy dôležitým partnerom Číny vďaka pozícií na medzinárodných námorných trasách, prechádzajúcich cez rozľahlú maldivskú exkluzívnu ekonomickú zónu (EEZ). Väčšina dovozu ropy a medzinárodných komodít sa totiž uskutočňuje práve cez Indický oceán.¹²⁵ Vidieť to môžeme na *obrázku č. 1*.

¹²⁵Centre for land warfare studies. Issue Brief no. 259. China's Investments in Maldives: Implications for India in the Indian Ocean Region. [online]. December 2020, s.1 [cit. 2024-06-04]. Dostupné na:

Obr. č. 1: Pozemné a morské koridory iniciatívy BRI

Zdroj: Mercator Institute for China Studies.

Prvá čínska pôžička prišla v roku 2010 na bytový komplex v Hulhumalé, Ide o najväčší projekt civilného bývania v histórii krajiny a prvý komerčný projekt, ktorý Číňania na Maldivách zrealizovali. Investície Pekingu však nabrali väčšiu dynamiku až počas predsedníctva Abdula Yameena v roku 2013, ktorý zastavil indické projekty a privítal rad čínskych iniciatív. Za posledné desaťročie EXIM banka Číny financuje veľkolepé projekty v administratívnych a obchodných centrách a uprednostňuje najmä prístavné mestá. Popri iných bytových a domových projektoch odvtedy financovala napríklad aj budovy pre zahraničné misie, budovu maldivského ministerstva zahraničných vecí, či národné múzeum. Správa *Centra pre globálny rozvoj* uverejnila, že najväčšími čínskymi investičnými projektmi sú modernizácia medzinárodného letiska Velana v hodnote 830 mil. USD, ktoré bolo pridelené Číne po vystáhaní indických dodávateľov, vrátane 2-kilometrového mosta, ktorý spája hlavné mesto a susedný ostrov Hulhumalé, čo je projekt za 400 mil. USD. Most priateľstva medzi Čínou a Maldivami, sprevádzkovaný v roku 2018, bol považovaný za prelomový projekt BRI. Bol prvým mostom cez more v krajine a výrazne rozšíril ekonomickú konektivitu a podporil cestovný ruch. Okrem toho Číňania vybudovali v Malé aj mestské cesty a odpadový systém.

https://www.claws.in/static/IB-259_China's-Investments-in-Maldives-Implications-for-India-in-the-Indian-Ocean-Region.pdf

Investície, najmä do projektov kritickej infraštruktúry, priniesli veľmi potrebný kapitál na celkový rozvoj do sektorov ako cestovný ruch, telekomunikácie a obnoviteľná energia.¹²⁶

Čína si dokonca v rámci „rozvoja“ prenajala niekoľko ostrovov. Vzhľadom na čínske praktiky však existujú veľké špekulácie, že by ich mohla z dlhodobého hľadiska využiť na strategické účely. V roku 2016 nezverejnená čínska spoločnosť získala malý ostrovček s názvom Feydhoofinolhu na 50-ročný prenájom za smiešnu sumu 4 mil. USD. Toto územie má strategickú polohu v blízkosti medzinárodného letiska v Male a nízku cenu prenájmu, čo naznačuje, že by sa mohol využiť na iné ako komerčné účely. Ďalší ostrov v atole Kunaavashi bol tiež daný do prenájmu na 50 rokov spoločnému podniku s názvom CJL Investment, čiastočne vlastnenému čínskym developerom a maldivským partnerom. Bol rovnako tak pod kontrolou, z dôvodu možnosti jeho využitia Číňanmi na tajné vojenské účely.

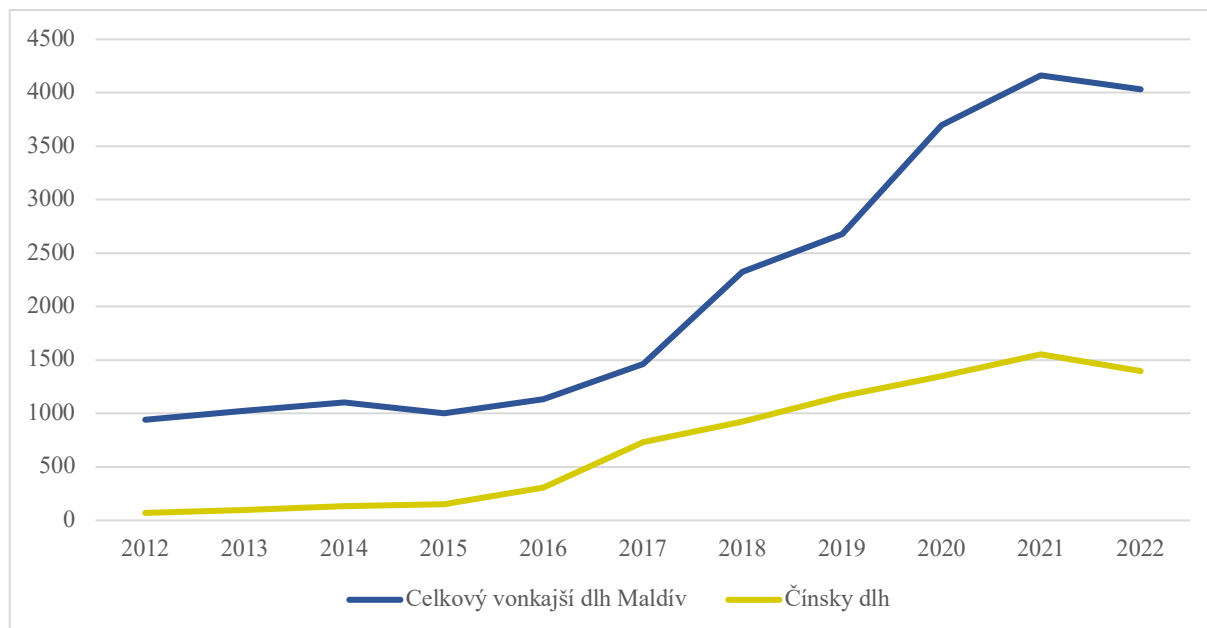
Momentálne najväčší projekt územia s názvom Greater Malé Connectivity Project, ktorého snahou je prepojiť hlavné mesto Malé skrz most s ostrovmi Villingli, Gulhifalhu a Thilafushi, má byť dokončený koncom roka 2024, zatiaľ čo projekt rozširovania medzinárodného letiska Velana bude pokračovať.¹²⁷

Prílišná importná závislosť Maldív a s ňou súvisiace čínske pôžičky vyvolávajú riziko, že sa Maldivy v blízkej budúcnosti ocitnú v dlhovej pasci. Podľa údajov zo *Svetovej banky* celkový vonkajší dlh Maldív od roku 2015 výrazne narastá, pričom v roku 2022 dosiahol hodnotu 4 mld. USD. Ako udáva *graf č. 9*, pozoruhodným posunom bol nárast čínskeho podielu na celkovom maldivskom zahraničnom dlhu zo 7,5% v roku 2012 na 15% v roku 2015, 27% v roku 2016, neskôr 40% a 43,5% v rokoch 2018 a 2019. Následne, čiastočne z dôvodu vzniknutých dlhov držiteľov dlhopisov a určitého nárastu tokov z Indie, podiel Číny klesol v roku 2022 na 32%. Počas týchto rokov podiel úverov od multilaterálnych bánk a inštitúcií (akými sú WB a ADB) neustále klesal z 33,6% v roku 2012 na 11% v roku 2022. Tieto trendy znamenali, že sa Peking stal najväčším bilaterálnym veriteľom pred Saudskou Arábiou a Indiou a zároveň najväčším externým veriteľom s viac ako 1,37 mld. USD. Suverénne najväčší podiel patrí čínskej EximBanke, ktorej prislúcha 11% z celkového dlhu. Opakované vyhlásenia IMF že Maldivy sú na pokraji nesplácania zahraničného dlhu sú preto výzvou pre krajinu, aby znížila výdavky financované čínskou podporou.

¹²⁶FOREIGNPOLICY. Is Abdulla Yameen Handing Over the Maldives to China? [online]. 21.03.2018. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/03/21/is-abdulla-yameen-handing-over-the-maldives-to-china/>

¹²⁷A Comparative Study of India and China's Economic Assistance to Maldives. The Maldives National Journal of Research Vol. 11, Special Issue (Theveli 2023): Aligarh Muslim University, India. [online]. 2023, s.18-37 [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://mnjr.mnu.edu.mv/journal/article/view/43/18>

Graf č. 9: Vývoj celkového externého dlhu Maldív a dlhu voči Číne v rokoch 2012-2022 (v mil. USD)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Svetovej banky.

3.2.2 Potenciál dohody FTA s Čínou

Avšak, záujem súčasnej vlády prezidenta Mohameda Muizzu o historicky prvú Dohodu o voľnom obchode (FTA) medzi Male a Pekingom a záväzok k jej rýchlej implementácii signalizuje ešte väčší nárast projektov podporovaných Čínou. Vo svojom prejave na „*Invest Maldives Forum in China*“ začiatkom roku 2024 uviedol, že „táto dohoda posilní bilaterálny obchod a investície, najmä zvýšením vývozu rybích produktov do Číny.“ Jeho proindický predchodca ju neimplementoval po tom, čo bola podpísaná v decembri 2014 počas vlády pročínskeho prezidenta Abdulla Yameena, a nazval ju „jednostrannou zmluvou“, pričom poukázal na zjavnú obchodnú nerovnováhu medzi Čínou a Maldivami a jej úplnú ekonomickú iracionalitu.¹²⁸

Tieto dve strany už stihli začiatkom roku 2024 podpísať aj memorandum o porozumení (MoP), s cieľom začať rokovania o uzavretí dohody o voľnom obchode medzi krajinami, ktoré zahŕňa 20 projektov vrátane dohôd o infraštruktúre, spolupráci v rámci BRI, niekoľkých oblastí klímy a modrej ekonomiky, či kooperácii v oblasti turizmu.

¹²⁸OUTLOOK India. Fta With China to Provide Myriad Benefits to Maldivian Economy: President Muizzu. [online]. 06.02.2024. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://business.outlookindia.com/news/fta-with-china-to-provide-myriad-benefits-to-maldivian-economy-president-muizzu>

Obchod medzi Čínou a Maldivami v posledných rokoch intenzívne rástol. Podľa údajov z *ITC Trade Map* dosiahol v roku 2022 objem 451 mil. USD, čo je medziročný nárast o 10%. Vývoz z Maldiv predstavoval len približne 67 000 USD. Podiel súčasného objemného čínskeho dovozu vzrástol z 5,3% v roku 2014 na 16% v roku 2022. Išlo tak o 3. najväčší zdroj dovozu. Jedná sa hlavne o stroje a stavebné materiály, ale aj dopravné a komunikačné zariadenia, nábytok či textil. Naopak, ostrovný štát vyváža klasický sortiment pozostávajúci z morských plodov a produktov rybolovu.

Perspektívy a prekážky dohody

Implementácia dohody o voľnom obchode bude mať za následok prudký nárast dovozu z Číny. Malo by ísť najmä o stroje a výrobky s nimi súvisiace. Dopyt po tomto dovoze sa zvýši kvôli prebiehajúcim a novým čínskym projektom na ostrove, hlavne v rámci čínskej iniciatívy BRI. Vyšší dovoz z tejto krajiny ešte väčšmi prehĺbi obchodnú nerovnováhu medzi nimi, zvyšujúc ich obchodný deficit. Hoci majú Maldivy prebytok v obchode so službami, je nepravdepodobné, že by cestovný ruch a súvisiace služby vykompenzovali rastúci deficit obchodu s tovarom. Podľa poskytnutých informácií by Dohoda o voľnom obchode mala umožniť takmer polovici súčasného dovozu z Číny vstúpiť na Maldivy bez toho, aby boli uvalené clá, ihneď po nadobudnutí platnosti. Čínsky dovoz je jedným z najväčších zdrojov maldivských colných príjmov. Navyše, ak sa vplyvom dohody časom vytlačia dovozy z iných krajín, naberie čínsky import ešte viac na dôležitosť. Colné príjmy majú všeobecne veľký vplyv na maldivské verejné financie, čo by koniec koncov mohlo ohroziť istú časť vládnych príjmov. Maldivy by tým pádom museli nahrádzať stratu prostredníctvom väčšieho výberu príjmov z iných zdrojov, v rámci čoho je významný výber daní z tovarov a služieb (GST) skrz cestovného ruchu. Ich zvýšenie si však bude vyžadovať, aby služby a zariadenia s ním spojené sa rýchlo rozširovali a turisti prichádzali vo veľkých číslach. Vzhľadom na to, že turizmus trpí veľkou náchylnosťou na exogénne otrasy, ako sa ukázalo napríklad vplyvom COVID-19, jeho budúci vývoj je veľmi neistý. Nerozlišujúce zveľaďovanie turistickej infraštruktúry navyše môže negatívne ovplyvniť krehkú ekológiu maldivského štátu a tým pádom zmariť ich dlhoročné úsilie a náklady vynaložené na udržateľnosť. Napokon, stiahnutie indickej hospodárskej podpory v dôsledku narušenia ich vzťahov by mohlo ešte viac narušiť prosperitu, a to najmä pokiaľ ide o potravinovú bezpečnosť, kde je India hlavným globálnym dodávateľom. Súbor týchto vecí môže koniec koncov signalizovať začiatok dlhodobých makroekonomických ťažkostí maldivskej ekonomiky. V súvislosti so zvyšujúcou sa zadlženosťou maldivského hospodárstva voči tomuto veriteľovi sa skeptickosť zdá byť na mieste.

Na druhej strane, maldivská ekonomika bude v dlhodobom horizonte profitovať zo stúpajúceho výkonu sektora cestovného ruchu. Väčšina vládnych daňových príjmov je práve vo forme dane z tovarov a služieb cestovného ruchu (TGST), ktorá s nárastom počtu turistov od roku 2021 prudko vzrástla, čo je veľkým dôvodom na optimizmus v súvislosti s dohodou. Zvýšenie počtu turistov sa očakáva v dôsledku uľahčenia obmedzení čínskym investorom pri modernizácii infraštruktúry, aby uspokojili rastúci dopyt. Napokon, samotná Čína je dokonca jedným z najväčších zdrojov turistov v krajine. Prosperovať by mala aj zamestnanosť, nakoľko obyvateľstvo Maldiv je väčšinou vidiecke a neformálne zamestnané práve v tomto sektore. Veľký podiel na tvorbe hodnoty majú aj sektory dopravy, stavebníctva a nehnuteľností. Oživenie tejto dohody by znamenalo lacnejšie stavebné vstupy, čím by sa odvetvie stalo konkurencieschopnejším. Stimulované dopytom po luxusnom ubytovaní a infraštruktúre bude podporovať nielen priamu ekonomickú aktivitu, ale rovnako tak pridružené odvetvia. Okrem toho to môže vytvoriť zamestnanosť v stavebnom sektore, ktorý po pandémie vykazuje čoraz pozitívnejší trend. Pokiaľ ide o obchod s tovarom, dohodnuté produkty s nulovou colnou sadzbou a objem ich dovozu oboma stranami presahujú 95 %, pričom pre vyše 70% produktov z Maldiv budú clá zrušené ihneď po nadobudnutí platnosti zmluvy a obdobie zníženia dane ostatných produktov nepresiahne 8 rokov. Zohľadňujúc obchod so službami, Čína prisľúbila vyššie záväzky ako sú tie, ktoré prijala v rámci WTO voči Maldivám, pokiaľ ide o oddelenia, akými sú obchodné služby, nehnuteľnosti, cestovný ruch a cestná doprava. Berúc do úvahy investície, národné zaobchádzanie ako aj zaobchádzanie podľa doložky najvyšších výhod by malo vo veľkej miere zabezpečiť ochranu investorov, spravodlivú hospodársku súťaž a urovnávanie sporov. Zároveň tieto strany dosiahli široký konsenzus v pravidlách pôvodu, colných postupoch a uľahčení obchodu, obchodných nápravných opatreniach, technických prekážkach obchodu, ako aj sanitárnych a fytosanitárnych opatreniach.¹²⁹

¹²⁹Ministry of Commerce. People's Republic of China. Interpretation of the China-Maldives Free Trade Agreement by Director-General of the Department of International Trade and Economic Affairs of MOFCOM. [online]. 08.12.2017. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/policyreleasing/201712/20171202690631.shtml>

3.3 SDG v kontexte hospodárstva Maldív

Zahraničné väzby a súvisiace obchodné a investičné operácie Maldív budú kľúčové determinanty vývoja krajiny v oblasti udržateľnosti. Pri pohľade na *obrázok č. 2* možno konštatovať, že krajina je zatiaľ na relatívne dobrej ceste za splnením svojich globálnych záväzkov. Najväčšími výzvami ostávajú byť environmentálne otázky vrátane čistej a dostupnej energie, kvality života pod vodou a na zemi, ako aj pretrvávajúci hlad a nestabilné politické prostredie spolu s rodovou problematikou.

Obrázok č. 2: Momentálny stav napredovania Maldív v kontexte cieľov udržateľného rozvoja v rámci OSN Agendy 2030 (2023)

Zdroj: United Nations.

3.3.1 Sociálny blahobyt

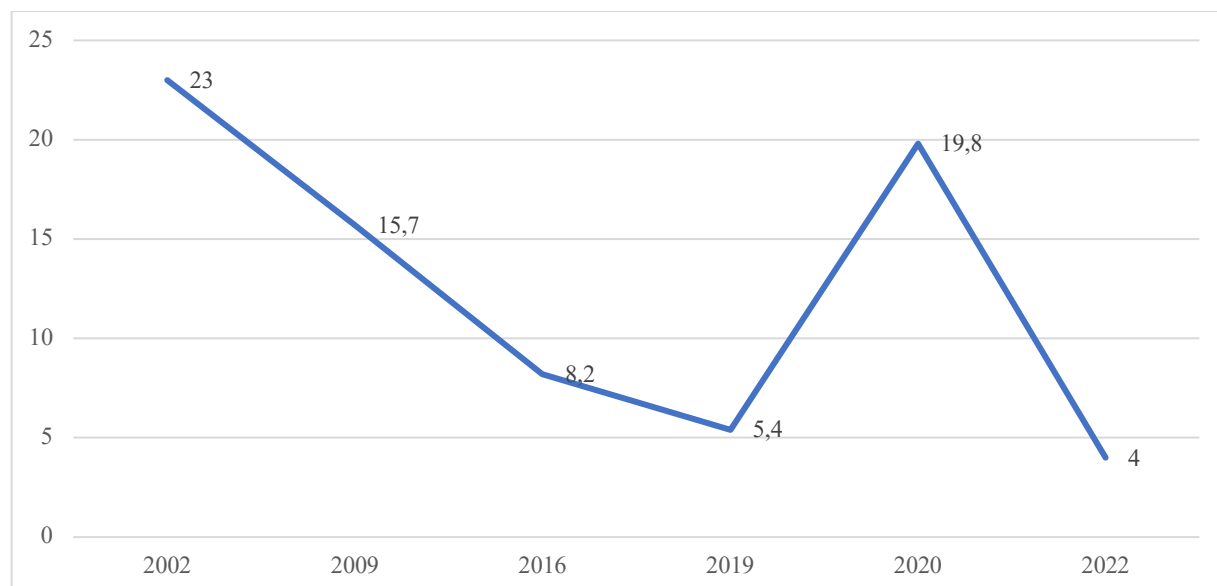
Chudoba

Vďaka silnému hospodárskemu rastu vedenému cestovným ruchom sa rozvojovým Maldivám úspešne podarilo doceliť udržateľnú mieru zníženia chudoby (**SDG 1**). Minulé desaťročie dokonca odštartovali ako najbohatšia ekonomika v regióne, zohľadňujúc indikátor HDP/pc, s príjmom na obyvateľa nad 7000 USD. Bolo to výsledkom kumulujúcich sa ročných prírastkov od prvých zverejnených hodnôt *Svetovej banky* z roku 1980, kedy bola táto hodnota len niečo presahujúc 250USD, zaradujú ich medzi najchudobnejšie krajiny sveta.¹³⁰ Po

¹³⁰The World Bank. The Maldives: A Development Success Story. [online]. 10.04.2013. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/10/maldives-development-success-story>

pandemickom poklese o viac ako 1/3 a následnom zotavení to bolo v roku 2022 už rekordných 11 700 USD, čo zodpovedá viac ako 90-tim % svetového priemeru. Plynúc z ďalších údajov *Svetovej banky*, tento vývoj sa premietol aj do predpokladanej miery chudoby, v rámci ktorej podiel zamestnanej populácie pod paritou kúpnej sily 2,15 USD na deň je v súčasnosti 0,1%. Poukazujúc na progres, začiatkom storočia žilo pod touto hranicou 7% ľudí a počnúc druhou dekádou ich bolo menej ako 4%, pričom rokom 2016 už datujeme terajší stav. Národná miera chudoby sa dlhodobým rapidným znižovaním dostala v roku 2019 na mieru 5,4%, vplyvom pandémie však prudko vzrástla na 19,8%, čomu nasledovalo zníženie na 4% v roku 2022, zásluhou oživenia sektora cestovného ruchu. Tento priebeh je zachytený na *grafe č. 10*.

Graf č. 10: Vývoj národnej miery chudoby na Maldivách v rokoch 2002-2022 (v %)

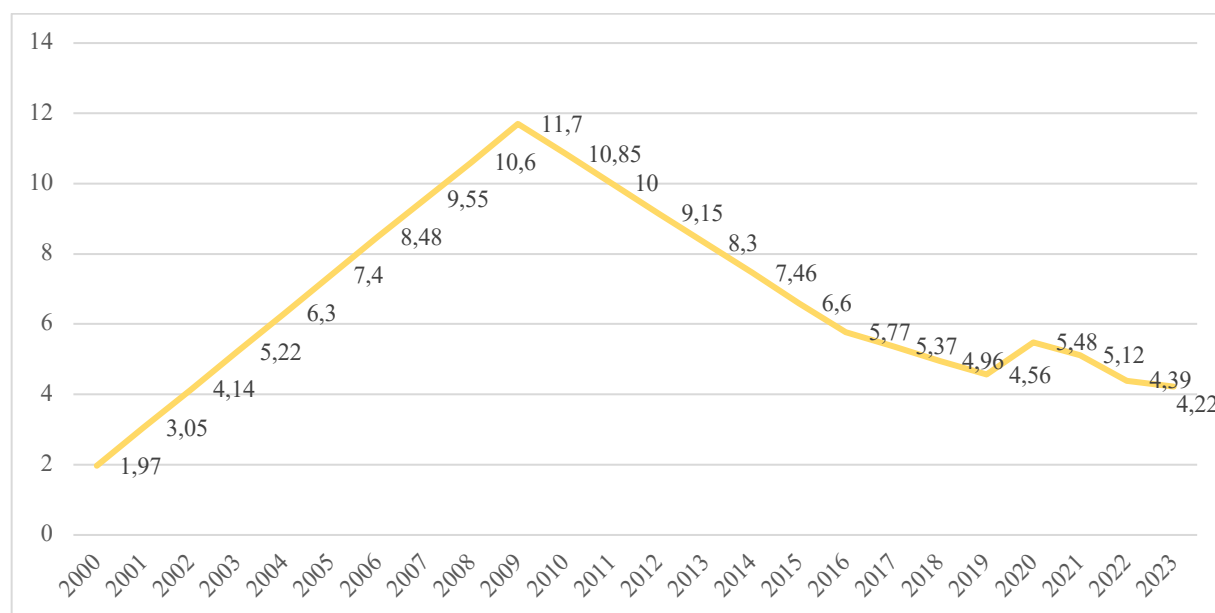
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Svetovej banky.

Zatiaľ čo celková národná peňažná chudoba sa znížila v dôsledku lepšieho vzdelania a lepších príjmových príležitostí, príjmová nerovnosť pretrváva. Chudoba sa sústreďuje najmä v atoloch, v rámci ktorých žije 60% obyvateľstva a kde je až 10-krát vyššia ako v prípade Male. Okrem toho existujú značné rozdiely aj v rámci samotných atolov. Výsledkom toho je začarovaný kruh migrácie do hlavného regiónu pri hľadaní lepšieho vzdelania, zamestnania, zdravotnej starostlivosti a celkovej životnej úrovne, čo prispieva k preľudneniu a zhoršovaniu kvality života v Male.¹³¹

¹³¹United Nations, Ministry of National Planning, & Housing, Infrastructure Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023. [cit. 2024-15-03]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Čo sa týka miery nezamestnanosti, taktiež disponujúc údajmi zo *Svetovej banky*, jej priemer medzi rokmi 1991 a 2023 sa pohyboval na úrovni 5-tich %. V prvej polovici 90-tych rokov sa udržiavala na historicky najnižších úrovniach – t.j. podliezajúc hranicu 1% a pomerne prudkým stúpaním sa v roku 2009 vyšplhala na historické maximum - 11,7%. V rámci jednej z najhorších globálnych recesií v histórii ale predstavovala situácia na trhu práce zásadný problém vo väčšine štátov sveta. Nasledujúci rok bol však zlomovým a nastalo ozdravovanie pracovného trhu v podobe stabilného znižovania miery nezamestnanosti, ktoré zastavila až pandémia koronavírusu. Po medziročnom náraste zo 4,6% na 5,5% v roku 2020 sa dostala opäť na trajektóriu znižovania, pričom v roku 2023 bol počet nezamestnaných na úrovni 4,2%, ako možno vidieť aj na *grafe č. 11*. V dôsledku zvýšeného ekonomického rozvoja v odvetví služieb sa predpokladá, že miera nezamestnanosti na Maldivách bude naďalej klesať.

Graf č. 11: Miera nezamestnanosti na Maldivách v rokoch 2000-2023 (v %)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Svetovej banky.

V tejto spojitosti je potrebné zdôrazniť, že značná časť vytvorených pracovných miest pripadla zahraničným pracovníkom, pričom závislosť od pracujúcich migrantov sa neustále zvyšuje. Koncentrujú sa najmä v Malé (39%) a vedúcimi odvetviami ich angažovanosti sú stavebníctvo, cestovný ruch (vrátane hotelov a reštaurácií), ale aj veľkoobchod a maloobchod. Keďže je čoraz väčší nedostatok pracovných síl aj v tradične chránených odvetviach, akými je

rybolov, tento sektor je taktiež otvorený pre nábor zahraničných migrantov.¹³² Maldivy preto zažívajú vysokú mieru nezamestnanosti medzi mladými ľuďmi (15-24), i keď, toto číslo začalo v posledných rokoch klesať. Mladá populácia v korelácii s nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily a prekonávanie iných štrukturálnych prekážok pri nástupe do zamestnania ostávajú hlavnými problémami.¹³³

Systém sociálnej ochrany v krajine si vyžaduje posilnenie a harmonizáciu prostredníctvom identifikácie zraniteľných skupín pomocou jasného definovania kritérií. Tie môžu pomôcť zamerať sa na vnútroštátne dotácie, programy sociálneho zabezpečenia a ochranu príjmu s cieľom skvalitniť životy ľudí žijúcich na hranici chudoby a znížiť rozdiely v príjmoch v spoločnosti. Na základe ponaučení z pandémie COVID-19 potrebujú mladí ľudia a neformálni pracovníci lepšiu sociálnu ochranu a základné pracovné práva.

Nulový hlad

Podľa údajov z FAO z roku 2021 zápasí viac ako 10,3% Maldivčanov s potravinovou bezpečnosťou a hladom (**SDG2**). Degradácia životného prostredia vrátane rýchlych zmien teplôt, sucha, či záplav ovplyvňujú poľnohospodárske výnosy a znižujú schopnosť produkovať potraviny na miestnej úrovni. Zhoršujúce sa zdravie oceánov navyše spôsobuje pokles úlovku rýb a následný pokles exportu v rámci tohto sektora, v dôsledku čoho sú mnohí ľudia odrezaní od hlavného zdroja obživy a príjmov. Aj napriek veľkým výzvam sa však posledné roky na boj proti tomuto neduhu vyvíja zvýšené úsilie.¹³⁴

Zdravie

Maldivy dosiahli pozoruhodný pokrok v oblasti zdravia (**SDG3**). Znížila sa materská, novorodenecká a detská úmrtnosť a posunula sa priemerná dĺžka života na 79 rokov, čo je výrazne vyššie ako juhoázijský priemer 70 rokov. Prispela k tomu lepšia ekonomická životná úroveň, dostupnosť zdravotnej starostlivosti, prístup k bezpečnej vode a hygiene, ako aj vyššia úroveň vzdelania a zvýšená informovanosť medzi obyvateľstvom.

¹³²International Labour Organization. The ILO in Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-colombo/documents/publication/wcms_366559.pdf

¹³³International Labour Organization. Jobs Strategy. Promoting Transformation and Job Creation in the Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-colombo/documents/publication/wcms_666564.pdf

¹³⁴The Borgen Project. Hunger in Maldives: The FAO Assists. [online]. 19.10.2020. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/hunger-in-maldives-the-fao-assists/#:~:text=Climate%20change%2C%20environmental%20degradation%20and,ability%20to%20locally%20produce%20food.>

Maldivy majú najvyššie výdavky na zdravotnú starostlivosť na obyvateľa v regióne. Vláda v rokoch 2017–2022 minula na zdravotníctvo v priemere 220,5 mil. USD ročne, čo robí 12,2% rozpočtu. Do veľkej miery sa to však pripisuje aj pandémie COVID-19, ktorá tieto náklady exponenciálne zvýšila. Môžeme to vidieť v *tabuľke č. 6*.

Tabuľka č. 6: Vládny rozpočet Maldív - celkový, zdravotnícky, a „Aasandha“ v rokoch 2017-2022 (v mld. USD).

	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
<i>Celkový rozpočet</i>	1,615	1,823	2,486	1,952	2,405	2,774
<i>Rozpočet na zdravotníctvo</i>	0,243 (15%)	0,221 (12,1%)	0,218 (8,8%)	0,279 (14,3%)	0,308 (12,8%)	0,291 (10,5%)
<i>„Aasandha“ rozpočet</i>		0,103	0,085	0,781	0,101	0,106

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Ministerstva financií Maldív.

V celej krajine narastá počet zdravotníckych zariadení, budujú sa nemocnice a zdravotné strediská a prostredníctvom vládneho systému zdravotného poistenia „Aasandha“ je uľahčené naliehavé postúpenie na vyššiu úroveň starostlivosti v prípade núdze. Hoci sa zvýšil aj počet zdravotníckych pracovníkov na 1 000 obyvateľov z 2,8 v roku 2017 na 3,3 v roku 2022, hlavnou výzvou pre Maldivy zostáva spoliehanie sa na zahraničnú pomoc. Problémom je aj vzdialenosť kvalitne vybavených zdravotníckych zariadení, vrátane pohotovostných pôrodnických služieb dostupných len v sekundárnych nemocniciach, čo si vyžaduje cestovanie do Male. Taktiež za posledných 10 rokov klesla celková miera plodnosti o 0,4 roka, vzhľadom na čo je potrebné venovať osobitnú pozornosť reprodukčnému zdraviu. Neprenosné choroby sú hlavnou chorobnou záťažou, ktorá si vyžaduje okamžitú pozornosť a spolu s duševným zdravím vyvolávajú stále väčšie obavy. Okrem toho, Maldivy smerujú k starnutiu populácie, keďže podľa sčítania ľudu v roku 2022 je 5% obyvateľov vo veku 65 rokov alebo viac a predpokladá sa, že do roku 2030 toto číslo vzrastie na 7%.¹³⁵

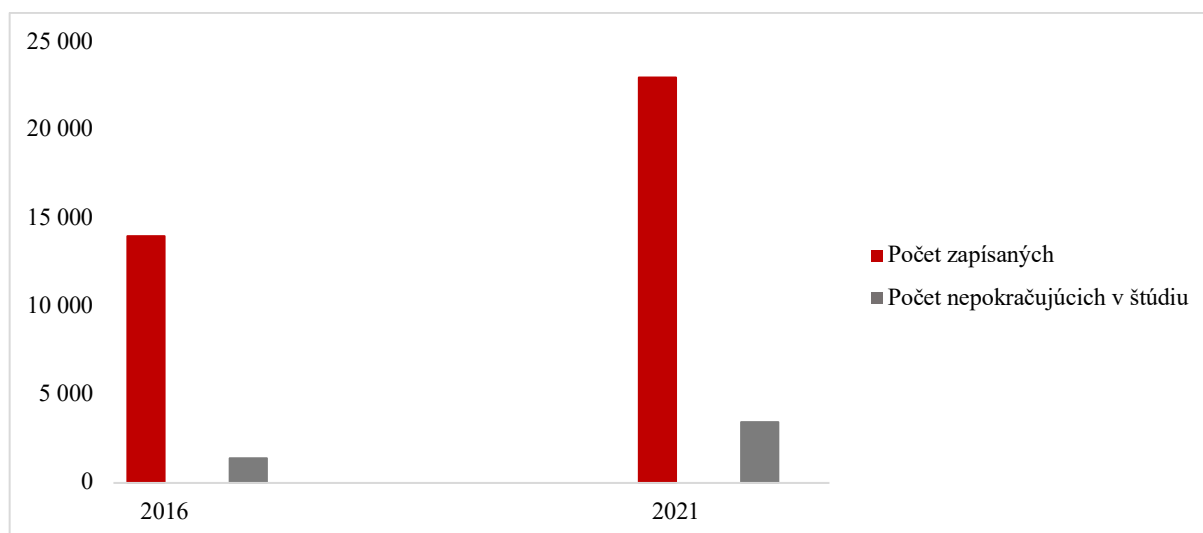
¹³⁵United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 27-36 [cit. 2024-09-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Je preto potrebný holistický prístup k zdraviu, s dôrazom na prevenciu chorôb a podporu zdravia, napríklad aj vytváraním povedomia spoločnosti o zdravom a aktívnom životnom štýle. Lepšie plánovanie a cielenie sociálnej ochrany je rastúcou potrebou krajiny. Pridelovanie zdrojov na zabezpečenie toho, aby miestne vypestované a dovážané potraviny spĺňali štandardy kvality a boli cenovo dostupné je taktiež nutnosťou.

Vzdelanie

Požadovaný cieľ udržateľnosti (**SDG 4**) dosiahli Maldivy aj v oblasti vzdelávania. Krajina má vysokú mieru funkčnej gramotnosti, ktorá u jednotlivcov vo veku 15–24 rokov bola v roku 2021 na úrovni 98,5%. Obrovský pokrok sa zaznamenal najmä v základnom a stredoškolskom vzdelávaní, za úspechu rodovej rovnosti. Maldivy majú 2 vládne univerzity a 3 vládne vysoké školy spolu s 9-timi súkromnými vysokými školami. Možnosti vyššej formy vzdelávania na atoloch však zostávajú obmedzené, v dôsledku čoho sa mladí ľudia, ktorí chcú na akademickej ceste pokračovať, pravdepodobne budú musieť presťahovať do Male, čo ich z viacerých dôvodov, vrátane vysokých nákladov, môže odrádzať. Hoci počet zapísaných do vysokoškolského vzdelávania sa za posledných 5 rokov zvýšil zo 14 000 na 23 000, zvýšila sa aj miera predčasného ukončenia štúdia, čo nám zobrazuje *graf č. 12*. Nedostupnosť pracovných miest a absencia stimulov na ukončenie môže prispievať k tomuto trendu najmä v atoloch, zatiaľ čo konkurencia pracovných miest v meste Male ich môže motivovať k dokončeniu. Kvalita vzdelávania je však stále v istej miere ovplyvňovaná nedostatkom učiteľov, nedostatočnou odbornou prípravou, infraštruktúrou a nedostatočnými vzdelávacími zdrojmi.

Graf č. 12: Porovnanie počtu zapísaných vysokoškolských študentov a študentov predčasne ukončujúcich štúdium medzi rokmi 2016 a 2021, Maldivy.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Voluntary National Review Maldives 2023.

V roku 2020 krajina prijala zákon o vzdelávaní, podľa ktorého je vzdelanie právom a navštevovanie škôl povinnosťou. Taktiež v roku 2021 prijala zákon o vysokoškolskom vzdelávaní, ktorý zabezpečuje vytvorenie systému vysokoškolského vzdelávania s rovnakými príležitosťami pre všetkých Maldivčanov a podporuje dlhovekosť vzdelávacích služieb. V snahe ešte väčšieho posunu vpred je potrebné najmä urýchlenie odborných, technických a IKT zručností, nakoľko je ich nesúlad s trhom práce pretrvávajúcim problémom absolventov škôl, ktorí si hľadajú zamestnanie. Začleňovanie vzdelávania k trvalo udržateľnému rozvoju do národných vzdelávacích politík a učebných osnov je ďalšou budúcou povinnosťou.¹³⁶

Rodová rovnosť

Jedným z najväčších problémov v krajine zostáva rodová nerovnosť. Zapojenie žien do rozhodovania na Maldivách sa síce zvýšilo, ale krajina má stagnujúce skóre (**SDG5**) v súvislosti s ich ekonomickou a politickou účasťou. Ženy stále nemajú priestor na určovanie politickej agendy a sú nedostatočne zastúpené vo vedúcich pozíciách v rámci politických strán, v parlamente (5% kresiel), vo vláde, v súdnictve (11%) a na rozhodovacej úrovni v štátnej službe. Ich účasť na trhu práce je len niečo vyše 45% v porovnaní so 77% mužov, čo je porovnateľne nižšie pre ženy s bydliskom v atoloch. Angažujú sa najmä v neformálnom sektore, kde sú takmer trikrát viac zastúpené ako muži, čo vedie k tomu, že sú vynechané z príspevkových dôchodkov a platenej práceneschopnosti. Podobne tak nízke vlastníctvo aktív žien bráni ich finančnej nezávislosti a príležitostiam na ekonomický rozvoj. Miera nezamestnanosti bola v roku 2021 4,8% u žien a 5,6% u mužov. Hoci trendy ukazujú, že ukončené vzdelanie a výkony žien na Maldivách sú vyššie, ženy stále čelia prekážkam pri vstupe do určitých zamestnaní a nedostatočná rovnosť v niektorých profesiách zostáva problémom.

Násilie páchané na ženách je taktiež na vzostupe. V súčasnosti vedie k trestnému stíhaniu len necelých 5% nahlásených prípadov. Diskriminačné rodové stereotypy medzi policajtmi, rodovo necitlivé vyšetrovacie metódy, strach z odvety, nedostatočné zastúpenie žien v policajnej a súdnej línii predstavujú vážne prekážky v prístupe žien k spravodlivosti.

¹³⁶ United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 37-44 [cit. 2024-09-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Politiky smerujúce k rodovej rovnosti pokročili, avšak pokrok v implementácii je výzvou. Zákon o rodovej rovnosti, ktorý podporuje rovnosť a práva žien a ktorý nadobudol účinnosť v roku 2016, je toho dôkazom. Akčný plán pre rodovú rovnosť (GEAP) 2022–2026 bol sformulovaný s cieľom urýchliť implementáciu zákonov a nariadení. Verejné vnímanie a mediálne zastúpenie žien potrebuje pozitívnu zmenu v pro-ženskom smere, aby sa zlepšila udržateľnosť v tomto ohľade. Posilnenie nezávislosti a efektívnosti súdnictva by malo veľmi pozitívny vplyv na prístup k spravodlivosti pre ženy a dievčatá.¹³⁷

3.3.2 Ekonomické začlenenie a odolnosť

Slušná práca a ekonomický rast

Maldivy sú na dobrej ceste stať sa krajinou s vysokými príjmami (**SDG8**). Ako už bolo niekoľkokrát spomínané, úspech cestovného ruchu, s jeho štvrtinovým priamym príspevkom k HDP a vyše 80%-ným nepriamym príspevkom k HDP skrz odvetvových prepojení, akými sú obchod, stavebníctvo, doprava, či IKT, posunul ekonomiku Maldív z najmenej rozvinutej krajiny na krajinu s vyšším stredným príjmom. Rybné hospodárstvo a poľnohospodárstvo v rokoch 2015-2021 prispievali v priemere 3,8% a 1,3% k HDP a podieľali sa na celkovej zamestnanosti 7,4 %-tami. Ryby sú jedným zo základných zdrojov potravín pre obyvateľstvo a hlavným zdrojom živobytia pre ľudí žijúcich v atoloch. Poľnohospodárstvo je zasa dôležitým odvetvím pre potravinovú bezpečnosť a živobytie farmárov, ako aj väčšinu žien v neformálnej ekonomike. Oba sektory sú však obzvlášť citlivé na rastúce účinky zmeny klímy.

Národný plán odolnosti a obnovy (NRRP) uprednostnil rozšírenie oboch sektorov. Počas pandémie COVID-19 sa tak zvýšili poľnohospodárske činnosti a prideľovanie pôdy na poľnohospodárstvo. Odvetvie rybného hospodárstva je však veľmi závislé od vládnych dotácií a potrebuje komerčnú životaschopnosť, aby podporilo väčší príspevok k hospodárstvu. Pokračujúce práce na rozvoji sektora rybolovu zahŕňajú rozšírenie kapacity skladovania a spracovania rýb, nákup rýb a expanziu závodu na výrobu ľadu plánovanú na viacerých strategických miestach po celej krajine.

Národná rybárska a poľnohospodárska politika (2019 – 2029) bola sformulovaná po prvý raz. Zdôrazňuje záväzok k rozvoju sektorov obnovením 21-ročných prenájmov pre 15

¹³⁷United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 45-51 [cit. 2024-09-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

neobývaných ostrovov určených na komerčný rybolov, 50 neobývaných ostrovov pre komerčné poľnohospodárstvo a 8 ďalších takýchto ostrovov pre ich spoločnú aktivitu. Piliere politiky sú zosúladené so všetkými 17-timi cieľmi udržateľného rozvoja.

Avšak, rastúca fiškálna zraniteľnosť je pre Maldivy vážnym problémom. Vzhľadom na cestovný ruch ako hlavný zdroj príjmu a veľkú závislosť od dovozu palív a potravín je hospodárstvo priveľmi citlivé na vonkajšie šoky. Rastúce globálne ceny komodít po vypuknutí Rusko-Ukrajinského konfliktu vplývali na domácu infláciu a zvýšili tlak na vládu, aby unášala vysoké kapitálové výdavky, dotácie a sociálne výdavky. Umocnené potrebou finančného toku na podporu Programu infraštruktúry verejného sektora (PSIP) doteraz tlačia na bilanciu bežného účtu. Hoci financie v rámci projektov akými sú bývanie a obnoviteľná energia z dlhodobého hľadiska prispievajú k hospodárskemu rastu, krátkodobé a strednodobé fiškálne riziká ostávajú vysoké. Okrem toho vysoký verejný dlh, z veľkej miery poháňaný verejnými výdavkami na projekty PSIP, presahuje veľkosť maldivského hospodárstva. Verejný a verejne garantovaný dlh (PPG) vzrástol v roku 2022 na 113% HDP, pričom domáci dlh tvorí 62% a zahraničný dlh predstavuje 51%. Vyššie spomenutá kombinácia faktorov tak neponecháva žiadny priestor na presmerovanie peňazí na iniciatívy udržateľného rozvoja pre dôležité služby a iné udržateľné iniciatívy v krátkodobom horizonte.¹³⁸

Priemysel, inovácie a infraštruktúra & udržateľné mestá a komunity

Rozptýlenosť krajiny a s ňou súvisiace nerovnomerné rozloženie infraštruktúry a služieb, silne sústredených v širšom regióne Male, vytvára obrovskú sociálno-ekonomickú priepasť medzi zvyškom ostrovov v krajine.

Projekt Integrated National Public Ferry Network (INPFN) bol spustený s cieľom spojiť Maldivy prostredníctvom cenovo dostupných, pravidelných a vysokorýchlostných verejných trajektov. Plánovaná trajektová sieť pozostáva z dvoch komponentov: siete osobných a nákladných trajektov. Osobná sieť funguje v severnom regióne, spojením ľudí na 41 ostrovoch, a čoskoro sa chystá rozšíriť na všetkých 187 obývaných ostrovov. Keď bude plne sprevádzkovaná, zlepši mobilitu ľudí a tým aj prístup k službám a ekonomickým príležitostiam, najmä pre fyzicky a sociálne marginalizované populácie. Pomôže taktiež zlepšiť

¹³⁸United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 52-67 [cit. 2024-09-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

životaschopnosť malých a stredných podnikov, optimalizovať zdroje, znížiť náklady na prepravu a dosiahnuť úspory z rozsahu.

Podobne prebieha rýchla transformácia smerom k digitalizácii. Pandémia si vyžiadala digitálnu akceleráciu prostredníctvom online vzdelávania, telemedicíny a rôznych obchodných a finančných služieb (systém elektronických platieb, online bankovníctva a iných digitálnych využití), čo demonštruje rýchly prechod na digitálne služby v rámci vlády, firiem a verejnosti. Maldivy dosiahli výrazný pokrok rozšírením internetového pokrytia a jeho vysokou penetráciou naprieč krajinou. Vysoké ceny a problémy s kvalitou internetu však naďalej ostávajú hlavnými výzvami, najmä pre ľudí žijúcich v atoloch. Rozptýlený charakter ostrova je v tomto ohľade opäť veľkou bariérou, vyžadujúc si značné zdroje a zložitú logistiku.

Zvýšené investície do infraštruktúry urýchľujú rozvoj v atoloch **(SDG9)**. V reakcii na dlhodobý problém s obytnými jednotkami sa verejné investície do tejto oblasti v rokoch 2010-2021 prudko zvýšili. Stále však nedosahujú cieľ udržateľného rozvoja, ktorým je bezpečné, primerané a dostupné bývanie **(SDG11)**. Expanzia tohto sektora, riadená vládou, je hlavnou príčinou fiškálneho rizika, pričom predstavuje asi 1/3 celkového nesplateného a vyplateného externého dlhu, pri vynaložení približne 1,1 miliardy USD na takúto výstavbu za posledné desaťročie. Nekontrolovaná vnútorná migrácia do hlavného mesta viedla k preplneniu Malé a jeho nadmernej výstavbe, čo má stupňujúci sa trend. Následkom toho sú dopravné zápchy, zlé nakladanie s odpadom, znečistenie ovzdušia, ako aj vysoká kriminalita a spoločenské konflikty. Národná politika rozvoja bývania preto potrebuje jasne komunikovanú víziu, ktorá podporí vlastníctvo domu a umožní ľuďom nízkonákladové financovanie a rozvoj bývania na ostrovoch. Rozhodujúcimi aspektami pre udržateľnosť miest a komunít sú odolnosť infraštruktúry voči zmene klímy a ďalšie aspekty dosiahnutia čistej nuly, akým je predovšetkým energetická účinnosť. Popritom všetkom treba dbať na trvalo udržateľnú spotrebu, minimalizovanie plytvania a znehodnotenia z neefektívneho využívania **(SDG12)**.

Nevyriešený problém predstavuje aj nakladanie s odpadom. Ide v prvom rade o nadmernú produkciu, pričom sa každý deň z Veľkého Malé vyprodukuje odhadom viac ako 800 metrických ton tuhého komunálneho odpadu. Pre predstavu, množstvo vyprodukovaného denného odpadu na osobu je v Male 1,8 kg, na ostatných obývaných ostrovoch 0,8 kg a v turistických strediskách 0,8 kg a 3,5 kg. V roku 2021 krajina vyhlásila zoznam jednorazových plastov (SUP), ktorých dovoz na Maldivy je zakázaný. Z dôvodu nedostatku zariadení na nakladanie s odpadmi sa otvorene ukladali na ostrov Thilafushi v regióne Male, kým sa neskončilo spaľovanie v roku 2021. Koncom roka 2022 sa uzákonil zákon o nakladaní s

odpadom, pričom krajina plánuje zriadiť tri regionálne zariadenia, ktoré uľahčia jeho energetické zhodnocovanie.

Krajina musí konať podľa modelu regionálneho rozvoja vhodného pre ekonomický rozvoj malých ostrovov prostredníctvom lepšieho pridelovania a distribúcie národných zdrojov v celej krajine. Kombinácia fyzickej a digitálnej konektivity preto môže urýchliť dosahovanie cieľov udržateľného rozvoja a socioekonomický rast na Maldivách, pri zmiernení priepasti medzi hlavným mestom a atolmi.¹³⁹

3.3.3 Životné prostredie a klimatické opatrenia

Čistá voda a hygiena

Vodohospodársky a kanalizačný sektor je úzko spätý so **SDG6** a v priebehu posledných rokov sa bezpečné zásobovanie vodou a primeraná hygiena považujú za vysokú prioritu rozvoja. Prístup k sladkej vode je na Maldivách obmedzený a jej hlavným zdrojom sú podzemné a dažďové vody. Degradácia vody spôsobená klimatickými a neklimatickými faktormi ovplyvňuje zdroje sladkej vody a riziko salinizácie podzemnej vody predstavujú vážne hrozby pre ľudí žijúcich na týchto ostrovoch. Existujúce zásoby vôd čelia zvýšenému tlaku nadmerného využívania a znečistenia. Pretrvávajúcou hrozbou pre komunity sú aj zvýšené zrážky, záplavy a stúpajúca hladina morí, ktorá znečisťuje šošovku podzemnej vody. Na základe štatistík z *HIES* z roku 2021 iba 27% populácie v atoloch používa bezpečnú pitnú vodu a veľká väčšina ostrovov využíva dažďovú vodu. Zatiaľ čo 100% domácností v Male sú napojených na potrubnú kanalizačnú sieť, v atoloch k nej bolo pripojených iba približne 48% rodín, pričom zvyšok využíval toalety napojené na septik. Na niekoľkých ostrovoch boli prípojky potrubnej vody a kanalizačnej siete už zadané na inštaláciu a nachádzajú sa v rôznych fázach implementácie. Nedostatok pitnej vody počas obdobia sucha je taktiež bežným javom, predstavujúcim riziko pre zdravie komunity.

Zákon nariaďuje, aby výroba vody v krajine bola plne napájaná z obnoviteľných zdrojov, čím sa rieši závislosť od dovozu palív pre bezpečnosť vody a čisté nulové ambície krajiny. Obnoviteľná energia na výrobu vody bola doposiaľ integrovaná na 32 ostrovoch.¹⁴⁰

¹³⁹United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 68-73 [cit. 2024-09-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

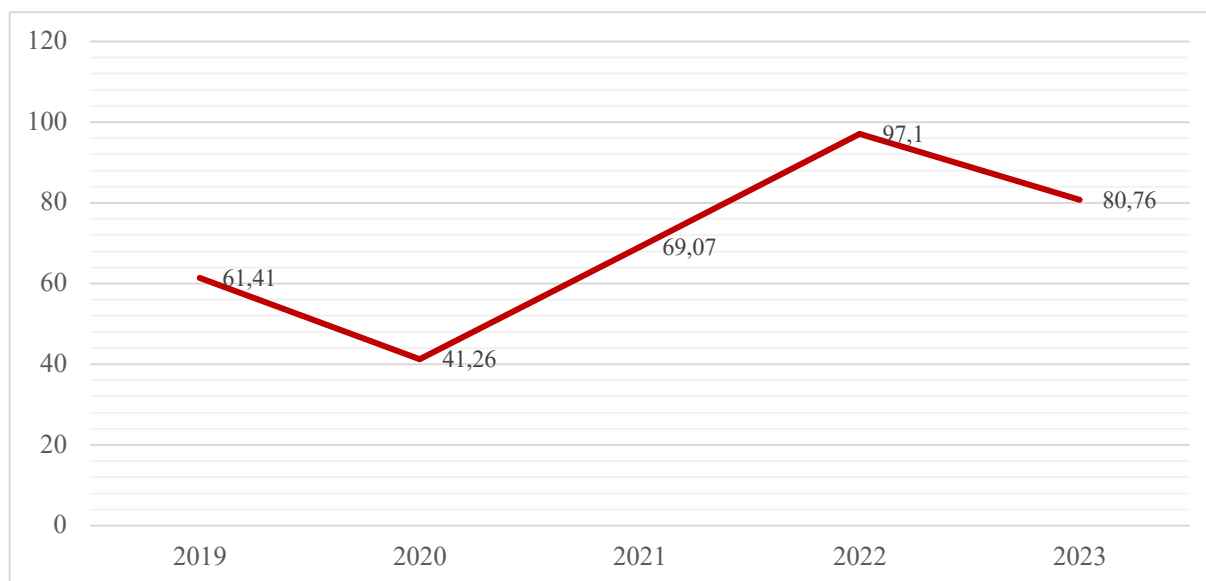
¹⁴⁰United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 75-76 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Cenovo dostupná a čistá energia

Maldivy od roku 2008 disponujú 100%-nou elektrickou konektivitou na všetkých ostrovoch. Avšak, vysokou závislosťou od dovozu nafty v súvislosti s výrobou energie, nedostatkom úspor z rozsahu a slabou infraštruktúrou, dosahujú jednu z najvyšších taríf v rámci regiónu – 0,29 USD pre domácich používateľov a 0,49 USD pre inštitúcie. V roku 2022 krajina doviezla viac ako 800 000 metrických ton ropy, pričom nafta tvorila 80% z celkového dovozu palív. Veľká časť z toho sa používa na výrobu elektriny, ktorá je od nej takmer úplne závislá.¹⁴¹

Ropa patrí k jednej z najsledovanejších cien komodít, nakoľko ovplyvňuje náklady vo všetkých fázach výrobného procesu a následne mení cenu spotrebného tovaru. Podľa údajov z *MMA* bola priemerná ročná cena ropy Brent¹⁴² v roku 2023 na úrovni 80,76 USD/barel. To je o vyše 16 USD menej ako priemer v roku 2022, kedy nedostatok dodávok energie a obavy z následkov rusko-ukrajinského konfliktu viedli k prudkému nárastu cien.

Graf č. 13: Vývoj svetových cien ropy BRENT medzi rokmi 2019-2023 (v USD/bbl)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Svetovej banky.

¹⁴¹United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 77-79 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

¹⁴²BRENT je hlavnou referenčnou cenou pre nákupy ropy po celom svete.

Vychádzajúc zo špecifickej hmotnosti ropy (ktorá varíruje medzi 0,7-0,95kg/m³)
0,88 resp. $1000\text{kg ropy} = 1000/0,88\text{L ropy}$;
 $1\text{bbl ropy} = 158,97\text{L}$;
a teda $1\text{MT} = (1000/0,88)/158,987 = 7,15\text{bbl ropy}$
sa dá odhadnúť, že Maldivy v roku 2022 doviezli $800\,000 \times 7,15\text{bbl} = 5\,720\,000\text{bbl ropy}$.

Analyzujúc poskytnuté údaje, bola nominálna spotová cena tejto komodity $720\,000\text{bbl} \times 97,10\text{USD/bbl} = 555,42\text{ mil. USD}$. Porovnávajúc ceny pred vypuknutia konfliktu a za predpokladu, že by Maldivy v roku 2021 doviezli rovnaké množstvo, by sa cena tejto komodity rovnala $5\,720\,000\text{bbl} \times 69,07\text{USD/bbl} = 395,01\text{ mil. USD}$.¹⁴³

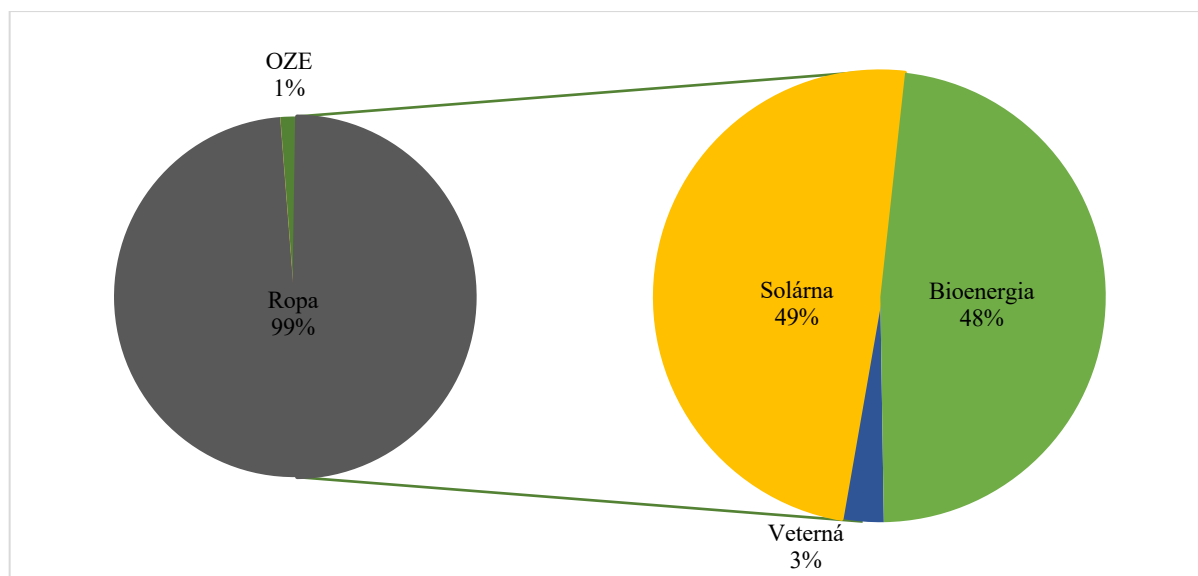
Nadväzujúc na vyššie spomenuté je na mieste poznamenať, že palivové náklady sú v krajine pomerne vysoké, keďže limitovaná kapacita skladovacích zariadení neumožňuje Maldivám dovážať veľké množstvá za nízke ceny. Vzhľadom na to, že krajina má vysoký deficit obchodnej bilancie a podiel skupiny „**27 - Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálne vosky**“ tvorí až 23% z celkového dovozu krajiny, z čoho, ako je uvedené v kapitole 3.1, tvoria ropné oleje vrátane bitúmenových nerastov až 97%, je pre Maldivy vykalkulovaný cenový nárast o 160,41 mil. USD obrovským škrtom cez rozpočet. A hoci sa vplyvom týchto skutočností zachovala inflácia v rokoch 2022-2023 pod kontrolou, vysoké vládne dotácie na palivo a elektrinu vrátane iných administratívnych cenových kontrol za prudkého nárastu cien spôsobili, že krajinu sužuje ešte vyšší deficit bežného účtu a dodatočná fiškálna záťaž.

Prechod z fosílného na obnoviteľný energetický model je preto najlepším spôsobom ako zlacniť elektrinu, znížiť dotáciu paliva a uhlíkové emisie, a tak znížiť fiškálnu a klimatickú zraniteľnosť krajiny (**SDG7**). Maldivy za týmto účelom pokročili v zvyšovaní mixu obnoviteľných zdrojov energie v celkovej konečnej výrobe, pričom v spojení s investíciami verejného a súkromného sektora (väčšinou v turistických strediskách) sa zvyšujú obnoviteľné zdroje poháňané solárnou energiou.¹⁴⁴ Väčší prehľad poskytuje *graf č. 14*.

¹⁴³Hodnoty sú približné a ide o nominálnu spotovú cenu ropy na burze (USD/bbl ropy), ktorá je podstatne nižšia ako reálna importná. A teda nezahŕňa náklady, poistenie, dopravu ani dovozný clá. Skutočná cena sa vypočíta pomocou deflátoru pre HDP v trhových cenách, prepočítaná na referenčný rok. Ceny sú vo všeobecnosti ovplyvnené pohybmi ponuky a dopytu, geopolitikou. Odvíjajú sa od typu ropy, geografického pôvodu a kvality ropy, pričom dôležitými faktorom sú náklady na ťažbu a produkciu. Zdroj: <https://data.oecd.org/energy/crude-oil-import-prices.htm>

¹⁴⁴United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 77-79 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Graf č. 14: Podiel jednotlivých druhov energie na celkovom zásobovaní (vľavo) a zásobovaní obnoviteľnými zdrojmi (vpravo), Maldivy 2021.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe International Renewable Energy Agency.

Klimatická akcia

Ropa má po uhlí druhý najväčší podiel na svetových emisiách CO₂ a to predovšetkým v sektore dopravy, kde je prevažná väčšina osobných a nákladných áut, lodí a lietadiel stále poháňaná spaľovacími motormi na báze ropy. Medzi ďalšie hlavné zdroje emisií CO₂ z ropy patrí vykurovanie domácností a podnikov a výroba plastov a chemikálií.

Ako možno vidieť v *tabuľke č. 7*, emisie skleníkových plynov v krajine rástli v období posledných 16 rokov v priemere o 13% ročne. V rámci energetického sektora predstavuje výroba elektriny najväčší zdroj takýchto emisií. Sektor cestovného ruchu tvoril viac ako 51% spotreby elektrickej energie na Maldivách, po ktorom nasledovala doprava.

Maldivy si stanovili ambiciózný cieľ dosiahnuť do roku 2030 čistú nulu. Aktualizovaná NDC obsahuje víziu „modrej ekonomiky“ – podporu udržateľného hospodárskeho rastu a zároveň ochranu oceánov, plány na postupné vyradenie jednorazových plastov a iniciatívy na ochranu a zachovanie životného prostredia, ako napr. záväzok chrániť aspoň jeden ostrov, jeden útes a jednu mokraď z každého atolu v krajine. V roku 2021 bol prijatý zákon o klimatickej núdzi, ktorý nariaďuje uhlíkové rozpočtovanie.

Adaptačné opatrenia a činnosti na Maldivách siahajú od mäkkých a tvrdých opatrení na ochranu pobrežia, väčšej bezpečnosti vody, zlepšeného prístupu k zdravotnej starostlivosti a všeobecného posilnenia verejného zdravia, konsolidácie a rozvoja populácie až po väčšie ostrovy, kde by bolo možné poskytnúť potrebné zariadenia a prispôsobenie v rôznych

sektoroch, prostredníctvom komunitných iniciatív. Tieto opatrenia však brzdia ich obmedzené finančné, ľudské a technické kapacity, v dôsledku čoho v rámci tohto cieľa stagnujú. (SDG13).¹⁴⁵

Tabuľka č. 7: Porovnanie stavu GHG emisií v rokoch 1994 a 2011, Maldivy.

<i>Indikátory</i>	1994	2011	Ročný rast
<i>Celkové GHG emisie (Gg CO₂e)¹⁴⁶</i>	152,98	1225,6	13,05%
<i>Energia</i>	129	1 152,87	13,05%
<i>Odpad</i>	23,98	72,73	6,75%
<i>Emisie na obyvateľa (kg CO₂e/capita)</i>	624,7	3696,6	11,03%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Voluntary National Review 2023, Maldives.

Život pod vodou

V centre pozornosti by mala byť predovšetkým ochrana koralov a udržateľné využívanie morských zdrojov (**SDG14**). Ekonomika Maldív je založená na ich bohatej biodiverzite a cestovný ruch a rybolov sú rozhodujúcimi hospodárskymi odvetviami pre živobytie, zamestnanosť a potravinovú bezpečnosť. Dopady klimatických zmien na podvodný ekosystém sú drastické, príkladom čoho bolo globálne bielenie koralových útesov v roku 2016, rastúca teplota či acidifikácia oceánov.

Zatiaľ čo vplyvy zmeny klímy sú znateľne škodlivé, rozvoj súvisiaci s rozširovaním turistických lôžok, rekultiváciou, dopĺňaním pláží, likvidáciou tuhého odpadu a odpadových vôd a vysokým počtom návštevníkov v obľúbených potápačských lokalitách taktiež v nemalej miere ovplyvňujú ekosystémy koralových útesov.

Budúci pokles rybolovu predstavuje vážne riziko pre potravinovú bezpečnosť a živobytie ľudí, keďže tuniak je primárnym zdrojom bielkovín pre maldivských obyvateľov a hlavným zdrojom príjmu z obchodu. Dôkazom bola nedávna pandémia koronavírusu, kedy

¹⁴⁵United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 83-86 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

¹⁴⁶GHG = Greenhouse gases; Gg = gigagramy; CO₂e = CO₂ ekvivalent resp. počet MT emisií s rovnakým potenciálom globálneho otepľovania ako 1 MT iného skleníkového plynu

bol rybolov dôležitým nárazníkom pre ľudí na vzdialených ostrovoch, ktorí boli odrezaní od mesta Male a tým aj dodávok potravín a iných potrieb.

Rastúci tlak na populácie rýb je zapríčinený zvyšujúcim sa miestnym dopytom a dopytom poháňaným cestovným ruchom. Voľne regulovaný výlov útesových rýb predstavuje obzvlášť veľké riziko pre krajinu závislú od morských aktivít z hľadiska príjmov z cestovného ruchu. Prevažná časť zaznamenaného celkového ročného úlovku rýb je tvorená dvoma druhmi tuniaka, konkrétne pruhovaného a žltoplutvého. Veľká časť tuniakov pruhovaných sa používa na konzumáciu, ale vyvážajú sa aj ako mrazené a konzervované produkty, zatiaľ čo veľké tuniaky žltoplutvé sa väčšinou vyvážajú do krajín Európskej únie (EÚ) ako čerstvé alebo chladené produkty. Dokumentácia a systém overovania úlovkov je zavedený pre všetky druhy tuniakov a kaníc. Nelegálny, neregulovaný a nenahlásený (NNN) rybolov zahraničnými plavidlami z Maldivskej výhradnej ekonomickej zóny (EEZ) je pre krajinu problémom. Zdá sa však, že od prijatia nového zákona o rybnom hospodárstve a vykonávacích predpisov z roku 2019 sa počet priestupkov znížil. Národný akčný plán Maldív predchádzať a eliminovať nezákonný nenahlásený a neregulovaný rybolov bol zavedený v roku 2019. Národná politika rybného hospodárstva a poľnohospodárstva na roky 2019–2029 bola formulovaná s poslaním udržateľne riadiť všetky morské živé zdroje vo všetkých morských zónach Maldív. V neposlednom rade sa Maldivy pripojili aj k celosvetovému cieľu chrániť 30% globálneho oceánu do roku 2030.¹⁴⁷

3.3.4 Mier, spravodlivosť, stabilita inštitúcií a partnerstvá pre splnenie cieľov

V záujme plnej implementácie Agendy 2030 je dôležitá koordinácia za účasti celej spoločnosti, t.j. efektívnych partnerstiev medzi organizáciami verejného sektora, súkromného sektora, občianskou spoločnosťou a verejnosťou. Vzhľadom na svoju rozptýlenú povahu sú pre Maldivy rovnako dôležité partnerstvá medzi obývanými ostrovmi, letoviskami a priemyselnými ostrovmi. Za týmto účelom je nevyhnutné uľahčiť pravidelný dialóg a iné formy výmeny informácií prostredníctvom systematického kanála. A to aj napriek tomu, že je v súčasnosti priestor pre verejný dialóg o spoločenských otázkach obmedzený, keďže ho prebíja politizácia tém a politická agenda. Ďalej je potrebné posilniť partnerstvo so súkromným

¹⁴⁷United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 80-82 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

sektorom, ktorý zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní a riadení maldivského hospodárstva, nakoľko je zodpovedný aj za riadenie sektora cestovného ruchu. Napokon, ako už bolo niekoľkokrát zdôrazňované, udržateľný rast sa v prípade krajiny, akou sú Maldivy, neumožní bez silných zahraničných väzieb **(SDG17)**.

Spoločlivý plánovací systém a dostupnosť financií tvoria základ celého úspechu. Rozvojovú trajektóriu krajiny formuje zatiaľ iba strednodobá politická agenda, chýba jej dlhodobá rozvojová vízia. Popritom je veľká potreba maximalizovať politiku digitalizácie, štatistických a personálnych zlepšení kapacít, technológií a inovácií.

Rovnako dôležité rozvojové otázky pre Maldivy sú presadzovanie nediskriminačných zákonov a účinné mechanizmy na zabezpečenie ukončenia všetkých foriem násilia, ako aj zneužívania, vykorisťovania a obchodovania s ľuďmi. Mier, spravodlivosť a silné inštitúcie sú podkladom pre budovanie väčšej udržateľnosti **(SDG16)**.¹⁴⁸

¹⁴⁸United Nations, Ministry of National Planning, housing & Infrastructure. Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023, s. 87-93 [cit. 2024-10-04]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>

Diskusia

Nemožno vyvracať tvrdenie, že Maldivy dosiahli za posledných 40 rokov obrovský hospodársky pokrok. Nízka miera národnej chudoby (5,4%; 2022), vyššie stredné príjmy (11 780 USD) a neustále sa zvyšujúce HDP s historickým maximom 6,17 mld. v roku 2022 sú najviac smerodajnými/hlavnými ukazovateľmi, ktoré nás v tomto utvrdzujú.

Cestovný ruch, so 1/4 podielom na tvorbe HDP a takmer 80%-ným podielom zohľadňujúc súvisiace služby, sa ako najväčší zamestnávateľ, prijímateľ zahraničných investícií a zdroj národných príjmov (80%) o toto zaslúžil v najväčšej miere. Avšak, je pre Maldivy takpovediac dvojsečnou zbraňou. Nedá sa na to poukázať lepším príkladom, ako najväčšou recesiou krajiny v histórii, kedy sa vplyvom pandémie v roku 2020 znížili príchody turistov o vyše 67%, po čom následne spadla aj celá ekonomika (-33%) a ovplyvnila tak stratu príjmov a živobytia niekoľko tisíc ľudí. Rok 2021 mal pri rýchlom oživení zasa presne opačný trend. Zdôraznilo to krehkosť hospodárstva Maldív a zároveň naliehavú potrebu hospodárskej diverzifikácie.

Druhým veľkým problémom krajiny je jej úzka ekonomická základňa, v rámci ktorej až 93% exportu tvoria ryby a morské produkty. Konkrétne skupina „03 – Ryby a kôrovce, mäkkýše a iné vodné bezstavovce“ sa s hodnotou 114 mil. USD postarala v roku 2022 o 72% príjmov z dovozu, spomedzi čoho dominovali 2 druhy tuniakov, a t.j. tuniak pruhovaný a tuniak žltoplutvý. Z toho možno vydedukovať/logicky vyplýva, že Maldivy musia všetky ostatné komodity dovážať. Sú obzvlášť odkázané na dovoz fosílnych palív, pričom kategória „27 - Minerálne palivá, minerálne oleje a produkty ich destilácie; bitúmenové látky; minerálne vosky“ tvorila takmer štvrtinu celkového dovozu a pokrývala rekordnú transakciu v hodnote 834 mil. USD. Na príklade Rusko-Ukrajinského konfliktu tak možno poukázať na ďalšie citlivé miesto tejto ekonomiky, nakoľko sa vplyvom zvýšenia svetových cien ropy (+28 USD/bbl ako ročný priemer) podstatne zdražil dovoz a následne zvýšili dotácie, čo zhoršilo stav bežného účtu (-16,7%) a ešte viac oslabilo fiškálnu pozíciu. Za predpokladu rovnakého objemu dovozu ropy v roku 2021 ako bolo 800 000 metrických ton zaznamenaných v roku 2022 sa podarilo vykalkulovať nárast nominálnych spotových cien tejto komodity o signifikantných 160,41 mil. USD, čo v konečnom dôsledku prispelo k prehĺbeniu negatívnej obchodnej bilancie o viac ako 800 mil. USD. Zároveň nás to opäť priviedlo k prvému problému, zohľadňujúc fakt, že ruskí a ukrajinskí turisti tvoria až pätinu turistického zdrojového trhu. Taktiež sa to dotýka problematiky klimatických zmien, nakoľko je ropa druhým najväčším producentom CO₂.

V tejto spojitosti to vyzdvihuje potrebu postupného zvyšovania mixu obnoviteľných zdrojov energie, v súčasnosti úzko vyprofilovanom na solárnu energiu.

Z ekonomického hľadiska sú prevládajúca kríza klimatických zmien a znehodnocovanie životného prostredia do veľkej miery spôsobované neudržateľnými modelmi spotreby, výroby, ako aj investícií. Ako sa ukázalo, Maldivy aj naďalej vo veľkom priťahujú zahraničný kapitál, vrátane súkromných kapitálových tokov, a to najmä vo finančne náročných projektoch. Sú však zároveň krajinou odkázanou na zahraničný kapitál, ktorého toky sa sústreďujú takmer výlučne do sektora cestovného ruchu a súvisiacich odvetví, pričom veľká väčšina investorov sídli v ázijsko-pacifickej oblasti. Treba vypichnúť najmä čínske aktivity v krajine, ktorá si tam posledné desaťročie neoblomne presadzuje vplyv „budovaním národa“ v rámci svojej iniciatívy Pásu a Cesty. Rýchlo sa tak stáva veľkou súčasťou maldivskej infraštruktúry, energetiky a obchodu. Tu je na mieste pozastaviť sa a položiť si otázku, či to nepoukazuje na istú krátkozrakosť Maldív, vzhľadom na ich momentálnu dlhovú situáciu. Ich celkový vonkajší dlh od roku 2015 prudko narastá a dnes už prekračuje hranicu 4 mld. USD (2022), pričom najväčším externým veriteľom je práve Peking (1,3 mld.). Pri tejto príležitosti treba spomenúť aj potencionálnu maldivsko-čínsku Dohodu o voľnom obchode (FTA), ktorá by sa po prísľube nového maldivského prezidenta Mohameda Muizzu mohla po viac ako desiatich rokoch konečne dočkať implementácie. Analýzou jej perspektív a prekážok sa dá očakávať, že by mohla priniesť niekoľko pozitív, vrátane stúpajúceho výkonu cestovného ruchu a s ním spojených odvetví v dôsledku lacnejších vstupov a uľahčených čínskych investičných aktivít, nárastu zamestnanosti, ako aj lacnejšieho vývozu (95% tovarov s nulovou colnou sadzbou). Do kontroverznej pozície ju stavajú najmä obavy z rastúceho lacného čínskeho dovozu za prehlbovania obchodného deficitu a klesania dôležitých colných príjmov, čo by mohlo koniec koncov signalizovať začiatok dlhodobých makroekonomických ťažkostí. Počíta sa taktiež s veľkým dopadom na ekológiu, čo sa tak bije s rastúcou snahou Maldív o politiku udržateľnosti.

Iniciatíva Sustainable Development Goals nám v rámci 17-tich cieľov udržateľného rozvoja pomohla poukázať na doterajšie počínanie si Maldív v oblastiach ekonomického, sociálneho a environmentálneho napredovania. Pomohla odhaliť miesta, v ktorých zaostávajú a naopak identifikovať tie, ktoré nazývajú silnými stránkami a súčasne pochopiť zmeny, ktoré sú potrebné za účelom rýchlejšieho rozvoja urobiť.

Popri odstránení chudoby sa skrz veľkých výdavkov urobil obrovský pokrok v kvalite vzdelávania, a to na všetkých úrovniach štúdia, čo odráža 98,5%-nú mieru gramotnosti v mladom veku (15-24) a veľké nárasty v počte zapísaných vysokoškolákov. Umožnilo to

lepšie budovanie ľudského kapitálu, stále však existuje medzera v technických a odborných zručnostiach pre nástup do zamestnania. Hoci sa miera nezamestnanosti znižuje (4,2%; 2023), problémom je nezamestnanosť mladých a stúpajúca závislosť od zahraničných pracovníkov - ktorých je v súčasnosti približne 1/3 - v dôsledku nepružnosti na miestnom trhu práce. Zdá sa tak, že hlavný prínos inde sa pripisujúci zvýšeným prílevom PZI – tvorba pracovných miest pre miestnych obyvateľov – v tomto prípade úplne neplatí. Reformy zdravotníckeho systému a stúpajúca životná úroveň zasa znížili úmrtnosť a zvýšili priemernú dĺžku života na 79 rokov. Klesá však miera plodnosti a populácia začína starnúť, navyše sú na vzostupe aj neprenosné a duševné choroby. Veľkým problémom je aj znížená potravinová bezpečnosť a zvýšený počet ľudí trpiacich hladom (10.3%; 2021), ruka v ruke s bezpečným a dostatočným zásobovaním vody, nakoľko až 73% populácie v atoloch sa musí uspokojiť so zdravotne závadnou/nepitnou. Všetko sa to pripisuje klimatickým zmenám. Poľnohospodárstvo a rybné hospodárstvo, ako tradičné zložky maldivského hospodárstva, v súčasnosti tvoria už len 5% HDP a 7,4%-ný podiel na zamestnanosti (2022), pre mnohých ľudí na atoloch však tvoria základ obživy a živobytia. Ich úpadok má vo veľkej miere na svedomí zmena klímy, nakoľko rôznymi spôsobmi ovplyvňuje pôdu aj oceány. V popredí záujmu by preto mal byť oceánsky život a ochrana koralov, a to vzhľadom na fakt, že je na nich postavená prakticky celá maldivská ekonomika.

Hlavným problémom rozvoja sa ukázali byť nerovnosti príležitostí obyvateľstva v zmysle obrovských rozdielov medzi rozvinutým regiónom Male a kapacitne nezabezpečenými (infraštruktúra, služby) odľahlými ostrovmi. Poukazujú na to, okrem iného, štatistiky v oblastiach zdravotníctva, vzdelávania, zamestnanosti a vypovedá o tom aj štruktúra chudoby (87% viacrozmerne chudobných sídli na atoloch v porovnaní s 13% v Male). Vyvoláva to problém následnej migrácie a prílišnej urbanizácie hlavného mesta, čo zhoršuje mnohé sociálne a environmentálne parametre. Nerovnosti pretrvávajú aj medzi mužmi a ženami, kde by sa malo dbať na odstránenie diskriminácie žien pri vstupe do zamestnania a obsadzovania vplyvných pozícií, ako aj ukončenie ich sociálnej marginalizácie vrátane rodovo podmieneného násillia.

Odpoveďou na mnohé z vyššie spomínaných problémov by mohli byť fyzická a digitálna konektivita, ako najdôležitejšie predpoklady urýchlenia cieľov trvalo udržateľného rozvoja na Maldivách. V tejto súvislosti by malo výrazne pomôcť pokračujúce budovanie rozsiahlej osobnej a nákladnej siete trajektov (INPFN), ktorá sa plánuje rozšíriť naprieč všetkými ostrovmi. Rozšírenie IKT, ako aj cenového sprístupnenia a zlepšenia kvality internetu by boli taktiež veľkým akceleratorom posunu vpred.

Základ budúceho úspechu však tvorí stabilné politické prostredie spolu so silnými a spravodlivými politickými inštitúciami, v rámci čoho majú Maldivy ešte veľký priestor pre zlepšovanie sa. Správne partnerstvá, ktorým je krajina otvorená, môžu tento proces len urýchliť.

Záver

Globálne krízy súčasnosti, akými sú pandémie COVID-19 a pretrvávajúci Rusko-Ukrajinský konflikt, dostali malé ostrovné rozvojové ekonomiky do veľmi neistej situácie. Ich malé a úzke ekonomické základne, vysoký stupeň otvorenosti a veľké spoliehanie sa na malý počet rozvinutých krajín poukázali na ich mimoriadnu náchylnosť na globálne ekonomické otrasy. Boli tak v porovnaní s vyspelejšími krajinami neúmerne ovplyvnené v dôsledku ich veľkej závislosti od vonkajších faktorov, akými sú obchod, remitencie, vonkajší kapitál a pôžičky.

Rozborom obchodu a investičných tokov sa len zdôraznila potreba diverzifikácie maldivského hospodárstva mimo sektora cestovného ruchu, ako aj potreba rozšírenia ekonomickej základne popri rybolove a súčasný prechod na ekologickejšie hospodárstvo.

Ukazuje sa, že v súčasnosti majú veľký potenciál napríklad v oblasti udržateľného morského cestovného ruchu, akvakultúry a udržateľnom rybolove, ako aj skúmaní morských biotechnológií a možností obnoviteľnej energie, využívaním svojich bohatých oceánskych zdrojov. Ďalšími sektormi s veľkým prísľubom do budúcnosti sú IT startupy a rozvoj malých a stredných podnikov, pričom mladá a technologicky zdatná populácia je pripravená rozvíjať vlastné podnikanie a zároveň vyplňať medzery v nezamestnanosti mladých.

Ako uvádza *Svetová banka*, momentálne sú najrýchlejšie rastúcou ekonomikou v južnej Ázii, poháňanou zvýšenými príjazdmi turistov, kapitálovými výdavkami a súkromnou spotrebou. Pripisuje sa to veľkému množstvu rozvojových iniciatív s výsledkami zlepšeného fyzického kapitálu (vrátane infraštruktúry a súvisiacich služieb) a ľudského kapitálu, akým je pokrok v zdravotníctve a vzdelávaní. Stále však existuje veľký priestor na zlepšenie, pričom najväčším problémom v krajine sa ukazuje byť jej geografická rozptýlenosť, čo vytvára nerovnosti medzi hlavným regiónom Male a zvyšnými ostrovmi. Najlepším akcelerátor takejto socio-ekonomickej integrácie sa javí byť fyzická a digitálna konektivita, v spojitosti s čím už krajina podniká kroky.

Na podporu takehoto rozvoja Maldivy poslednú dekádu zvýšili investície do infraštruktúry. Hoci to viedlo k celkovému rastu a zlepšeniu životných podmienok, ich financovanie prostredníctvom znevýhodnených zdrojov zhoršilo ich dlhovú situáciu. Súčasný prezident Muizzu má silné sympatie k Číne, čo signalizuje pokračujúce zvelaďovanie „čínskej“ infraštruktúry a pravdepodobnú implementáciu tak trochu kontroverznej Dohody o voľnom obchode. V krajine sa už takmer dve dekády striedajú vlády pročínskych a proindických hláv štátu, v dôsledku čoho sú plány predchádzajúcich administratív väčšinou zmenené alebo úplne

zavrhnuté. Práve dlhodobé ciele a jednotná vízia sú atribúty, ktoré budú zohrávať kľúčovú úlohu pri budúcom napredovaní krajiny.

SDGs stanovili jasný smer pre pokračujúce zlepšovanie celkového ekonomického a sociálneho blahobytu krajiny a pre prijatie potrebných opatrení. Je zrejmé, že zatiaľ čo investície do trvalo udržateľného rozvoja - financovanie projektov v oblasti infraštruktúry, zdravia, vody a hygieny – sa zvyšujú, nestačia však na dosiahnutie cieľov do roku 2030. Investície do oblasti zmierňovania klimatických zmien - hlavne obnoviteľných zdrojov – sú na vzostupe, ale investície do adaptačných opatrení naďalej vo veľkej miere zaostávajú, čo poukazuje na potrebu sústreďovania zdrojov do tejto oblasti na účinné riešenie výziev, ktoré predstavuje predovšetkým zmena klímy.

Zoznam použitej literatúry

1. A Comparative Study of India and China's Economic Assistance to Maldives. The Maldives National Journal of Research Vol. 11, Special Issue (Theveli 2023): Aligarh Muslim University, India. [online]. 2023, s.18-37 [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://mnjr.mnu.edu.mv/journal/article/view/43/18>
2. ABDUL-SATTAR, S. Maldives: Trade, Economy and International Integration. [online]. Maldives Economic Review: Vol. 1, Issue 1, 2019, s.11 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.academia.edu/42888873/Maldives_Trade_Economy_and_International_Integration
3. Asian Development Bank. ADB Briefs no. 281. Open for Business: How Maldives Overcame the COVID-19 Crisis. [online]. Dec 2023, s.2 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/930921/adb-brief-281-how-maldives-overcame-covid19-crisis.pdf>
4. Asian Development Bank. Asian Development Outlook 2007: Maldives. [online] 2017, s.181-182 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/27709/mld.pdf>
5. Asian Development Bank. Country Economic Review: The Maldives. [online]. Okt. 2002, s.1 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32586/cer-mld-2002_0.pdf
6. Asian Development Bank. *Maldives and ADB: ADB's work in Maldives*. [online]. 2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/where-we-work/maldives/overview>
7. Asian Development Bank. MALDIVES OVERCOMING THE CHALLENGES OF A SMALL ISLAND STATE -COUNTRY DIAGNOSTIC STUDY. [online] 2015, s. 3-46 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/172704/maldives-overcoming-challenges-small-island-state.pdf>
8. Asian Development Bank. MALDIVES OVERCOMING THE CHALLENGES OF A Asian Development Bank. Maldives. Economic update 2020. [online]. 2022, s.35 [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/674971/maldives-economic-update-2020.pdf>
9. Asian Development Blog. Beyond Tourism: Diversifying the Maldivian Economy for a Sustainable Future. [online]. 17.11. 2023 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://blogs.adb.org/blog/beyond-tourism-diversifying-maldivian-economy-sustainable-future>
10. ATHUKORALA, P. Trade Policy Making in a Small Island Economy: The WTO Review of the Maldives. [online]. 2014, 1401-1419, p. 1418 [cit. 2024-28-02]. DOI: 10.1111/j.0378-5920.2004.00658.x. Dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/4921047_Trade_Policy_Making_in_a_Small_Island_Economy_The_WTO_Review_of_the_Maldives

11. BALÁŽ, Peter a kol. Medzinárodné podnikanie: Medzinárodný obchod a jeho úloha vo svetovom hospodárstve. 5. vydanie. Bratislava: Sprint 2, 2019. 304 s. ISBN 978-80-89710-51-5.
12. Centre for land warfare studies. Issue Brief no. 259. China's Investments in Maldives: Implications for India in the Indian Ocean Region. [online]. December 2020, s.1 [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: https://www.claws.in/static/IB-259_China's-Investments-in-Maldives-Implications-for-India-in-the-Indian-Ocean-Region.pdf
13. Climate Change Knowledge Portal For Development Practitioners and Policy Makers. Climate Change Overview – Maldives. [online] 2021 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://climateknowledgeportal.worldbank.org/country/maldives>
14. Corporate Maldives. Maldives' Poverty Rate Falls by 7% Within a Year [online] 06.06.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://corporatemaldives.com/maldives-poverty-rate-falls-by-7-within-a-year/>
15. Credendo. MALDIVES: TOURISM IS BACK TO PRE-COVID LEVELS AND WILL HELP CUSHION THE ECONOMY AGAINST EXTERNAL HEADWINDS. [online]. 27.04.2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://credendo.com/en/knowledge-hub/maldives-tourism-back-pre-covid-levels-and-will-help-cushion-economy-against-external>
16. Department of Commerce - Sri Lanka. SAARC Preferential Trading Arrangement (SAPTA): Dostupné na: <https://unctad.org/topic/least-developed-countries/list#:~:text=There%20are%20currently%2045%20economies,on%20technology%20among%20other%20concessions>
17. EastAsiaForum. Balancing internal and external obligations in the Maldives' Foreign policy. [online]. 23.02.2024. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://eastasiaforum.org/2024/02/23/balancing-internal-and-external-obligations-in-the-maldives-foreign-policy/>
18. European Union External Action. South Asian Association for Regional Cooperation (SAARC). [online]. 24.11.2021 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.eeas.europa.eu/eeas/south-asian-association-regional-cooperation-saarc_en#:~:text=What%20is%20SAARC%20%3F,Pakistan%20and%20Sri%2DLanka
19. Európska komisia. Access2Markets. Harmonised system. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-03-04]. Dostupné na: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sk/content/harmonised-system-0>
20. FOREIGNPOLICY. Is Abdulla Yameen Handing Over the Maldives to China? [online]. 21.03.2018. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/03/21/is-abdulla-yameen-handing-over-the-maldives-to-china/>

21. Friedrich Naumann Foundation. The War in Ukraine and its Impact: The Maldives Perspective Maldives' Poverty Rate Falls by 7% Within a Year. [online] 24.02.2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/south-asia/war-ukraine-and-its-impact-maldives-perspective>
22. GAVALOVÁ, V - BAUMGARTNER, B. 2014. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. 2. preprac. a dopl. vydanie. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 11-12 ISBN 978-80-225-3844-2.
23. Georgetown Journal of International Affairs. Climate Change and Migration in Maldives [online] 03.08.2017 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.stojanov.org/file/gjif-maldives.pdf>
24. High Commission of the Republic of Maldives. Economic Profile. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://www.maldiveshighcommission.uk/index.php/business/economic-profile>
25. High Commission of India. India-Maldives Bilateral Relations. [online]. Mar. 2024 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://hci.gov.in/male/?pdf17555?000#:~:text=Maldives%20Bilateral%20Relations-,India%20and%20Maldives%20share%20ethnic%2C%20linguistic%2C%20cultural%2C%20religious%20and,diplomatic%20relations%20with%20the%20country.ñ>
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>
26. IMF. Global Trade Liberalization and the Developing Countries. [online]. 2001. [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2001/110801.htm#:~:text=As%20a%20group%2C%20developing%20countries,quarter%20in%20the%20early%201970s.>
27. International Labour Organization. The ILO in Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-colombo/documents/publication/wcms_366559.pdf
28. International Labour Organization. Jobs Strategy. Promoting Transformation and Job Creation in the Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-colombo/documents/publication/wcms_666564.pdf
29. International Monetary Fund. Asia and Pacific Debt. Maldives: 2012 Article IV Consultation—Public Information Notice; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Maldives. [online]. 03.09.2019, eISBN: 9781513512471, s.38. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/002/2019/283/article-A001-en.xml>
30. International Monetary Fund. Macroeconomic policy and poverty reduction. [online]. 2001. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/exrp/macropol/eng/>

31. International Monetary Fund. Maldives: 2012 ARTICLE IV CONSULTATION—PUBLIC INFORMATION NOTICE; STAFF REPORT; AND STATEMENT BY THE EXECUTIVE DIRECTOR FOR MALDIVES. IMF Country Report No. 19/283. [online]. Sept. 2019, s.2 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2019/1MDVEA2019008.ashx&ved=2ahUKEwjUs_3dq6GFAxXggv0HHT_BBBIQFnoECBAQAQ&usg=AOvVaw27DbK-kd3OWAMi6f83J2F7
32. International Monetary Fund. NO HIGHER GROUND. [online] Sep. 2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>
33. International Labour Organization. Jobs Strategy. Promoting Transformation and Job Creation in the Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-colombo/documents/publication/wcms_666564.pdf
34. Invest Maldives. Why invest in Maldives? [online]. [s.a.] [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://investmaldives.gov.mv/WhyMaldives>
35. LEBIEDZIK, M., MAJEROVÁ, I., NEZVAL, P.: Světová ekonomika. Brno: Computer Press, 2007. 280 s. ISBN978-80-251-1510-7.
36. LLOYDS BANK. The economic context of the Maldives: Economic indicators. [online]. 2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/maldives/economical-context>
37. Maldives Financial Review. Russia-Ukraine conflict and the Maldives. [online]. 10.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://mfr.mv/travel-and-tourism/russia-ukraine-conflict-and-the-maldives>
38. Maldives Financial Review. War in Ukraine and the impact on Maldives tourism. [online]. 24.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://mfr.mv/travel-and-tourism/war-in-ukraine-and-the-impact-on-maldives-tourism>
39. MALDIVES MONETARY AUTHORITY. RESEARCH AND POLICY NOTES Maldives' Poverty Rate Falls by 7% Within a Year. [online] 24.02.2023 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.freiheit.org/south-asia/war-ukraine-and-its-impact-maldives-perspective>
40. Ministry of Commerce. People's Republic of China. Interpretation of the China-Maldives Free Trade Agreement by Director-General of the Department of International Trade and Economic Affairs of MOFCOM. [online]. 08.12.2017. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <http://english.mofcom.gov.cn/article/newsrelease/policyreleasing/201712/20171202690631.shtml>

41. Ministry of Economic Development. Doing Bussiness in Maldives. 2019. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-02]. Dostupné na: <https://www.maldivesembassy.or.th/media/attachments/2019/08/23/doing-business-maldives-trade-min.pdf>
42. Ministry of Foreign Affairis. Republic of Maldives. Governor *Ali Hashim assumes role of Chair of the Boards of Governors of the International Monetary Fund and the World Bank Group*. [online]. 13.10.2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://mail.foreign.gov.mv/index.php/en/media-center/news/governor-ali-hashim-assumes-role-of-chair-of-the-boards-of-governors-of-the-international-monetary-fund-and-the-world-bank-group#:~:text=The%20Maldives%20joined%20the%20IMF,frameworks%2C%20strengthening%20resilience%20to%20climate>
43. MOHAMMED, U. A Review of Turkey's Economic Progress in Sub-Saharan Africa. [online]. 2016, [s.a.]. [cit. 2024-15-02]. DOI: 10.4018/978-1-5225-0148-0.ch022. Dostupné na: <https://www.igi-global.com/dictionary/trade-policy/52533>
44. NAJEEB, F. Foreign direct investment: How has Maldives fared? Maldives Economic Review, vol. 2, Issue 2, 2020. [online]. December 2020, s. 22-24 [cit. 2024-05-04]. DOI:10.2139/ssrn.3776702. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3776702
45. National Geographic. Economy. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-15-02]. Dostupné na: <https://education.nationalgeographic.org/resource/resource-library-economy/>
46. National Geographic. The Maldives is being swallowed by the sea. Can it adapt? [online] 20.01. 2022 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://www.nationalgeographic.com/environment/article/the-maldives-is-being-swallowed-by-the-sea-can-it-adapt>
47. Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online] 05.05.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2021/09/maldives-climate-change-aminath-shauna-trenches>
48. Observer Research Foundation. Climate change and the Maldivian economy: Will it capsize or sail through? [online]. 05.05.2023. [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/expert-speak/climate-change-and-the-maldivian-economy>
49. Observer Research Foundation. *Maldives' import-reliant economic landscape*. [online]. 29.02.2024 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.orfonline.org/expert-speak/maldives-import-reliant-economic-landscap>
50. ODI. The far-reaching economic effects of the Russian war in Ukraine – new analysis ranks the most economically vulnerable countries. [online] [s.a.]. [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://odi.org/en/press/the-far-reaching-economic-effects-of-the-russian-war-in-ukraine-new-analysis-ranks-the-most-economically-vulnerable-countries/>

51. Our world in data. Poverty. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://ourworldindata.org/povert>
52. OUTLOOK India. Fta With China to Provide Myriad Benefits to Maldivian Economy: President Muizzu. [online]. 06.02.2024. [cit. 2024-06-04]. Dostupné na: <https://business.outlookindia.com/news/fta-with-china-to-provide-myriad-benefits-to-maldivian-economy-president-muizzu>
53. Overview. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: https://www.doc.gov.lk/index.php?option=com_content&view=article&id=31&Itemid=156&lang=en#
54. Permanent mission of the Republic of Maldives to the United nations. Economy. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <http://www.maldivesmission.com/economy>
55. Permanent Mission of The Republic of Maldives. Global Trade Policy. . [online]. [s.a.]. [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.maldivesmission.ch/index.php/home/what-we-do/global-trade-policy>
56. Permanent Mission of The Republic of Maldives. Invest in Maldives. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://maldivesmission.ch/index.php/economy-trade/invest-in-the-maldives#:~:text=Maldives%20has%20enjoyed%20strong%20economic,the%20country's%20infrastructure%20and%20connectivity.>
57. PSM NEWS. *Maldives says SAARC remains region's most significant platform.* [online]. 26.10.2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://psmnews.mv/en/127745>
58. RPN (2-21 OCTOBER 2021). COVID 19: Impact on the tourism sector and GDP of the Maldives. [online]. 2021 s. 4-5 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <http://www.mma.gov.mv/documents/Research%20and%20Policy%20Notes/2021/Impact%20on%20the%20tourism%20sector%20and%20GDP%20of%20the%20Maldives.pdf>
59. Stanbic Bank. Maldives: Investing in Maldives. [online]. 2023 [cit. 2024-05-04]. Dostupné na: <https://www.tradecub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/maldives/investment>
60. The Borgen Project. Hunger in Maldives: The FAO Assists. [online]. 19.10.2020. [cit. 2024-08-04]. Dostupné na: <https://borgenproject.org/hunger-in-maldives-the-fao-assists/#:~:text=Climate%20change%2C%20environmental%20degradation%20and,ability%20to%20locally%20produce%20food.>
61. The Business Post. *Transition from Free Trade Area to Customs Union.* [online]. 28.09.2021 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://businesspostbd.com/opinion-today-s-paper/transition-from-free-trade-area-to-customs-union-29702>
62. The Diplomat. *What the China-Maldives-India Triangle Tells Us About 21st Century Balancing.* [online]. 24.01.2014 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na:

<https://thediplomat.com/2024/01/what-the-china-maldives-india-triangle-tells-us-about-21st-century-balancing/>

63. The Pangean. *Promoting Free Trade in South Asia: SAFTA and Beyond*. [online]. 08.10.2020 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://thepangean.com/Promoting-Free-Trade-in-South-Asia>
64. The World Bank. Maldives Is Turning Waste to Wealth, Energizing Youth, to Safeguard its Future. [online] 27.07.2022 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/07/22/maldives-is-turning-waste-to-wealth-energizing-youth-to-safeguard-its-future#:~:text=Strengthen%20national%20policy%3A%20Starting%20June,group%20of%20single%2Duse%20plastics>
65. The World Bank. Maldives Public Expenditure Review: Charting a More Resilient and Prosperous Future.[online]. 09.08.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2022/08/03/charting-a-more-resilient-and-prosperous-future-for-maldives>
66. The World Bank. The Maldives: A Development Success Story. [online]. 10.03.2013 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/results/2013/04/10/maldives-development-success-story>
67. The World Bank. The World Bank in Maldives. Overview. [online]. 04.10.2023. [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/country/maldives/overview#1>
68. The World Bank. Trade Has Been a Powerful Driver of Economic Development and Poverty Reduction. [online]. 12.02.2023 [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/topic/trade/brief/trade-has-been-a-powerful-driver-of-economic-development-and-poverty-reduction>
69. The World Bank. *World Bank Vice President Visits Maldives, Offers Support for Urgent Fiscal Reforms*. [online]. 06.02..2023 [cit. 2024-01-03]. Dostupné na: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/06/world-bank-vice-president-visits-maldives-offers-support-for-urgent-fiscal-reforms>
70. The World Trade Organization. WTO in brief. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-02-04]. Dostupné na: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/inbrief_e/inbr_e.htm
71. U.S.Department of STATE. 2023 Investment Climate Statements: Maldives. Executive Summary. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-28-2]. Dostupné na: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/maldives/>
72. UN Office for Disaster Risk Reduction. Disaster Risk Reduction in Republic of Maldives. Status Report 2019. [online]. 2019, p.6 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: https://www.preventionweb.net/files/68254_682304maldivesdrmstatusreport.pdf

73. UNCTAD. UN list of least developed countries. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-16-02]. United Nations Development Programme. Assessing potential climate-related security risks in the Maldives: Exploring the future climate-induced migration. [online] vyd. č. 8/2020, s. 1 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://unctad.org/topic/least-developed-countries/list#:~:text=There%20are%20currently%2045%20economies,on%20technology%20among%20other%20concessions>
74. United Nations Development Programme. Climate Induced Migration in Maldives. [online] 2021, s. 12-21 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/final_-_climate_induced_migration.pdf
75. United Nations Maldives. Maldives SDG Roadmap. [online]. 31.10.2022 [cit. 2024-30-03]. Dostupné na: <https://maldives.un.org/en/231102-maldives-sdg-roadmap>
76. United Nations Office for Disaster Risk Reduction. Maldives Climate Change Policy Framework. [online]. [s.a.], s.3-5 [cit. 2024-20-02]. Dostupné na: https://www.unisdr.org/preventionweb/files/39744_maldivesclimatechangepolicyframework.pdf
77. United Nations, Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) (2023). The role of social protection to address climate change in the Maldives. Social Development Policy Paper 2023/2. [online] 2023, s. 9-11 [cit. 2024-29-03]. Dostupné z: <https://www.unescap.org/kp/2023/role-social-protection-address-climate-change-maldives>
78. United Nations, Ministry of National Planning, & Housing, Infrastructure Republic of Maldives. Voluntary National Review 2023. [online]. 2023. [cit. 2024-15-03]. Dostupné na: <https://hlpf.un.org/sites/default/files/vnrs/2023/VNR%20Maldives%202023.pdf>
79. UOREGON. The Consequences of the Ukraine War on the Maldives: Stella Fetherston. [online] 09.10.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.uoregon.edu/engageglobal/2022/10/09/the-consequences-of-the-ukraine-war-on-the-maldives/>
80. VOA News. China News. Is China still a developing country?. [online]. 23.08.2023. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://www.voanews.com/a/is-china-still-a-developing-country/7244652.html#:~:text=%22China's%20status%20as%20the%20world's,in%20facts%20and%20international%20la>
81. WORLD BANK - ASIAN DEVELOPMENT BANK - UN SYSTEM. Maldives Tsunami: Impact and Recovery. [online]. [s.a.]. [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/383991468052830716/text/37327.txt>
82. World Bank and the Oxford University Press. Globalization, growth, and poverty. [online]. 2002 [cit. 2024-15-02]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/954071468778196576/pdf/multi0page.pdf>

83. World Bank Blogs. Beyond Tourism: The evolving narrative of Maldives' growth. [online]. 31.03.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/endpovertyinsouthasia/beyond-tourism-evolving-narrative-maldives-growth#:~:text=After%20an%2018%2Dyear%20record,high%2Dperforming%20markets%20like%20China.>
84. World Bank Blogs. How the war in Ukraine is reshaping world trade and investment. [online] 23.05.2022 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/how-war-ukraine-reshaping-world-trade-and-investment>
85. World bank blogs. Time to stop referring to the „developing world“. [online]. 23.01.2024. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/time-stop-referring-developing-world>
86. World Bank Blogs. World Bank Group country classifications by income level for FY24 (July 1, 2023- June 30, 2024). [online]. 30.06.2023. [cit. 2024-16-02]. Dostupné na: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/new-world-bank-group-country-classifications-income-level-fy24>
87. World Bank Documents. Maldives Needs US\$304 Million For Tsunami Recovery And Reconstruction. [online]. 14.02.2005, s.1 [cit. 2024-25-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021104072235565/pdf/IDU08161491209d41043b20998f0ce82185cdab8.pdf>
88. World Bank documents. Poverty and Inequality in Maldives – 2022. [online]. 2022, p.16 [cit. 2024-15-03]. Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099050006092240654/pdf/P175692013149d03082ee01cbf1e014aed.pdf>
89. World Bank Group and Asian Development Bank. Climate Risk Country Profile – Maldives. [online] 2021, s. 3 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/672361/climate-risk-country-profile-maldives.pdf>
90. World Bank. MALDIVES. [online]. 24.04.2023, s.2 [cit. 2024-28-03]. Dostupné na: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/5d1783db09a0e09d15bbcea8ef0cec0b-0500052021/related/mpo-mdv.pdf>
91. World Health Organization. Maldives: leading the way to sustainable environmental health. [online] 13.02.2023 [cit. 2024-29-03]. Dostupné na: <https://www.who.int/southeastasia/news/feature-stories/detail/sustainable-environmental-health-maldives>
92. WORLD TRADE ORGANIZATION. Trade Policy Review: Maldives 2016. 1.vydanie. [s.a.], 2016. 109 s, p.25 ISBN: 978-92-87046-04-8. Dostupné na: <https://www.wto-ilibrary.org/content/books/9789287046048/read>

93. ZUBALOVÁ, Ľ., DRIENIKOVÁ, K., PUŠKÁROVÁ, P. Ekonomika a obchodná politika rozvojových krajín. Bratislava: Leges, 2022. 188 s. ISBN 978-80-7502-6057.